

EESTI JA NÕUKOGUDE LIIDU KAUBANDUSKOJA

MAJANDUS-BÜLLETÄÄN

Õiguskantselari
Eesti NSV Riiklik
Kaubanduskoja

№ 1

1937

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ БЮЛЛЕТЕНЬ

ЭСТОНСКО-СОЮЗНОСОВЕТСКОЙ ТОРГОВОЙ ПАЛАТЫ

EESTI JA NÕUKOGUDE LIIDU KAUBANDUSKOJA MAJANDUS-BÜLLETÄÄN ЭКОНОМИЧЕСКИЙ БЮЛЛЕТЕНЬ ЭСТОНСКО-СОЮЗНОСОВЕТСКОЙ ТОРГОВОЙ ПАЛАТЫ

Ilmub 4 korda aastas.

Выходит 4 раза в год.

Väljaandja ja toimetus:

Eesti ja Nõukogude Liidu Kaubanduskoda,
Tallinn, Maakri tän. 19. Telefon 427-68.

Издатель и редакция:

Эстонско-Союзносоветская Торговая Палата,
Таллин, Maakri tän. 19. Тел. 427-68.

5. aastakäik
5-й год издания

№ 1 8. V

1937

Sisu:

Содержание:

Majandusminister K. SELTER Eesti rahvamajanduse arendamiskava teostamise käigust	2	Министр хозяйства К. СЕЛЬТЕР о ходе выполнения плана развития экономики Эстонии	2
Eesti ja Nõukogude Liidu majandussuhted 1936. aastal	4	Экономические отношения между Эстонией и СССР в 1936 г.	4
Eesti-Nõukogude kaubandus I veer. 1937. Nõukogude Liidu finantsid :	10	Эсто-советская торговля в I квартале 1937 г. Финансы СССР:	10
I. Finantsplaan ja riigieelarve	12	I. Финансовый план и госбюджет	12
Nõukogude Liidu majandus 1936. aastal ja 1937. a. kava	18	Народное хозяйство СССР в 1936 г. и план 1937 г.	18
Eesti majandus 1936. aastal	23	Народное хозяйство Эстонии в 1936 г.	23
Balti-Nõukogude kaubandus 1936. a.	27	Балто-советская торговля в 1936 г.	27
Nõukogude Liidu majandus	35	Экономика СССР	35
Sellest:		В том числе:	
Stahaanovlik liikumine ja töötajate elutaseme tõus	39	Стахановское движение и подъем жизненного уровня трудящихся	39
Sotsiaalkindlustus	48	Социальное страхование	48
Nõukogude Liit — kõige maksuvõimelisem maa	53	СССР — самая платежеспособная страна	53
Eesti majandus	56	Экономика Эстонии	56
Sellest:		В том числе:	
Eesti rahvamajanduse arendamise eeldused	60	Предпосылки развития народного хозяйства Эстонии	60
Eesti tööstuse tootmistevõime indeks	65	Индекс промышленной активности Эстонии	65
Kokkuvõtted-tõlked	69	Сводки-переводы	69

Ruumi võitmise sihiga käesolevast numbrist peale Nõukogude Liitu puutuvad materjalid avaldatakse ainult Eesti keeles ja Eestisse puutuvad materjalid Vene keeles. Erandina eriti tähtsad artiklid ilmuvad endiselt rööbiti mõlemas keeles, samuti Eesti-Nõukogude suhteid käsitavad materjalid.

В целях выигрыша места с настоящего номера материалы о СССР будут печататься только на эстонском языке и материалы об Эстонии — на русском языке. В виде исключения особо важные статьи будут попрежнему помещаться параллельно на обоих языках, точно также материалы, касающиеся эсто-советских отношений.

Р е д а к ц и я.

Министр хозяйства К. Сельтер о ходе выполнения плана развития экономики Эстонии.*)

MAJANDUSMINISTER K. SELTER EESTI RAHVAMAJANDUSE ARENDAMISKAVA TEOSTAMISE KAIGUST.

На прошлогоднем съезде Отечественного союза мною в общих чертах были намечены некоторые важнейшие задачи в области использования наших производственных фондов и развития нашей основной продукции. После съезда прошло не очень много времени, тем не менее можно сказать, что за короткое время в деле осуществления этих крупных задач уже имеются некоторые достижения.

Прежде всего, за это время определены возможности в деле использования производственных резервов и ввода их в действие. Результаты этой работы опубликованы в ежемесячнике Конъюнктурного института (№№ 3—4 т. г.).

В отношении нашей важнейшей производственной отрасли — сельского хозяйства — на прошлогоднем съезде я указал на некоторые задачи. Конечно, нельзя сказать, чтобы мы особенно продвинулись в деле осуществления этих задач; для этого время было слишком коротким. Известно, что задачи по использованию резервов сельского хозяйства настолько велики, что в результате выполнения их продукция сельского хозяйства выросла бы с 150 млн. крон до свыше 300 млн. крон в год, причем наш сельскохозяйственный экспорт увеличился бы с годовых 40 млн. до 150 млн. крон. Использование производственных резервов представляет собой гигантскую задачу, требующую десятилетий. За последние 10 лет продуктивность нашей земли повысилась примерно более, чем на 10 проц. При этом следует учесть, что этот рост зачастую происходил при неблаго-

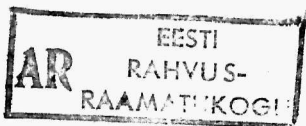
приятных условиях. В будущем же продуктивность земли и стоимость с.-х. продукции могут расти более активным образом.

Что касается добывающей промышленности, то, несмотря на то, что не прошло и года после съезда, наблюдаются известные успехи в деле использования производственных резервов.

За это время производственная мощность сланцевой промышленности выросла прил. на 45.000 тонн. Сейчас осуществляется план расширения производственной мощности ее, и полагаю, что в будущем году она достигнет 150.000—180.000 тонн в год. Значение этой промышленности станет ясным, если привести сравнительные цифры за прошлые годы. В 1933 г. сланцевая промышленность дала 40.000 тонн масла, в текущем году она сможет дать 115.000 тонн. При доведении продукции сланцевого масла до 180.000 тонн стоимость ее составит 15 млн. крон. По сравнению с нашей общей продукцией, сумма в 15 млн. крон представляется достаточно крупной и особенно важной потому, что эта сумма пойдет на покрытие импортных продуктов или на экспорт.

В текущем году в области производства топлива предусматривается проведение начатой в прошлом году топливной реформы. В прошлом году 190.000 куб. метров дров было заменено другими видами топлива. Согласно плану, в текущем году должна произойти замена 250 тыс. куб. метров, в первую очередь торфом, причем вся реформа должна быть проведена в 4 года. Мы не сомневаемся в том, что сможем осуществить топливную программу в предусмотренные сроки.

*) Выдержки из речи, произнесенной министром на заседании пленума центрального комитета Отечественного союза 2-го мая с. г.

В области огнеупорных строительных материалов предвидится расширение продукции в 1937 г. в лучшем случае на 80 проц.

На прошлом съезде я отметил, что в области судоходства Эстония стоит на втором месте среди стран бассейна Балтийского моря, именно за Швецией, если взять за основу сравнения количество брутто-регистрационных тонн на тысячу душ населения. Эстонский флот с тех пор вырос еще почти на 20.000 брутто-рег. тонн и составляет сейчас 168.000 тонн против прошлогодних 149.000 тонн. Исходя из количества тонн на тысячу душ, этот прирост оказывается, в сравнении с имевшимся у великих держав, крупным; у нас этот прирост оказывается особенно крупным, если сравнить с 1920 г., т. е. с начальным периодом самостоятельности Эстонии, когда тоннаж равнялся 28.000 тонн, что составляет только прибл. 8.000 брутто-рег. тонн больше, чем один только прирост за прошлый год.

Необходимо указать еще на одну задачу — на электрфикацию страны. В текущем году намечается расши-

рить электростанцию Эллама и завершить постройку линий Кохила — Таллин, Куртна—Таллин, Лелле—Тюри и Тюри—Пайде. Вместе с тем в этом году будет закончена постройка электростанции Пюсси в Вирума. Во-вторых, в текущем году будет сооружена электростанция Кехра. Кроме того, в этом же году Таллинская городская электростанция будет расширена на 10.000 квт. Эти цифры показывают при сравнении с тем, что имеется сейчас, довольно крупное развитие. В общей сложности за текущий и будущий годы будет построено новых электростанций мощностью до 20.000 квт. Несмотря на трудности, пережитые нами в этом году в связи со сравнительно плохим урожаем последних двух лет, мы все же в деле разрешения крупных задач сделали шаг вперед, все же смогли создать много новых ценностей. Можно сказать, что эти созданные народом материальные ценности как раз составляют сильнейшую базу для самостоятельности народа, сохранения его самобытности и развития духовного, культурного и социального благосостояния его.

Nõukogude Liidu kolmas viieaastakava.

ТРЕТИЙ ПЯТИЛЕТНИЙ ПЛАН СССР.

BüMetääni trükkimise ajal saabus tähtis sõnum III viieaastakava koostamise kohta. Arvestades sellega, et II viieaastakava on tähtsamates majandusharudes enneaegselt täidetud, nimelt tööstuses 1. aprilliks k. a., s. o. 9 kuud enne tähtaega, ja raudteetranspordi vedudes 7,7 prots. võrra üle täidetud juba 1. jaanuariks, s. o. enam kui aasta varem, otsustas Nõuk. Liidu rahvakomissaride nõukogu kohustada Nõuk. Liidu riiklikku plaanikomisjoni ja rahvakomissariaate, samuti liiduvabariikide rahvakomissaride

nõukogusid lõpetama kolmanda viieaastakava koostamine ja esitama teda Nõuk. Liidu rahvakomissaride nõukogule kinnitamiseks 1. juuliks 1937. a.

Nõukogude ajakirjanduse kommentaarides sel puhul märgitakse, et kolmanda viieaastaku rahvamajandusliku ülesannete täit suurust ja ülevust olevat praegu veel raske hinnata kogu ulatuses. Viieaastakava sisaldavat sellast tootmisjõudude hiigelarengut, milline tõstvat määratumale kõrgusele töötajate aineline ja kultuurilise taseme.

Eesti ja Nõukogude Liidu majandussuhted 1936. aastal.

Экономические отношения между Эстонией и СССР в 1936 г.

Sisse- ja väljavedu.

Eesti ja Nõukogude Liidu vahelistes majandussuhetes 1934. aastal alanud tõus veelgi süvenes Eesti-Nõukogude majanduskokkuleppe maksvuse teisel aastal — 1936. aastal. See selgub tabelist tulemustega Eesti-Nõukogude kaubanduse kohta, milline kujutab enesest mõlema maa vaheliste majandussuhte tähtsat ala (Eesti statistika andmetel ja kõrvutatult eelmise 1935. aasta tulemustega):

Импорт и экспорт.

Начавшийся в 1934 г. подъем в экономических отношениях между Эстонией и СССР еще более усилился во втором году действия эсто-советского хозяйственного соглашения — в 1936 г. Это явствует из таблицы с итогами эсто-советской торговли, представляющей собой важнейшую область экономических отношений между обеими странами (по данным эстонской статистики и в сопоставлении с итогами предыдущего 1935 г.):

Eesti-Nõukogude kaubandus 1936. aastal.

Эсто-советская торговля в 1936 году.

	Sissevedu Eestisse Nõukogude Liidust		Väljavedu Eestist Nõukogude Liitu	
	1935. a.	1936. a.	1935. a.	1936. a.
(1000 kroonides)				
Импорт Эстонии из СССР. Экспорт Эстонии в СССР.				
(в 1000 кроп, нынешний курс: 1 кр. = ок 1,42 руб.)				
	1935 г.	1936 г.	1935 г.	1936 г.
I. 1. Elusloomad — Животные	—	—	1.280	1.620
II. Toitained — Пищевые продукты	262	1.100	192	—
2. Tera- ja jahvatatud vili — Зерновые хлеба и их продукты	—	531	—	—
3. Aia- ja juurvili — Фрукты и овощи	—	—	—	—
4. Karjasaadused — Продукты скотоводства	—	—	186	—
5. Kala ja kalasaadused — Рыба и рыбные продукты	—	—	6	—
6. Muud toitained — Прочие пищевые продукты	251	517	—	—
7. Loomasööt — Животный корм	11	52	—	—
III. Toor- ja poolvalmisained — Сырые и полуобработанные материалы	1.468	2.290	416	463
8. Loomariigiained (peale rasvade) — Прод. животн. мира (кроме жиров)	38	37	416	463
9. Seemned, taimed ja nende osad — Семена, растения и их части	36	128	—	—
10. Metsamaterjal — Лесные материалы	1	162	—	—
11. Faberitoorained — Бумажное сырье	—	—	—	—
12. Tekstiiltoorained — Текстильное сырье	72	39	—	—
13. Ärtsid ja metallid töötlemata — Руды и необработанные металлы	74	151	—	—
14. Mineraalid, peale ärtside — Минералы, кроме руд	37	70	—	—

	Sissevedu Eestisse Nõukogude Liidust 1935. a. 1936. a.		Väljavedu Eestist Nõukogude Liitu 1935. a. 1936. a.	
	(1000 kroonides)			
	Импорт Эстонии из СССР 1935 г. 1936 г.	Экспорт Эстонии в СССР 1935 г. 1936 г.	(в 1000 крон, нынешний курс: 1 кр. = ок. 1,42 руб.)	
15. Keemiatööstuse toorained — Сырье для химической промышленности	1.210	1.703	—	—
a) sellest õlid, rasvad, vaigud, kummi toorelt — в т. ч. масла, жиры, смолы, резина сырая	774	988	—	—
b) sellest väetised — в т. ч. удобрения	427	703	—	—
IV. Valmissaadused — Изделия	664	1.675	468	676
16. Nahad töötletud ja nahkkaup — Выделанные кожи и кожаные изделия	1	—	463	625
17. Puutööstussaadused — Изделия деревообрабатывающей промышленности	20	15	—	—
18. Paberitööstussaadused — Изделия бумажной промышленности	1	1	—	51
19. Tekstiiltööstussaadused — Изделия текстильной промышленности	19	2	—	—
20. Metallid — Металлы	192	1.014	—	—
21. Põllumajandusmasinad ja -riistad — Сельскохозяй. машины и орудия	161	265	—	—
22. Jõu- ja töömasinad — Силовые и рабочие машины	23	89	1	—
23. Metallkaup — Металлические товары	17	15	—	—
24. Elektrimasinad, -apar. ja -tarbed — Электрические машины, аппараты и принадлежности	26	41	—	—
25. Instrumendid, aparaadid ja laskeriistad — Инструменты, аппараты и огнестрельное оружие	1	4	—	—
26. Transportvahendid — Транспортные средства	20	76	3	—
27. Keraamika- ja muud mineraalkaubad — Керамич. и прочие минер. товары	12	3	1	—
28. Keemiatööstussaadused — Изделия химической промышленности	167	150	—	—
29. Muud eraldi nimetamata kaubad — Прочие особо не указанные товары	4	—	—	—
V. 30. Kallismetallid ja -kivid — Драгоценные металлы и камни	—	—	—	—
Kokku — Всего	2.394	5.065	2.356	2.759
[Nõukogude andmetel kokku (tuh. rubl.) — По советским данным всего (тыс. руб.)	2.733	7.430	3.456	4.106]
%-es Eesti üldsisseveost või üldväljaveost — В %% к общему импорту или экспорту Эстонии	3,5%	5,8%	2,9%	3,3%
Saldo 1935. a. — 38 tuh. krooni.	Сальдо за 1935 г. — 38 тыс. крон.			
Saldo 1936. a. — 2.306 tuh. krooni.	Сальдо за 1936 г. — 2.306 тыс. крон.			

Eesti-Nõukogude kaubanduse üldläbikäik tõusis 1935. aasta 4,8 miljonilt kroonilt 7,8 miljonile kroonile 1936. aastal. Suur juurekasv ($\frac{2}{3}$ võrra) on peagu täieliselt tingitud Nõukogude Liidust sisseveo enam kui kahekordistumisest — 2,4 miljonilt 5,1 miljonile kroonile, kuna samal ajal väljavedu Nõukogude Liitu suurenes vaid 17,1% võrra — 2,4 miljo-

Общий оборот эсто-советской торговли возрос с 4,8 млн. кр. в 1935 г. до 7,8 млн. кр. в 1936 г. Крупный прирост (на $\frac{2}{3}$) почти полностью обусловлен более чем удвоением импорта из СССР — с 2,4 млн. до 5,1 млн. кр., в то время как экспорт в СССР расширился только на 17,1% — с 2,4 млн. до 2,8 млн. кр. В результате баланс стал резко пассивным — на 2,3

nilt 2,8 miljonile kroonile. Tulemusena bilanss muutus järsult passiivseks — 2,3 miljoni krooniga, kuna 1935. aastal oli ta 38 tuh. kroonilise tähtsusetu passiivse saldoga ligikaudu tasakaalus. Bilansi suur passiivsus on, Eesti-Nõukogude majanduskokkuleppe nõuete kohaselt, vajaline nii mõlema maa vaheliste majandussuhete eelmise 1935. a. aktiivse üldbilansi, kui ka Nõukogude poolt 1936. aastal maksetud laevaprahtide summa katmiseks. Muudatused kroonikursis piirdusid 1—2%-ga tõusu suunas ja seetõttu peagu mingit mõju läbikäikude väärtusele ei avaldanud; samuti ka hinnamuudatuste mõju oli võrdlemisi väike, eriti sisseveos, ja seetõttu toodud juurekasvu arvud on enamvähem maksvad ka läbikäikude koguse kohta. — Kuna nii Eesti üldsissevedu kui ka üldväljavedu tõusid tunduvalt vähemal määral, kui läbikäigud Nõukogude Liiduga, siis Nõukogude Liidu osatähtsus üldsisseveos kasvas 3,5%-lt 5,8%, ja Nõukogude Liit asus seega sisseveomaa seas IV kohale (Saksa, Inglise ja P.-A. Ühendriikide taha) 1935. aasta VI koha vastu. Väljaveos aga Nõukogude Liidu erikaal tõusis 2,9%-lt 3,3%-le, kuid sellest hoolimata Nõukogude Liit oli sunnitud väljaveomaa seas taanduma V kohalt VII-le.

Väga suur sisseveo tõus Nõukogude Liidust toimus peagu ühtlaselt kõigi põhikaubarühmade arvel. Toitainete sissevedu suurenes neljakordseks (262 tuhandelt 1,1 miljonile kr.), toorja poolvalmisainete — 1½-kordseks (1,5 miljonilt 2,3 miljonile kr.) ja valmisaduste — 2½-kordseks (664 tuhandelt 1,7 miljonile kr.). Selle mõjul sisseveo struktuur järsult muutus: domineerivate toor- ja poolvalmisaduste erikaal sisseveos langes järsult — 61%-lt 45%-le, kuna toitainete erikaal tõusis 11%-lt 22%-le ja valmisaduste — 28%-lt 33%-le. — Sisseveo nomenklatuur märksa laienes, ulatudes 142 kaubale 1935. aasta 117 vastu.

Järgmine tabel näitab, milliste tähtsamate kaupade arvel toimusid muudatused sisseveos (tabelis on toodud kaubad, millede sissevedu ühel mõlemast võrreldavatest aastatest ulatus vähemalt 20 tuhande kr.):

млн. кр., между тем как в 1935 г. он с ничтожным пассивным сальдо в 38 тыс. кр. был почти в равновесии. Крупная пассивность баланса необходима, согласно требованиям эсто-советского хозяйственного соглашения, для покрытия как активного общего баланса экономических отношений между обеими странами за 1935 г., так и крупной суммы морских фрахтов, выплаченных советской стороной в 1936 г. Изменения в курсе кроны ограничились 1—2% в сторону повышения и поэтому почти никакого влияния на ценностное выражение оборотов не оказали; точно также и влияние изменений в ценах было сравнительно небольшим, особенно в импорте, и в силу этого приведенные цифры прироста более или менее действительны и в отношении объема оборотов. — В виду того, что общий импорт и экспорт Эстонии выросли значительно меньше оборотов с СССР, удельный вес СССР в общем импорте повысился с 3,5% до 5,8%, и СССР занял среди импортных стран IV место (за Германией, Англией и США) против VI места в 1935 г. В экспорте же удельный вес СССР вырос с 2,9% до 3,3%, но тем не менее СССР должен был отступить среди экспортных стран с V на VII место.

Крупнейший рост импорта из СССР произошел почти равномерно за счет всех основных товарных групп. Ввоз пищевых продуктов вырос в 4 раза (с 262 тыс. до 1,1 млн. кр.), сырых и полуобработанных материалов — в 1½ раза (с 1,5 млн. до 2,3 млн. кр.) и изделий — в 2½ раза (с 664 тыс. до 1,7 млн. кр.). В результате структура импорта резко изменилась: доля доминирующих сырых и полуобработанных материалов в импорте резко пала — с 61% до 45%, а доля пищевых продуктов повысилась с 11% до 22% и изделий — с 28% до 33%. — Номенклатура импорта значительно расширилась, составив 142 товара против 117 в 1935 г.

Следующая таблица показывает, за счет каких важнейших товаров состоялись изменения в импорте (в таблицу включены товары, ввоз которых в одном из обоих сравниваемых годов был не ниже 20 тыс. крон):

Tähtsamad sisseveokaubad
Nõukogude Liidust.

	1935. a.		1936. a.	
	tonn	1000 kr.	tonn	1000 kr.
Toitained:				
Rukis	—	—	3.662	376
Nisu	—	—	1.190	155
Peensuhkur	199	22	2.655	283
Sool	12.426	218	12.408	214
Ölikoogid	138	11	575	52
Toor- ja pool- valmisained:				
Karusnahad	1	38	1	37
Tubak	9	20	54	107
Päberipuu	54	1	9.790	161
Lina	41	72	22	39
Toormalm	1.825	74	2.768	142
Kaoliin	2.171	30	2.172	32
Põlevkivi	—	—	10.245	31
Naftasaadused	10.660	722	13.218	933
sellest:				
nafta	302	22	583	39
gaasiõli	861	47	1.101	78
masuut	728	61	674	53
petrooleum	7.104	437	8.128	503
bensiin	1.038	85	2.089	187
määrdeõlid	627	70	643	73
Parafiin	75	26	88	26
Harpis	91	17	148	25
Superfosfaat	11.996	427	16.208	589
Kaalisoolad	—	—	1.027	89
Valmissaadused:				
Raud (latt-, vits-, vormi-, sordi-)	—	—	6.965	725
Lehtraud	—	—	263	39
Raudteerööpad	1.323	192	1.690	245
Traktorid	—	—	21	20
Külvimasinad	37	14	70	26
Niidumasinad	195	94	267	132
Hoburehad	49	23	81	43
Adrad ja kultivaatorid	50	20	41	15
Õmblusmasinad	9	20	20	49
Elektrilambid	2	13	3	21
Autode raamid	3	9	22	67
Kloorlubi	323	29	66	5
Väävelhape	455	36	495	36
Kaltsiumkarbiit	92	21	184	42
Muud kaubad	1.222	245	1.441	309
sellest:				
toitained	37	11	64	20
toor- ja pool- valmisained	453	41	905	79
valmissaadused	732	193	472	210

Важнейшие товары импорта
из СССР.

	1935 г.		1936 г.	
	тонн.	1000 кр.	тонн.	1000 кр.
Пищевые продукты:				
Рожь	—	—	3.662	376
Пшеница	—	—	1.190	155
Сахарный песок	199	22	2.655	283
Соль	12.426	218	12.408	214
Жмыхи	138	11	575	52
Сырые и по- луобработанные материалы:				
Пушнина	1	38	1	37
Табак	9	20	54	107
Балансы	54	1	9.790	161
Лен	41	72	22	39
Чугун-сырец	1.825	74	2.768	142
Каолин	2.171	30	2.172	32
Сланец	—	—	10.245	31
Нефтепродукты	10.660	722	13.218	933
в т. ч.:				
нефть	302	22	583	39
газойль	861	47	1.101	78
мазут	728	61	674	53
керосин	7.104	437	8.128	503
бензин	1.038	85	2.089	187
смазочные масла	627	70	643	73
Парафин	75	26	88	26
Гарпун	91	17	148	25
Суперфосфат	11.996	427	16.208	589
Калийные соли	—	—	1.027	89
Изделия:				
Железо (полос., об- ручн., форм. и сорт.)	—	—	6.965	725
Железо листовое	—	—	263	39
Жел.-дор. рельсы	1.323	192	1.690	245
Тракторы	—	—	21	20
Сеялки	37	14	70	26
Косилки	195	94	267	132
Конные грабли	49	23	81	43
Плуги и культиваторы	50	20	41	15
Швейные машины	9	20	20	49
Электрич. лампочки	2	13	3	21
Автомоб. рамы	3	9	22	67
Хлорная известь	323	29	66	5
Серная кислота	455	36	495	36
Кальций-карбид	92	21	184	42
Прочие товары	1.222	245	1.441	309
в т. ч.:				
пищевые продукты	37	11	64	20
сырые и полуобработанные материалы	453	41	905	79
изделия	732	193	472	210

Sellest loetelust järgneb, et toitainete sisseveo kasv on tingitud rukki- ja nisusisseveo uuestialustamisest esmakordselt peale 1932. aastat ja suhkru- ja äärmiselt järsust suurenemisest. Toor- ja poolvalmisainete sisseveo laienemise põhjustas peamiselt naftasaaduste ja väetiste (selle hulgas nende uue liigi — kaalisoolade — ilmumine) suurenemine ja ka metsamaterjalide (paberipuu) sisseveo uuestialgamine pärast aastast vaheaega; samuti peab märkima ülisuurt juurekasvu tubakas ja malmis ning põlevkivi sissevedu Eesti põlevkiviõlitööstuse tarbeks. Lõpuks, valmisaaduste sisseveo kasvule valdavas osas aitas kaasa metallide (raud ja rööpad) viiekordne tõus, millise peamiselt põhjustas uue tähtsaima kauba — raua — juuretulek; muude tähtsamate valmisaaduste sissevedu muutus järgmiselt: põllumajandusmasinad ja riistad suurenesid 162 tuhandelt 265 tuhandele kr., kuna keemiakauba vähe langesid — 167 tuhandelt 150 tuhandele kr.

Vaatamata Nõukogude Liidust sisseveo nomenklatuuri küllaldaselt suurele mitmekesisusele, omavad temas valitseva seisukoha paar kaupa. Nii olid 1935. aastal sellasteks kaupadeks naftasaadused ja väetised, millised kokku moodustasid poole kogusisseveost; 1936. aastal lisandusid neile metallid, millised ühes eelmistega võrdusid enam kui poolele sisseveost. — Nõukogude Liidu madala 5,8%-se osatähtsuse juures Eesti üldsisseveos ta tähtsus üksikute kaupade sisseveos on kõrge (klambrites on võrdluseks toodud eelmise 1935. aasta erikaalud): sool — 46% (46%), paberipuu — 100% (—), toormalm — 41% (36%), naftasaadused — 35% (34%), sellest petrooleum — 45% (44%); superfosfaat — 57% (37%), rööpad — 75% (66%), hoburehad — 74% (68%), väävelhape — 49% (44%), kaltsiumkarbiit — 56% (35%) ja veel rida vähemtähtsaid kaupu; erikaalud on arvatud, nagu mujalgi käesolevas ülevaates, väärtusest.

Väljaveos Nõukogude Liitu elusloomade valitsev asend on veelgi tugevnenud, ja nende osatähtsus tõusis 59%-le üldväljaveost. Kuna ka muu väljavedu, sarnanevalt 1934. ja 1935. aastatele, pea

Из этого перечня следует, что рост импорта пищевых продуктов обусловлен возобновлением впервые после 1932 г. ввоза ржи и пшеницы и крайне резким ростом ввоза сахара. Расширение ввоза сырых и полуобработанных материалов вызвано гл. обр. ростом нефтепродуктов и удобрений (в т. ч. появлением нового вида их — калийных солей), а также возобновлением после годичного перерыва ввоза лесоматериалов — балансов; следует также отметить сильнейший прирост по табаку и чугуну и ввоз сланца для эстонской сланцеперегонной пром-сти. Наконец, росту импорта изделий в подавляющей части содействовал рост металлов (железо и рельсы) в 5 раз, происшедший гл. обр. за счет появления нового крупнейшего товара — железа; ввоз остальных важнейших изделий изменился следующим образом: с.-х. машины и орудия выросли с 162 тыс. до 265 тыс. кр., а химтовары немного пали — с 167 тыс. до 150 тыс. крон.

Несмотря на довольно большое разнообразие номенклатуры импорта из СССР, несколько товаров занимают в нем господствующее место. Так, в 1935 г. таковыми были нефтепродукты и удобрения, достигшие вместе половины всего импорта, а в отчетном 1936 г. к ним присоединились металлы, составившие вместе с предыдущими свыше половины всего импорта. — При небольшом удельном весе СССР в общем эстонском импорте в размере 5,8% значение его в ввозе отдельных товаров высоко (в скобках даны для сравнения удельные веса за предыдущий 1935 г.): соль — 46% (46%), балансы — 100% (—), чугун-сырец — 41% (36%), нефтепродукты — 35% (34%), в т. ч. керосин — 45% (44%); суперфосфат — 57% (37%), рельсы — 75% (66%). конные грабли — 74% (68%), серная кислота — 49% (44%), кальций-карбид — 56% (35%) и еще ряд менее важных товаров; доли исчислены со стоимости, как и везде в данном обзоре.

В экспорте в СССР доминирующая роль живых животных еще более усилилась, и доля их достигла 59% всего экспорта. В виду того, что и прочий экспорт, как и в 1934 и 1935 гг., почти

eranditult koosnes loomariigi saadustest (toornahad, tallanahk), jäi teistele kaupadele kokku kõigil neil aastatel ainult 1—2%. Vaatamata läbikäikude kasvule, väljaveo nomenklatuur näitas edasist vähenemist 1935. aastal olnud 17 kaubanimetuselt 12 peale. Väljaveo koostis tähtsamate kaupade suhtes on toodud järgmises tabelis:

**Tähtsamad väljaveokaubad
Nõukogude Liitu.**

	1935. a.		1936. a.	
	tonn.	1000 kr.	tonn.	1000 kr.
Veised (1,7 tuh. tk.)	273	(2,0 tuh. tk.)	426	
Sead (12,3 tuh. tk.)	977	(16,0 tuh. tk.)	1.194	
Hobused (56 tk.)	30	—	—	
Sealiha	300	186	—	—
Toornahad	242	416	200	463
Tallanahk	214	463	289	624
Trükipaber	—	—	139	42
Muu kaup	13	11	30	10

Nagu näha, suhteliselt väike väljaveo laienemine 17,1% võrra on põhiliselt tekitatud veiste, sigade ja tallanaha väljaveo tunduvalt suurenemisest; ent ka toornahkade (vasika-) väljavedu näitas tõusu, seevastu hobused ja sealiha langesid hoopis ära. Äratub lähelepanu tunduva paberipartii väljavedu esmakordselt pärast 1931. aastat. Tallanahale mõlemal võrreldaval aastal Nõukogude Liit oli ainukeseks välisturuks, kuna veistele peagu ainukeseks — 96% nende väljaveost läks Nõukogude Liitu (1935. aastal — kõik 100%); sigade väljaveos Nõukogude Liidu osatähtsus võrdus 28% ja toornahkade — 37%-le (1935. aastal vastavalt 39% ja 33%).

Eesti väljavedu Nõukogude Liitu omab ilmselt agraarse iseloomu. Põllumajandusliku väljaveo erikaal temas võrdus 75%-le ja, järelikult, tööstusliku väljaveo oma 25%-le, mis tähendab väikest nihkumist agraarsuse nõrgenemise suunas võrreldes 1935. aastaga, mil põllumajandusliku väljaveo erikaal ulatus 80%-le.

Transiit.

Nõukogude transiidi läbikäigud läbi Eesti püsisid aruandeaastal endiselt tähistena, ehkki näitasid tõusu 1935. aasta

iskljuditelno sostojal iz produktov zhivotnogo mira (kozhсырье, подошвенная кожа), на остальные товары во все эти годы приходилось всего только 1—2%. Несмотря на рост оборотов, номенклатура экспорта показала дальнейшее сокращение с 17 наименований в 1935 г. до 12. Состав экспорта в отношении важнейших товаров дан в следующей таблице:

**Важнейшие товары экспорта
в СССР.**

	1935 г.		1936 г.	
	тонн.	1000 кр.	тонн.	1000 кр.
Крупный рогатый скот	(1,7 тыс.	273	(2,0 тыс.	426
	штук)		штук)	
Свиньи	(12,3 тыс.	977	(16,0 тыс.	1.194
Лошади	(56 шт.)	30	—	—
Свинина	300	186	—	—
Сырые кожи	242	416	200	463
Подошвенная кожа	214	463	289	624
Печатная бумага	—	—	139	42
Прочие товары	13	11	30	10

Как видно, сравнительно небольшое расширение экспорта на 17,1% вызвано в основном значительным увеличением вывоза крупного рогатого скота, свиней и подошвенной кожи; однако, вывоз сырых кож (телячьих) также показал рост, зато лошади и свинина совершенно отпали. Привлекает внимание вывоз значительной партии бумаги впервые после 1931 г. Для подошвенной кожи в оба сравниваемые года СССР был единственным внешним рынком, а для крупного рогатого скота почти единственным — 96% всего экспорта его шло в СССР (в 1935 г. — все 100%); в экспорте свиней удельный вес СССР составил 28% и сырых кож — 37% (в 1935 г. соответственно 39% и 33%).

Эстонский экспорт в СССР носит явно аграрный характер. Доля сельскохозяйственного экспорта в нем составила 75%, а, след., доля промышленного экспорта — 25%, что означает небольшой сдвиг в сторону ослабления аграрности по сравнению с 1935 г., когда удельный вес сельскохозяйственного экспорта равнялся 80%.

Транзит.

Обороты советского транзита через Эстонию пребывали в отчетном году по-прежнему ничтожными, хотя и показали

vastu. Transiidi üldläbikäik võrdus 12,7 tuhandele tonnile, mis peagu kogu ulatuses tulid Nõukogude Liidust, ja ainult 13 tonni suundusid Nõukogude Liitu; eelmisel 1935. aastal transiidi läbikäik ulatus 692 tonnile. Peagu kogu transiit (96%) koosnes Poolasse ja Inglise veetud vanarauast ja -malmist.

Neis arvudes puuduvad 951 tonni otsest transiti Nõukogude Liidust Lätti üle Irboska—Valga, milline transiit 1935. a. puudus.

Laevaprahid.

Aruandeaastal märksa laienesid läbikäigud Eesti laevade prahtimise alal Nõukogude kaupade, peamiselt metsamaterjalide, veoks. Vastavad arvud toome Bülletääni järgmises numbris seoses Eesti-Nõukogude majandussuhete 1936. a. üldbilansi avaldamisega, millise koostamine majanduskokkuleppe nõuete kohaselt pole veel lõpule viidud.

рост против 1935 г. Общий оборот транзита равнялся 12,7 тыс. тонн, шедшим почти целиком из СССР, и только 13 тонн направилось в СССР; в предыдущем 1935 г. обороты транзита составили 692 тонны. Почти весь транзит (96%) состоял из железного и чугунного лома, вывезенного в Польшу и Англию.

В эти цифры не включены 951 тонн. прямого транзита из СССР в Латвию через Ирбоску—Валк, каковой транзит в 1935 г. отсутствовал.

Морские фрахты.

В отчетном году значительно расширились обороты по фрахтованию эстонских судов для перевозки советских грузов, гл. обр. лесных материалов. Соответствующие цифры будут приведены в следующем номере Бюллетеня в связи с опубликованием общего баланса эсто-советских отношений за 1936 г., составление которого в соответствии с требованиями хозяйственного соглашения еще не закончено.

Eesti-Nõukogude kaubandus I veerandil 1937. a.

Эсто-советская торговля в I квартале 1937 г.

Nõukogude Liidu ja Eesti vahelise kaubanduse läbikäikude arengut käesoleva aasta I veerandil iseloomustab, võrreldes 1936. aasta I veerandiga, järgmine tabel, milline näitab järsku tõusu:

Eesti-Nõukogude kaubandus.		
	I veer. 1936. a.	I veer. 1937. a.
	(1000 kroon.)	
Eesti sissevedu Nõukogude Liidust . .	570	1.447
Eesti väljavedu Nõukogude Liitu . .	279	258
Üldläbikäik . .	849	1.705
Saldo	-291	-1.189

Kaubanduse üldläbikäik suurenes kahekordseks, ainuüksi tänu Nõukogude Liidust sisseveo ülisuurele, 2½-kordsele kasvule; väljavedu Nõukogude Liitu aga isegi vähe — 7,5% võrra — langes. Loomulikult seetõttu kaubanduse passiivsus Eestile järsult suurenes — läinudaastastelt 291 tuh. kroonilt 1,2 miljoni kroonini.

Динамика оборотов торговли между СССР и Эстонией за I квартал текущего года характеризуется, в сравнении с I кварталом 1936 г., следующей таблицей, показывающей резкий рост:

Эсто-советская торговля.		
	I кварт. 1936 г.	I кварт. 1937 г.
	(в 1000 кр., 1 кр. = ок. 1,42 руб.)	
Импорт Эстонии из СССР	570	1.447
Экспорт Эстонии в СССР	279	258
Общий оборот . .	849	1.705
Сальдо	-291	-1.189

Общий оборот торговли вырос в два раза, исключительно благодаря крупнейшему увеличению импорта из СССР в 2½ раза; экспорт же в СССР даже немного — на 7,5% пал. Естественно поэтому, что пассивность торговли для Эстонии резко усилилась — с прошлогодних 291 тыс. кр. до 1,2 млн. крон.

Milliste tähtsamate kaupade arvel toimus ülijärsk sisseveo laienemine, selgub järgmisest tabelist:

**Tähtsamad sisseveokaubad
Nõukogude Liidust.**

	I veer. 1936. a.		I veer. 1937. a.	
	tonn.	1000 kr.	tonn.	1000 kr.
Suhkur	97	11	2.698	285
õlikoogid . . .	575	53	—	—
Toormalm . . .	624	31	943	46
Naftasaadused	2.168	151	3.167	222
Superfosfaat .	2.101	74	1.887	62
Raud	—	—	2.398	263
Raudteerööpad	180	26	1.501	217
Põllutöömasinad	85	35	154	77
Muud kaubad .	—	189	—	275

Tabelist järeldub, et sisseveo kasv on põhiliselt tingitud erakorraliselt tugevast suhkru ja raudteerööbaste sisseveo tõusust, samuti suurest rauasisseveost, mis möödunud aasta I veerandil hoopis puudus. Teised tähtsamad kaubad samuti näitasid suurt kasvu, peale vähenenud superfosfaadi; kuid väetised tervikuna samuti suurenesid.

Väljavedu Nõukogude Liitu koosnes järgmistest kaupadest:

**Tähtsamad väljaveokaubad
Nõukogude Liitu.**

	I veer. 1936. a.		I veer. 1937. a.	
	tonn.	1000 kr.	tonn.	1000 kr.
Elussead . . . (447 tk.)	56	—	—	—
Piimasaadused .	—	—	148	36
Toornahad . . .	—	—	25	62
Tallanahk . . .	103	223	70	157
Muud kaubad .	—	—	—	3

Väljaveo väikese languse põhjustasid sigade ärajäämine ja tallanaha tugev vähenemine, mida ei suutnud katta möödunud aasta I veerandil puudunud toornahkade ja piimasaaduste väljavedu. Suurt tähelepanu väärib piimasaaduste (värske piima ja koore, juustu) väljavedu Nõukogude Liitu esmakordselt Eesti iseseisvuse kestel, kui mitte lugeda väikesi, 1921—22.a. väljaveetud koguseid. Nähtavasti algab ammuste ülitihedate sidemete uuestijaluleseadmine Eesti piimamajanduse ja Leningradi vahel, kuhu tsaariajal suundus peagu kogu Eesti piimasaaduste väljavedu.

За счет каких важнейших товаров произошло весьма резкое расширение импорта, выясняется из таблицы:

Важнейшие товары импорта из СССР.

	I квартал. 1936 г.		I квартал. 1937 г.	
	тонн.	1000 кр.	тонн.	1000 кр.
Сахар	97	11	2.698	285
Жмыхи	575	53	—	—
Чугун-сырец . .	624	31	943	46
Нефтепродукты .	2.168	151	3.167	222
Суперфосфат . .	2.101	74	1.887	62
Железо	—	—	2.398	263
Жел.-дор. рельсы	180	26	1.501	217
С.-х. машины .	85	35	154	77
Прочие товары .	—	189	—	275

Из таблицы следует, что рост импорта обусловлен в основном необыкновенно сильным ростом ввоза сахара и жел.-дор. рельс, а также крупным ввозом железа, отсутствовавшим в I квартале прошлого года. Другие важнейшие товары также показали сильный рост, за исключением сократившегося суперфосфата; однако, удобрения в целом также возросли.

Экспорт в СССР состоял из следующих товаров:

Важнейшие товары экспорта в СССР.

	I квартал. 1936 г.		I квартал. 1937 г.	
	тонн.	1000 кр.	тонн.	1000 кр.
Живые свиньи (447 шт.)	56	—	—	—
Молочные прод.	—	—	148	36
Сырые кожи . . .	—	—	25	62
Подшв. кожа . .	103	223	70	157
Прочие товары .	—	—	—	3

Небольшое сокращение экспорта вызвано отпадением свиней и сильным сокращением подшвенной кожи, чего не смог возместить отсутствовавший в I квартале прошлого года вывоз сырых кож и молочных продуктов. Большого внимания заслуживает факт вывоза молочных продуктов (свежего молока и сливок, сыра) в СССР впервые за время самостоятельности Эстонии, если не считать небольших партий, вывезенных в 1921—22 гг. Очевидно начинает восстанавливаться давняя теснейшая связь между эстонским молочным хозяйством и Ленинградом, куда в царское время шел почти весь эстонский экспорт молочных продуктов.

Nõukogude Liidu finantsid. Финансы СССР.

I. FINANTSPLAAN JA RIIGIEELARVE.

I. ФИНАНСОВЫЙ ПЛАН И ГОСУДАРСТВЕННЫЙ БЮДЖЕТ.

Nõukogude finantside olemus ja organisatsioon.

Сущность советских финансов и организация их.

Nõukogude Liidu hiigelsuure sotsialistliku ülesehituskava täitmine, kava, mis haarab kapitalimahutused, tootmis-tegevuse, sotsiaal-kultuurilised kulud ja riigivalitsemis- ning -kaitsekulud, on vajanud ja vajab edasi määratumaid ressursse, milliseid saadakse kogumise teel. Majanduse kiire kasv võimaldas teostada seda ressursside kogumist sellasel määral, mis kindlustas rahvamajanduse finantseerimise ning ühtlasi ülesehituskavade täitmise ja ületäitmise. Kuivõrd kõrge on kogumise tase, näitab see, et kogumise osatähtsus Nõukogude Liidu rahvasissetulekus võrdub umbes veerandile, kuna ülejäänud kolmveerandit langeb tarvitusele. Kõrge kogumisnorm, milline on võimalik ainult tõelise plaanimajanduse oludes, ületab kõige arenenumate kapitalistlike maade norme 3—5-kordselt; näiteks oli P.-A. Ühendriikides kogumisnorm kriisieelsel ajal umbes 7% kogu rahvasissetulekust, Saksas — 9%, Inglises — 5% *).

Ressursside kogumine kui ka nende kulutamine toimub, nagu kõik rahvamajanduslik tegevuski Nõukogude Liidus, suurima otstarbekohasuse huvides valjudel plaanilistel ja haaratakse viieaastaste ning iga-aastaste finantsplaanidega. Nõukogude Liidu ühtlasse finantsplaani, milline haarab rahvamajanduse

*) Vahe kogumisnormide vahel järsult väheneb, kui arvata kogumisfondi ka amortisatsiooni mahakirjutamised, millised ja rahvasissetulekusse ei kuulu ja oma suuruselt on kapitalistlikes riikides palju kõrgemad. Liiga suur amortisatsiooni osatähtsus kogumiste üldsummas on tüübiliseks seisaku nähteks kapitalismi arenemises.

kogu finantssüsteemi, kuuluvad riigieelarve, krediidiplaan, hoiukassade, sotsiaalse kindlustuse finantsplaanid, töös-tuse, põllumajanduse ja transpordi harude järgi koostatud finantsplaanid jne. Ühine finantsplaan kuulub kogu rahvamajanduse planeerimise üldsüsteemi.

Nõukogude Liidu riigieelarve on ühtlase finantsplaani tähtsamaks osaks. Vaatamata mõningale sarnasusele tehnilises suhtes, erineb ta rahvamajanduse sotsialiseerimise tõttu põhjalikult kapitalistlike riikide eelarvetest. Kuna kapitalistliku riigi eelarve kujutab enesest abinõudekogu, mille abil riik korjab ressursse ja kulutab neid väga tunduvas osas, sageli isegi suures enamuses, valitsemise ja sõjalisteks tarbeteks, Nõukogude Liidu eelarvesummad suunatakse majanduse sotsialiseerimise tõttu peamiselt tootmistegevusse, rahvamajandusse finantseerimise tarbeks. Eelarve on sellaselt kujunenud rahvamajanduse finantseerimise mõõduandvamaks allikaks.

Enne kui üle minna finantsasjanduse iseloomustamisele, käsitame lühidalt ta organisatsioonilist ehitust. Finantsasjanduse juhtimisega ja finantspoliitika ühtlustamisega üle kogu Nõuk. Liidu tegeleb Nõukogude Liidu rahandus-rahvakomissariaat. Sellekohaselt rahanduskomissariaat reguleerib rahaliikluse süsteemi, krediidi- ja kindlustussüsteemi, koostab ja täidab ühtlast finantsplaani ja selle hulgas riigieelarvet, millised mõlemad pärast kooskõlastamist riikliku plaanikomisjoniga (Gosplaniga) ja heakskiitmist Nõukogude Liidu rahvakomissaride nõukogu poolt kinnitatakse Nõukogude Liidu Ülemnõukogu poolt; jälgib erilise inspeksiooni kaudu finantsplaani täitmist jne. Tema üldjärelvalvel töötavad liidu- ja autonoom-

vabariikide rahanduskomissariaadid, millele omakorda alluvad oblastite, kraide, rajoonide, linnade ja külade täitvate komiteede finantsosakonnad.

Finantside areng ja finantsplaan.

Развитие финансов и финансовый план.

Oktoobrirevolutsiooni alguks 1917. aastal oli Vene seisukord finantside suhtes äärmiselt raske. Eelarve puudujääk moodustas maailmasõja (1914—1917. a.) kestel kokku üle 40 miljardi rubla ja kaeti eeskätt rahaemisjoniga, milline ulatus 1917. aasta sügiseks 19½ miljardi rublani; rubla ostujõud langes selle tagajärjel $\frac{1}{15}$ -ni normaalsest tasemest. Sõjahävituste oludes jatkunud rahavääratuse kiire languse tõttu Nõukogude valitsus oli sunnitud üle minema maksutamisele peamiselt naturaalmaksuga toit- ja toorainete näol, seda enam, et tarvitust tol ajal reguleeriti tshekisüsteemi alusel ja tööstus natsionaliseerituna oli riigi käes. Tulude peaalliketeks olid seega emisjon ja naturaalmaks. Nii laekus tulusid kõigil kolmel kodusõjaaastal (1918.—1920. aa.), mida nimetatakse sõjakommunismi ajajärguks, sõjaeelsetesse rubladesse ümberarvatult: naturaalmaksuna — 831 miljonit, emisjonina — 1.113 miljonit ja rahamaksumadena — 164 miljonit rubla, kusjuures viimaste osatähtsus langes 1920. aastal ligi nullini.

Uue majanduspoliitika ajajärgu (n.-n. nep'i) algusega, s.o. vabakaubanduse ja luleseadmisega, 1921. aastal asuti baasi ettevalmistamisele stabiilse valuuta ja puudujäägita eelarve tarbeks, ja seoses sellega rahamaksumade tähtsus hakkas tõusma. 1924. aastal viidi rahareformi teostamine lõpule, ja samal aastal esmakordselt saavutati ja on tänini jäänud püsima puudujäägita riigieelarve. Sellest ajast peale naturaalmaks tõrjuti täiesti välja rahamaksumade poolt, kuna emisjon, kui kulude katteallikas, kõrvaldati. Tänu sellele, et rahvasissetulek nepi esimesel järgul (1922.—1927. aa.), mida nimetatakse uuesti-üleehituse ajajärguks, sest selle kestel saavutati uuesti rahvamajanduse toodangu sõjaeelne tase, näitas määratusuurt, ligi kolmekordset tõusu, sai võimalikuks kiiresti arenev ressursside kogumine riigieelarve kaudu. 1927/28. aastal, üle-

minekuga nepi teise järku — rahvamajanduse rekonstruktsioonile esirinnalisel sotsiaalsel ja tehnilisel baasil ja kõigi ta harude edasiarendamisele sel alusel — tekkis tarvidus haarata ühtlase plaaniga kõiki finantsressursse, nende laekumist ja kulutamist.

Esmakordselt ühtlane finantsplaan seati ametlikult sisse 1931. aastal. Ta haarab kõik sotsialiseeritud majanduse kogumised (kasud, läbikäigumaks, sotsiaal-kultuurilised juuremaksud, palgale, amortisatsioon, kindlustusfond, sotsiaalkindlustus), rahvalt saadavad ressursid (maksud, laenud, ühistegelised osamaksud, hoiused hoiukassades jne.) ja emisjoni. Ühtlasi ühtlane finantsplaan jaotab ümber kõik need ressursid, määrab kindlaks nende kulutamise ulatuse ehitustöödeks ja tegevuskapitali täiendamiseks, sotsiaal-kultuurilisteks vajadusteks, riigivalitsemiseks ja riigikaitseks. Üldhaarava finantsplaanu sisseseadmine sai võimalikuks, tänu kiirele majanduse sotsialiseerimisele: sotsialiseeritud sektori (s. o. riiklikud ja ühistegelised ettevõtted) osatähtsus rahvasissetulekus, milline 1928. aastal ulatus 44%-le, moodustas 1935. aastaks peagu kogu rahvasissetuleku (98%), ja ainult 2% langeb eramajanduslikule sektorile.

Järgmine tabel näitab finantsplaanu poolt teostatava ressursside mobiliseerimise ja kulutamise liikumist I viisaastaku viimasel aastal — 1932. a., 1935. a. ja II viisaastaku viimasel aastal — 1937. a.:

Ühtlane finantsplaan.

Единый финансовый план.

A. Tulud.

	1932. a.	1935. a.	1937. a.
	(eelandm.)		(kava)
	(miljard. rbl.)		
Sotsialiseeritud majanduse kogumised	33,8	69,0	65,1
sellest: kasud	6,6	7,8	?
läbikäigumaks	19,6	51,9	?
Amortisatsioon	2,0	3,9	5,9
Elanike ressursside kaastõmmamine (otsemaksud, riigilaenud, hoiusummad jne.)	8,2	9,2	9,0
Murud tulud (kohalised maksud, sotsiaalorganis. fondid jne.)	0,6	5,0	4,1
Kokku tulusid	44,6	87,1	84,1

B. Kulud.

	1932. a.	1935. a.	1937. a.
	(eelandm.) (kava)		(miljard. rbl.)
Rahvamajandus	30,2	52,1	46,8
sellest: kapitalimahutused	19,2	20,0	24,0
Sots.-kult. kulud (ilma maj. organ. omadeta)	9,5	19,2	20,2
Valitsemine ja riigikaitse	2,8	12,6	4,3
Muud kulud (riigilae-nude alal jne.)	2,1	3,2	6,3
Kokku kulusid	44,6	87,1	77,6
Riigi reserv	—	—	6,5
Üldse	44,6	87,1	84,1

Bilansi kogusummad näitavad kolme viimase aasta kohta kahekordistumist, kusjuures hindade üldtase on muutunud vähe. Asjaolu, et 1935. aasta arvud on kõrgemad II viisaastaku poolt selle lõpuks — 1937. aastaks ettenähtutest, ei tähenda viisaastaku ennetähtajalist täitmist, vaid seletub sellega, et viimased on antud mõnekümne-protsendilise hinnalangusega arvestades, kuna 1935. aastaks oli tegelik langus palju väiksem. — Suur enamus ($\frac{4}{5}$) kõigist tuludest laekub sotsialiseeritud majanduselt ja kulutatakse ligi $\frac{2}{3}$ ulatuses rahvamajanduse vajaduste peale. Rahva sotsiaalkultuuriliste vajaduste (haridus, tervishoid, sotsiaalkindlustus jne.) rahuldamiseks läheb üle $\frac{1}{5}$ kõigist kuludest.

Kuivõrd laialt finantsplaan haarab kogu rahvamajanduse, näitab see, et praegu umbes $\frac{3}{4}$ kogu rahvasissetulekust planeeritakse tema poolt.

Finantsplaani tulused mobiliseerivaks ja neid üksikute harude vahel ümberjaotavaks põhisüsteemiks on riigieelarve: selle süsteemi kaudu laekub ja kulutatakse $\frac{3}{4}$ kõigist finantsplaani tuludest. Muud finantsplaani summad kogutakse ja jaotatakse otseselt üksikute majandusharude eneste poolt oma vajadusteks, osalt aga krediidasutuste poolt. Riigieelarve ja vähesel määral krediidsüsteem jaotavad ressursid ümber mitte ainult majandusharude vahel tähtsamate majanduse sõlmpunktide eelistava finantseerimise sihiga, vaid ka Nõukogude Liidu rajoonide vahel mahajäänud riigiosade arengu kiirendamise sihiga.

Riigieelarve.

Государственный бюджет.

Finantsplaani tähtsaim osa — Nõukogude Liidu koondeelarve — koosneb ühtlasest riigieelarvest, milline sisaldab liidu riigieelarve ja kõigi 11 liiduvabariigi (Vene nõukogude sotsialistlik föderatiivvabariik, Ukraina NSV, Valge-Vene NSV jne.) riigieelarved, ja autonoomvabariikide, oblastite või kraide, ringkondade, rajoonide, linnade ning kü-lade kohalistest eelarvetest. Liidu riigieelarve ja liiduvabariikide riigieelarved liidetakse (viimased, vabariikide rahanduskomissariaatide poolt koostatuna, pärast nende heakskiitmist vabariikide ülemnõukogude poolt) Nõukogude Liidu rahanduskomissariaadi poolt üheks ter-vikuks, mida seetõttu nimetatakse Nõukogude Liidu ühtlaseks riigieelarveks ja sel kujul iga aasta esitatakse Nõukogude Liidu ülemnõukogule kinnitamiseks. Kohalised eelarved vormiliselt ühtlase riigieelarve süsteemi ei kuulu, kinnitatakse omaenda nõukogude täitvate komiteede poolt, kuid on siiski kõige lähedamalt temaga seotud, nagu allpool näeme; pealegi ka kohalike eelarvete kujundamiseks laekuvate maksude ja tulude kinnitamine kuulub Nõukogude Liidu ja liiduvabariikide keskorganite võimkonda.

Üksikute eelarveliikide vahel on funktsioonid jaotatud sellaselt, et liidu riigieelarve finantseerib peamiselt rahvamajandust ja riigikaitse organis-siooni (kokku $\frac{2}{3}$ kõigist ta kuludest), kuna liiduvabariikide riigieelarved ja kohalised eelarved rahuldavad, üleliidu-list tähtsust mitteomavate ettevõtete ja muidugi ka oma valitsemisaparaadi tar-vete kõrval, enamjaolt rahva sotsiaalkultuurilisi vajadusi (pool kõigist vaba-riikide riigieelarvete omakuludest ja ko-haliste eelarvete kuludest). Nõnda lan-geb sotsiaal-kultuuriliste vajaduste peale kulutatavast üldsummast $\frac{2}{3}$ kohalis-tele eelarvetele. Mis puutub eelarvete tuludeossa, siis liidu riigieelarvesse laekuvad tulud, mis saadakse üleliidulise tähtsusega ettevõtetest (millised moodus-tavad määratu enamuse oma toodangu suuruselt), edasi tulud üleliidulistest maksudest, laenudest ja kõik üleliidu-

liste organite poolt valitsetavad muud tulud. Vabariikide riigieelarvete tuludeks on tulud vabariikliku tähtsusega majandusest, samuti üleliidulistest tuludest ja maksudest otse, ilma üleliidulise eelarve vahenduseta, saadav osa. Kohaliste eelarvete tulud koosnevad peamiselt (ligi $\frac{3}{4}$) ühtlase riigieelarve toetustest (mis antakse vabariikide riigieelarvete kaudu) ja üleliidulistest tuludest ja maksudest määratud, ilma ühtlase riigieelarve vahetatuteta saadavatest, osasummadest; väiksema osa moodustavad omatulud kohalistest maksudest ja kohalise tähtsusega majandusest.

Vastavalt lahkuminevatele funktsioonidele, järsult erinevad üksikute eelarveliikide osatähtsused Nõukogude Liidu koondeelarves. Nii langeb käesoleval 1936. aastal liidu riigieelarvele valdav enamuse ($\frac{3}{4}$) kulude üldsummast, kuna vabariikide riigieelarvetele — ainult 6% ja kohalistele eelarvetele — $\frac{1}{5}$; seejuures pole liidu ja vabariikide riigieelarvete kuludes arvestatud summasid, mis antakse üle kohalistele eelarvetele (toetused).

Nõukogude Liidu koondeelarve arengut iseloomustavad järgmised kaks tabelit (koondeelarve on saadud liidu ja vabariikide riigieelarvete ning kohaliste eelarvete kokkuarvamise teel, kusjuures loetussummad on mitmekordse arvestamise ärahoidmiseks arvestatud ainult ühekordselt; eelarveaasta loeti varemalt 1. oktoobrist 30. septembrini, kuna nüüd la ühtub kalendriaastaga):

Nõukogude Liidu koondeelarve tulud.

Доходы по сводному бюджету СССР.				
1924./25. 1928./29. 1932. 1935.				
	(miljard. rbl.)		andm.)	
Maksud	1,6	4,4	23,7	56,3
sellest:				
lähikäigumaks	0,6	3,1	19,6	51,9
Mitte-maksutulud	1,8	2,6	6,3	5,6
sellest:				
ülekanDED kasudest	0,2	0,6	1,7	1,9
Riigilaenud	0,1	0,8	4,1	4,8
Muud tulud	0,1	0,3	0,5	2,1
Kokku	3,6	8,1	34,6	68,8

Äärmiselt kiire tulude kasv (ligi 20-kordne viimase 11 aastaga) on põhili-

selt tingitud rahvamajanduse määratult arengust ja ainult vähesel määral üldise hinnataseme tõusust neil aastatel (umbes kahekordseks). Eelarve kasvu tempo viimastel aastatel — keskmiselt umbes 30% aastas — paljukordselt ületab teiste arenenud maade (P.-Ameerika Ühendriigid, Inglise jne.) 3—6%-isi temposid. Ülekaaluva osa tuludest moodustavad maksud — nende osatähtsus tõusis 1924/25. aastal olnud poolelt kogutuludest $\frac{4}{5}$ peale 1935. aastal, kusjuures lähikäigumaksu peale langeb üle 90% maksutuludest ja $\frac{3}{4}$ tulude kogusummast. Nii siis on maksud peamiseks, kaugelt ülekaalukaks tuluallikaks. Väike langus leidis 1935 aastal aset tähtsusest järgnevas mitte-maksuallikatest saadavates tuludes, mis seletub sellega, et suurendatud osa ettevõtete tulusid on jätud vastavate harude käsutusse ja sisaldub teistes finantsplaani osades. Sotsialiseeritud majanduse kogumised andsid 1935. aastal juba 59,6 miljardit rubla, s. o. 87% eelarve üldtuludest 73% vastu 1928/29. aastal, kuna elanike ressursside kaasatõmmamine vastavalt — 6,8 miljardit rubla, s. o. 10%, 19% vastu. — 1937. aasta peale on koondeelarve kinnitatud 104 miljardilises summas, mis tähendab tulude kasvu 1935. aasta vastu tervelt $\frac{1}{2}$ võrra.

Nõukogude Liidu koondeelarve kulud.

Расходы по сводному бюджету СССР.
1924./25. 1928./29. 1932. 1935.
(eel- andm.)
(miljard. rbl.)

Rahvamajandus	1,8	4,1	24,8	37,2
sellest:				
tööstus	0,2	1,3	12,8	15,1
põllumajandus	0,2	0,7	3,9	7,5
Sotsiaal-kultuur. kulud	0,5	1,5	4,6	13,0
sellest: haridus	0,4	1,1	3,7	8,8
Valitsemine ja riigikaitse	0,9	1,6	2,8	12,6
sellest riigikaitse	?	?	1,4	8,2
Muud kulud (riigilaenude alal jne.)	0,3	0,8	2,2	5,3
Kokku	3,5	8,0	34,4	68,1
Tulude ülekaal kulude üle	0,1	0,1	0,2	0,7
Üldse	3,6	8,1	34,6	68,8

Erakorraliselt kõrge 20-kordne kulude kasv toimus eeskätt rahvamajanduse finantseerimise arvel seoses maa indus-

trialiseerimise sihiga mõlemal viisaastakul tehtud ülisuurte ehitustöödega; nad haaravad praegu poole kõigist kuludest, kusjuures suur osa läheb tööstusele. Ent veelgi kiiremat kasvatempot näitavad kulutused sotsiaal-kultuuriliste vajaduste, eriti hariduse, peale — tervelt 26-kordset, ja neile langeb $\frac{1}{5}$ kõigist kuludest. Sõjaohu suurenemise mõjul Nõukogude Liidule suurimat kasvu näitavad viimastel aastatel riigikaitsekulud: kui 1932. aastal nad moodustasid vaid 4% kõigist kuludest, siis 1935. aastal juba 13%, kuna käesoleva aasta peale nad on ettenähtud 14,8 miljardi rubla suuruses, s. o. ligi $\frac{1}{5}$ kõigist kuludest. — 1937. aasta peale on koondeelarvega ette nähtud kulud 104 miljardi rublalises summas. Ühtlase (mitte koond-) riigieelarve üksikasjaline nomenklatuur on toodud lhk. 73.

Mis puutub sõjaeelsesesse endise Venemaa riigieelarvesse, siis see kõiges suhtes järsult erines Nõukogude eelarvest. Viimasel sõjaeelisel aastal (1913. aastal) tulud võrdusid 3,5 miljardile ja kulud — 3,4 miljardile rublale. Seejuures viinamonopolist saadud tulud moodustasid veerandi tulude üldsummast (nüüd aga alla 10%), kuna üle $\frac{2}{3}$ kõigist kuludest läksid relvastamise ja riigivõlgade kustutamise ja administratiiv-aparaadi ülalpidamise peale; sotsiaalkultuuriliste vajaduste peale kulutati ainult umbes 11%.

Maksusüsteem.

Налоговая система.

Maksud on tähtsaimaks Nõukogude eelarve tuluallikaks, millele langeb valdav enamus ($\frac{4}{5}$) kõigist tuludest. Seejärel osutub otstarbekohaseks lähemalt tutvuda maksuasjanduse korraldusega Nõukogude Liidus.

Maksud jagunevad, nagu igalpoolgi, otsesteks ja kaudseteks. Kaudsed maksud, mida võetakse nende sissearvates kaubahindadesse, omavad esikoha — üle 90% maksude kogusummast.

Kaudsete maksude põhiliigiks on läbikäigumaks, laekumised millest annavad peagu kogu maksutulu. Ajavahemikul alates 1923. aastast, mil jälle seati sisse rahamaksud, kuni 1930.

aastani maksude arv tõusis peagu sajani. Kuid rahvamajanduse kiire sotsialiseerimisega maksude rohkus, mis pealegi äärmiselt raskendas nende sissenõudmist, kaotas mõtte, ja seelõttu 1930. aasta maksureformiga suur enamus sotsialiseeritud majandussektori maksudest liideti läbikäigumaksuks. Sellega seletubki läbikäigumaksu äärmiselt kõrge osatähtsus. Läbikäigumaksule alluvad vaid sotsialiseeritud sektori ettevõtted. Ta tasutakse kaubahinnast kindlaksmääratud protsendi näol ettevõtte poolt, kes tootis kauba või ostis üles põllumajandussaaduse; kaup maksustatakse üldreeglina ainult ühekordselt.

Muud maksud annavad, võrreldes läbikäigumaksuga, tähtsusetuid summasid, mis peagu ei ületa 1 miljardit rubla igauhe kohta. Märgime tähtsamad neist.

Tulumaksu võetakse ühistegelistel organisatsioonidel (kasudest eelarvesse ülekannete asemel) ja elanikelt; kõrgeimaks määraks on elanikele 3,3%, kuna ühistegevuse maksumäär võrdub 10—30%-le kasusummast. Elumajade ehitamiseks, samuti kultuur- ja muude ehitustööde heaks minev erimaks on lähedalt seotud tulumaksuga; siin on kõrgeimaks määraks 2,8% üksikisikute tuludest.

Mitte-kaubatehingute maksu võetakse sotsialiseeritud sektori ettevõtetelt, millised tegelevad autotranspordiga, esemete remondi ja parandamisega, valmistavad teoseid tellijate materjalist või teenivad publikut (habemeajamisärid jne.). Maksunormid on määratud 5 ja 10% suurusteks läbikäigult.

Tolliga maksustatakse sissevedu ja osalt väljavedu, kusjuures teda arvutatakse üldreeglina kaubahinnast. Väliskaubanduslike läbikäikude tähtsusetuse juures rahvamajanduse üldlääbikäikudes tollist saadav tulu viimastel aastatel ei ületa 1 miljardit rubla.

Põllumajandusmaksu võetakse üksik-talunike ja kolhoosnike eramajapidamistelt põhiliselt külvipindade järgi kindlates hektari kohta määratud normides, millised üksik-talunikele on vähe kõrgemad. Üldse peab märkima, et maksud olid Nõukogude Liidus üheks

neist vahenditest, mida kasutati kapitalistlike elementide väljatõrjumiseks ja hiljem likvideerimiseks, maksustades neid kõrgendatud maksumääradega kuika erimaksudega. Samuti on kõrgendatud maksumäärade meetod väikekaubatootjate suhtes abinõuks, mis soodustab üksikmaapidajate üleminekut kolhoosidesse ja kustarite ning käsitöölise koondumist ühistegelistes artellidesse. Kolhooside suhtes 1936. aastast peale põllumajandusmaks asendati tulumaksuga 3% suuruses bruttotulust; sovhoose aga maksustatakse erilise sovhoosi-maksuga 1% suuruses saaduste müügi ja riigile üleandmise läbikäigust.

Talurahva n.-n. enesemaksustamist toimetatakse ühiskondlikku tähtsust omavate kohaliste kultuuriliste ja majanduslike tarbete rahuldamiseks maal. See pannakse maksma vabatahtlikkuse põhimõtetel vastava küla kodanike üldkoosolekute otsustel ja samast hetkest peale omandab sundmaksu iseloomu. Ta määratakse harilikult kindlates summades, olenevalt põllumajandusmaksu suurusest.

Edasi tuleb veel märkida hoonetmaksu; ühist riiklikku lõivu, millesse on koondatud 9 mitmesugust lõivu ja mida võetakse tasuks riigi poolt maksnikele tehtavate teenete eest; pärandus- ja kinikismaks 1—25% ulatuses, kusjuures on huvitav märkida, et hoiused hoiukassades ei kuulu maksustamisele; ärimaks eraettevõtete jaoks; edasi veterinaar-, konsulaarmaksud jne. Mis puutub aktsiisi, siis see kaotati 1930. aasta maksureformiga, ja ta asemel on aktsiisialustele kaupadele pandud läbikäigumaks kõrgendatud määral.

Riigivõlg.

Государственный долг.

Seoses riigieelarvega tuleb puudutada ka riigivõla küsimust. Nõukogude Liidus, kus puudub aktsiaseltside kapitalide emisjon, riigilaenuade väljalaskmine kujutab enesest mitte erakorralist finantsabinõud, nagu kapitalistlikes maaades, vaid normaalset rahvamajanduse finantseerimise moodust. Seega laenuadega mobiliseeritavad ressursid lähevad produktiivseteks tarveteks ja mitte riigi jooksvate kulude katteks. See on mak-

sev laenuade kohta, mis on tehtud viimase 12 aasta kestel pärast rahareformi elluviimist 1924. aastal. Selle ajani laene tehti ressursside hankimise otstarbel riigieelarve puudujääkide katteks, mida tekitasid sõja- ja revolutsiooniaegsed hävitused. Selle sihiga lasti välja rida sundvõidulaene ja isegi naturaallaene; viimased kustutati vilja ja suhkruga, ja alles teatavate tähtaegade möödumisel rahaga. 1924. aasta rahareformist alates olid laenud eranditult rahalised, seejuures vabatahtlikud. Massiliseks liiklemiseks 1928/29. aastast alates määratud riigilaenuade harilikuks tüübiks on nüüd kahest väljalaskest koosnev laen: protsendilisest (ilma võitudeta) ja protsendita, millelt protsendid tasutakse ainult võitude näol, kusjuures iga laenuobligatsioon tingimata võidab. Niinimetatud turullaene, millised kuni 1928/29. aastani omasid ülekaaluva tähtsuse, viimastel aastatel enam pole välja lastud.

Krediidi odavamise ja laenuade organisatsiooni parandamise sihiga teostati 1936.—37. aastatel varem väljalastud massiliste riigilaenuade konversioon (ümbervahetus) ühte ühisse laenu. Ühtlasi laenuade väljaostu tähtaeg pikendati 10 aastalt 20 aastale ja protsendimäärad alandati 8—10% pealt aastas 4% peale.

Üldse on seni välja lastud 31 mitmet liiki laenu. Kuivõrd massilise leviku osaliseks nad on saanud, näitab see, et massiliste laenuade obligatsioonide omajateks on umbes 50 miljonit isikut. Massiliste laenuade kõrval mängivad tunduvat osa (1937. aastal — veerand kõigist laenutuludest) sotsialiseeritud majandusettevõtete seas mahulataavad laenud, millele abil riik kogub raha hoiukassade ja riikliku kindlustuse ressurssidest, millised moodustavad põhimassi selle laenuüliigi laekumistest. Järgmine tabel iseloomustab riigilaenuade arengut.

Riigilaenuade areng.

Динамика госзаймов.

	1924/25	1928/29	1932	1937
	(kava)			
Laekumised riigilaenudest (miljard.rbl.)	0,1	0,8	4,1	6,0
% koondelarve tuludest	4%	9%	12%	6%
Riigivõlg (miljard. rbl.)	0,25	1,4	6,2	ca. 30

Nagu näha, laekumised riigilaenudest näitasid äärmiselt kiiret tõusu, ent siiski ei pidanud sammu riigieelarve arenguga, mille tõttu laenu tulude osatähtsus koondeelarves, olles esialgu tõusnud, laskus 12%-lt 1932. aastal 6%-le 1937. aastal. Seoses sellega riigivõlasumma kasvas 0,25 miljardilt 1924/25. aastal ca 30 miljardi rublani 1937. aastal (1. jaan.), millisest summast töölisele ja ametnikele kuulub umbes pool, talurahvale umbes 20%, muu rahvale — 5% ja sotsialiseeritud majandusettevõtetele — veerand.

Pidades silmas asjaolu, et laene kasutatakse tootmistarveteks, mis aitab kaasa rahvamajanduse arengule, Nõukogude Liidu riigivõla kasv ei ähvarda Nõukogude finantside stabiilsust. Kulud riigilaenu alal (peamiselt nende kustutamine ja protsentide tasumine) moodustavad vaid väikese osa riigieelarve kuludest. Nii ulatuvad nad 1937. aastal 2,6 miljardi rublani, s. o. ca 2,5% kõigist riigikuludest. Kapitalistlikes maades ulatuvad kulud laenu alal kolmandikuni ja isegi pooleni riigikulude üldsummast (P.-A. Ühendriikides, Ing-

lises, Saksas, Prantsuses jne.). Nende kulude osatähtsuse madalust Nõukogude Liidus soodustab osalt ka asjaolu, et Vene sõjaeelsed ja sõjavõlad tühistati Nõukogude võimu poolt (riiklik välisvõlg ulatus 1917. a. 10 miljardi rublani).

Kõik ülaltoodu käib Nõukogude Liidu sisevõlgnevuse kohta. Nõukogude Liidu välisvõlgade kohta aga on teada, et nende üldsumma väliskaubanduslike tehingute alal (mis moodustabki peagu kogu välisvõla) tõusis 1928. aasta lõpul olnud 410 miljonilt dollarilt 1220 miljonile dollarile 1931. aasta lõpuks ja siis nende kiire kustutamisega langes 1. juuliks 1936. a. 75 miljoni dollarini, s. o. tähtsusega 400 miljoni rublase summani, laenule kui ka lihtsalt krediidide kujul. Sellaselt välisvõlgade tähtsus, milline oli varemalt kaunis suur võrreldes sisevõlgadega, muutus tühi-seks ja ei küüni praegu isegi 2%-ni sisevõlgade summast.

*

Ühes järgmises Bülletääni numbris käsitame Nõukogude Liidu raha- ja krediidisüsteemi ning kindlustusasjan-dust.

Nõukogude Liidu majandus 1936. aastal ja 1937. a. kava.*)

НАРОДНОЕ ХОЗЯЙСТВО СССР В 1936 Г. И ПЛАН 1937 Г.

1935. aasta teisel poolel tekkinud stahaanovlik liikumine, milline suurendas tööproduktiivsuse tõusu ja, länu sellele, rahvamajanduse arendamistempode kiirenemist 1935. a., arenes edasi kõigis majandusharudes 1936. aruandeaastal, s. o. eelviimasel, neljandal II viisaastaku aastal. Seoses sellega 1936. aastal veel-

*) 1936. aasta andmed on esialgsed. Võimaluse järgi on kõigi aastate kohta andmed toodud mitte jooksvates hindades, vaid viis-aastakute eelse 1926/27. aasta hindades, millega saavutatakse arvude täpne võrreldavus, kuigi ka jooksvad hinnad viimastel 1935. ja 1936. aastatel pole peagu muutunud nõrga langustendentsi juures.

gi kõvenes tõus kogu rahvamajanduses, ja see aasta kannab täie õigusega stahaanovliku aasta nime. See lõi aluse 1937. aasta rahvamajanduskava täitmi-sele ja ületäitmisele ning seega kogu II viieaastakava hiigelprogrammi lõpu-leviimisele, mille üksikud osad (tähtsa-mad neist on märgitud allpool) täideti enneaegselt juba 1936. aastal, s. o. nelja aastaga.

Juhtiv majandusala — tööstus läit-is üle oma aastakava. Kogu tööstuse toodang tõusis (arvatult 1926/27. aasta muutmata hindades) 1935. aasta 66,8 miljardilt 85,8 miljardi rublani, s. o. 28% võrra, mis ületab kavas ettenähtud

23%-se juurekasvu ja 81,1 miljardi rublalise toodangusumma. Kuivõrd kõrgete arenemistemponeni on jõudnud tööstus, näitab see, et ainuüksi 19 miljardi rublaline juurekasv ligi 1½-kordselt ületab tsariaegse Vene tööstuse kogutoodangu viimasel sõjaeelisel 1913. aastal (milline on võrreldavuse sihiga samuti arvatud 1926/27. aasta hindades). Tootnisvahendite toodang suurenes aastaga 39 miljardilt 50 miljardini, s. o. 29% võrra, kuna tarvituskaupade toodang — 28 miljardilt 36 miljardi rublani, s. o. 27% võrra. Sellane tugev tarvituskaupade toodangu kasv tähendab rahva tarvituskaupadega varustamise järsku paranemist. Tulemusena II viisaastaku nelja aastaga (1933—36. a.) tarvituskaupade tootmine tööstuse poolt peagu kaherkordistus, mis tõendab töötavate kihite ainelise taseme määratumat tõusu. Nõukogude Liidu tööstuse areng jätab kaugele maha muu maailma arenemistempo. Rahvasteliidu arvullustel, samuti ühe teatava aasta muutmata hindades, maailma tööstustoodang (ilma Nõukogude Liiduta) suurenes samal 1936. aastal ainult 12% võrra, jäädes 5% võrra madalamaks kriisieelsest 1929. aasta tasemest; sõjaeelse 1913. aasta toodangu tase on ületatud vaid kolmandiku võrra, seejuures suurimates kapitalistlikes tööstusmaades — P.-A. Ühendriikides ca 50% ja Saksas ca 25% võrra. Nõukogude Liidus aga tööstustoodang ületas 1929. aasta taseme ligi 3½-kordselt ja sõjaeelse taseme ligi 6-kordselt. — Suured on saavutused ka kvaliteediliste näitajate alal. Nimelt ühe tööstustöölise tööproduktiivsus tõusis sel aastal, tänu moodsa tehnika omastamisele stahaanovliku liikumise arenemise käigul, keskmiselt tervelt 22% võrra aastakavas eltenähtud 20% asemel. Kuna töötajate arv suurenes 8,6% võrra, siis $\frac{2}{3}$ tohutust tööstustoodangu juurekasvust saadi tööproduktiivsuse tõusu tagajärjel ja ainult $\frac{1}{3}$ tänu uute tööliste juurevõtmisele. Kuid toodangu omahinna alandamine 6,2% võrra jäi teostamata kogu ulatuses, ja tegelik langus moodustas 4,4%. — Ainukeseks suuremaks mahajäänud tööstusalaks on metsatööstus, milline 1936. aasta kava toodangu

väljalaske suhtes jättis mõne protsendi ulatuses täitmata.

Mõnes põhiosas on II viieaastakava teostatud juba nelja aastaga. Nii on ta kuhjaga täidetud tööproduktiivsuse alal: selle tõus võrdus nelja aastaga 70%-le viisaastaku lõpuks (1937. aastaks) ettenähtud 63% asemel. Samuti on viisaastak nelja aastaga täidetud toodangu suuruse suhtes tähtsaimate rasketööstuse (eriti masinaehituse arvel) ja toitainetööstuse rahvakomissariaatide poolt, millele mõlemale kokku langeb pool kogu tööstustoodangust. Üldiselt aga kogu tööstuses on II viieaastakava peagu teostatud nelja aastaga: selles oli toodang viisaastaku lõpuks ette nähtud (1926/27. aasta hindades) 92,7 miljardi rubla suurusena, mis ainult 8% võrra on kõrgem 1936. aastal saavutatud 85,8 miljardi rublast. Kuna aastakavas on 1937. aastaks toodangu juurekasv määratud 20% peale, viisaastak, nähtavasti, tunduvalt ületatakse, nagu ta on juba ületatud tööproduktiivsuse suhtes.

1937. aasta kava näeb ette veidi väiksema toodangu juurekasvu, kui ta tegelikult oli 1936. aastal — nimelt 20% suuruses 28% vastu. Seejuures tootmisvahendite toodang peab suurenema 19,5% ja tarvituskaupade oma 20,8% võrra. Tempo langus võimaldab seada 1937. aasta põhiülesandeks võitluse toodangu headuse tõstmise ja ta assortimendi parandamise eest. Tootmiskava läitmist kindlustab, stahaanovliku liikumise edasise arendamise alusel, tööproduktiivsuse tõus 19,5% võrra, arvates keskmiselt 1 töölise kohta; tööjõu juurekasv on vajaline vaid minimaalsel määral. Toodangu omahinna alandamine on määratud keskmiselt 3,1 prots. suuruses. Erilist rõhku pannakse metsatööstusele, milline peab oma mahajäämise likvideerima.

Põllumajanduse 1936. aasta tulemuste kohta avaldatud andmetest järgneb, et põllumajanduse toodang on tunduvalt tõusnud eelmise aasta vastu, vaatamata äärmiselt ebasoodsatele ilmastikuoludele, eriti teraviljakasvatuse piirkondades. Väikemajapidamiste oludes oleks nende mõjul tekkinud suurim ikal-

dus. Kuid sotsialistlikul suurpõllumajandusel, milline on varustatud moodsa tehnikaga ja sel aastal laialt teostas agrotehnika elluviimist (näiteks, sügis- ja kevadkünni pindalade laiendamine, sordivilja külv jne.), õnnestus põhiliselt halvata ilmastikuolude mõju. Vaatamata suure osa taliviljade külvipinna hävimisele, mis 80% ulatuses asendati suiviljadega, kogu külvipind laienes 928 tuhande ha võrra ja ulatus 133,7 miljonile ha-le 1935. aasta 132,8 miljoni vastu. Teraviljade ja tehniliste kultuuride üldsaak on kõrgem kui 1935. aastal. Suurimat edu saavutati puuvillas, mille saak suurenes kolmandiku võrra — 17 miljonilt tsentnerilt 23 miljonini, s. o. rohkem kui plaanitseti viisaastaku lõpuks (21,3 miljonit tsent.); seega on puuvillakasvatuse alal viisaastak teostatud 4 aastaga. Linasaak on märksa — umbes kolmandiku võrra kõrgem eelmisest aastast; muudest tähtsamatest kultuuridest tuleb märkida suhkrupeedi saagi kasvu. Mis puutub loomapidamisse, siis karjaarv näitas suveks suurt juurekasvu, 1935. aasta suvega võrreldes: hobustes — 5%, veistes — 15%, sellest lehmades — 10%, sigades — 35%, lammastes ja kitsedes — 21% võrra. Põllumajanduses saavutatud edusammud seletuvad peamiselt tehnilise varustuse suurenemisega ja sellest põhjustatud tööproduktiivsuse tõusuga. Traktorite ja teiste põllumajandusmasinate kasutamine on märksa edenenud põllumajanduslike tööde mehhaniseerimise süvenedes. 1936. aasta kevadeks traktoritepargi koguvõimsus tõusis 7,2 miljoni hobujõuni 1935. aasta kevadel olnud 5,7 miljoni vastu. Maaharimise kvaliteet on märksa paranenud, tänu määratuma agrotehniliste abinõude ja keemistamise (väetised) programmi teostamisele. Peagu kogu põllumajandus on juba üle läinud sotsialistlikule tootmisviisile. 1936. aasta sügiseks asus kolhoosides 91,5% kõigist talunditest, sotsialistliku sektori (sovhoosid ja kolhoosid) valduses on peagu kogu (98,2%) külvipind.

1937. aastaks on kava poolt põllumajandusele esitatud suurim ülesanne tõsta teravilja kogusaak 1,1 miljardi

tsentnerini, puuvilla — 25 miljoni tsent., suhkrupeedi — 245 miljoni tsent., lina — 8,3 miljoni tsent. jne. Toodangu kasv peab saavutatama peamiselt hektarisaa-kide tõstmise teel. Loomapidamise alal on karjaarvu kasv 1937. aasta lõpuks, võrreldes 1936. aasta lõpuga, ette nähtud: hobustel 10%, veistel 13,4%, lammastel ja kitsedel 22,4% ja sigadel 23,2%. — Tunduvalt tugevneb põllumajanduse tehniline baas: põllumajandusmasinaid tuleb juure 1,2 miljardi rubla väärtuses, traktoreid — 66 tuhat tükki 1,8 miljoni hobujõulise üldvõimega, kombine — 55 tuhat tükki. Koostatud on määratuseurkava keemistamise ja agrotehnika elluviimise alal. 1937. aasta kava täitmise korral II viieaastakava oleks põllumajanduse suhtes üldjoontes teostatud lähtajaks.

Teatavasti 1935. aastal transpordis saavutati suur võit — ta tegevus paranes järsult, mis avaldus kaubaveokavade täitmisel ja isegi ületäitmisel. 1936. aruandeaastal tõus transpordi tegevuses kõvenes, nimelt transpordi peaharus — raudteedel, milledele langeb $\frac{3}{4}$ kogu kaubaveost. Raudteedel veeti kaup 484 miljonit tonni 389 miljoni vastu 1935. aastal — kasv 24,6% võrra; seega ületasid nad ka II viisaastakuga 1937. aastaks määratud kaubaveo koguse. Kaubaveo suurenemine saavutati täielikult tööproduktiivsuse tõusu (veerandi võrra) tulemusena. Veetransport aga aruandeaasta plaaniarvused kaubaveos ei täitnud; sama peab konstaterima sideajanduse (post, telegraaf jne.) kohta. — 1937. aastaks kava näeb ette raudteede kaubaveos edasise kasvu 16,7% võrra; veetransport, nii sise- kui ka mere-, samuti side peavad likvideerima oma mahajäämise.

1935. aastal toimus varustuse normeerimise nii kaardi- kui ka teiste süsteemide likvideerimine, ja 1936. aastal esmakordselt viimase seitsme aasta kohta kogu kaubandus toimus ilma iga-suguste kitsendusteta riiklike ja ühiste-geliste organisatsioonide, kolhooside ja kolhoosnike poolt. Tööstuse ja põl-lumajanduse toodangu kasv põhjustas suure läbikäikude tõusu s i s e k a u b a n -

duses ja seega rahva varustuse tunduva paranemise. Väikemüügi läbikäigud (ühes ühiskondliku tootlusega, s. o. söögimajadega, kuid ilma turukaubanduseta) suurenesid 31% võrra — 81,6 miljardilt 106,6 miljardile rublale. Kuna väikemüügihindade keskmine tase langes samal ajal mõne protsendi võrra, siis kaubaläbikäigu koguse kasv on veelgi suurem. Mis puutub turukaubandusse, siis selle läbikäigud, moodustades umbes 1/3 riikliku ja ühistegelise kaubanduse läbikäikudest, on samuti tõusnud, kuna hinnalangus oli veel tugevam kui viimases. — 1937. aastaks näeb kava ette väikemüügi läbikäikude suurenemise 131 miljardi rublani, s. o. 23,3% võrra; kahe viimase aastaga oleks tõus seega ligi 2/3.

Väliskaubanduse läbikäikude vähenemine, mis kestis alates 1931. aastast (koguselt aga hinnalanguse kõrvaldades — alates 1932. aastast), aruandeaastal lõppes ja asendus tähtsusetu tõusuga. Üldläbikäik suurenes 1935. aasta vastu 46 miljoni rubla, ehk 1,7% võrra. Suurenemine on tervelt tingitud sisseveo kasvust 1,1 miljardilt 1,4 miljardile rbl., s. o. 28% võrra, kuna väljavedu näitas vähenemist 1,6 miljardilt 1,4 miljardile rbl., s. o. 15,5% võrra. Bilans osutus peagu tasakaalustatuks tühise 6 miljoni rublalise aktiivse saldo juures eelmise aasta 552 miljoni vastu. Mõlema viisaastaku teostamise tulemusena on rahvamajandus niivõrd arenenud, et ta põhiliselt vabanes sisseveo vajadusest välismailt. Sellega seletubki väliskaubanduse koguse langus (samuti väljaveos, sest Nõukogude väljavedu sünnib peaaegu ainult sisseveo katmiseks), ja seepoolest väliskaubanduse liikumine on iseloomustav Nõukogude majanduse arengule. Üldse peab aga märkima, et väliskaubanduse osa on tühine, ja ta läbikäikude osatähtsus Nõukogude Liidu tööstuse ja põllumajanduse toodangute koguväärtuses on äärmiselt madal, võrreldes vaid paarile protsendile (arvutades ümber ühtlastesse hindadesse). Viimati asetleidnud väike sisseveo tõus seletub peamiselt mõnede riikide poolt

väga kasulike finantskrediidide andmisega Nõukogude Liidule. — Väliskaubanduse kava 1937. aasta peale pole, nagu see kombeks on, avaldatud.

Aruande-aasta edusammude otsustavaks teguriks oli tööproduktiivsuse tõus. Tähtsat osa mängivad ka ehitustööd — uute tehaste, vabrikute, raudteede ehitamine, kapitalimahutused põllumajandusse masinate jne. näol, kommunaalmajapidamise jne. 1936. aastal mahutati ehitustöösse üldse 32 miljardit rubla 24,7 miljardi vastu 1935. aastal — seega kolmandiku võrra rohkem, mis tähendab samasuurt ehitustööde koguse kasvu, sest ehituskulud muutusid vaid vähe, seejuures languse suunas. 1936. aastal viidi lõpule ehitamine ja asus tegevusse tohtu hulku uusi objekte 30,5 miljardi rubla väärtuses eelmise aasta 24 miljardi vastu. Ehitustööde koguse suurenemine toimus eranditult tööproduktiivsuse tõstmise abil, sest ehitustööliste arv isegi vähe langes. — Ehitustööde kogus on 1937. aasta peale kindlaks määratud 32,5 miljardi rubla suuruses. Ehitustööde jätkamine 1936. aasta tasemele osutus võimalikuks seetõttu, et stahhaanovlik liikumine ja temast tekitatud tööproduktiivsuse tõus kindlustasid olemasoleva tootmisaparaadi (tehaste jne.) parema ärakasutamise, mis seetõttu annab palju rohkem toodangut, kui võis ette arvata nende ehitamisel. Tänu sellele II viieaastakava täidetakse palju väiksemate kapitalimahutustega ehitustöösse kui oli ette nähtud.

Tööliste ja ametnike arv kõigis tööharudes rahvamajanduses, riigivaltsemise ja kultuurilise töö aladel suurenes 1 miljoni võrra — 24,7 miljonilt 1935. aastal 25,7 miljonile. Makstud palkade kogusumma suurenes 56,2 miljardilt rublalt 71,4 miljardile, kuna keskmine aastapalk (arvates 1 töölise ja ametniku kohta), tänu tööproduktiivsuse tõusule, kasvas 1935. aastaga võrreldes ligi veerandi — 22% võrra. Arvestades väikest hinnalangust, reaalpalk tõusis veelgi rohkem, ja see tähendab töötajate ainelise taseme tugevat tõusu. — 1937. aastal tööliste ja ametnike arvu kavatsetakse suurendada 600 tuhande võrra ja viia 26,3 miljonini. Palgafond tõuseb

78,3 miljardi rublani, kuna töoliste ja ametnike aastapalka tõstetakse keskmiselt 7,4% võrra. Kolhoosnike sissetulekud, mis aruandeaastal tunduvalt tõusid, peavad 1937. aastal veelgi suurenema. — Rahva sotsiaal-kultuurilises arengus on samuti tehtud suuri edusamme, mida tõendab kas või riigieelarve poolt selleks otstarbeks antavate ressursside kasv 1935. aasta 14 miljardilt 20 miljardi rublani; 1937. aasta eelarvega tõstetakse see summa 26,6 miljardile.

Plaanide ületäitmise mõjul nii tööstustoodangu, tehniliste kultuuride saakide kui ka raudteevedude, kaubanduse läbikäikude jne. alal, täideti üle ka 1936. aasta ühtlane riigieelarve — tuludes 5,9% ja kuludes 3,8% võrra. Tulusid laekus 83,4 miljardit, kuna kulud võrdusid 81,7 miljardile rublale — suurenemine 1935. aasta vastu oli seega ligi veerandi võrra. Eelarve täideti tulude ülekaaluga kuludest 1,7 miljardi rubla võrra, kuna eelarve-kavas ülejääki polnud üldse ette nähtud; 1935. aastal ulatus ta 1 miljardile rbl. — 1937. aasta eelarvega on tulud määratud kindlaks 98,1 miljardi ja kulud — 97,1 miljardi rublale, s. o. 18% rohkem.

Kogu rahvamajanduse arengu üldnäitajaks on rahvamajandusliku sissetuleku liikumine, millise termini all mõistetakse kõigi rahvamajandusharude (tööstuse, põllumajanduse, transpordi, kaubanduse jne.) nettotoodangute kogusummat, s. o. aasta jooksul loodud uute väärtuste summat. Rahvamajanduslik sissetulek tõusis (1926/27. aasta hindades) 1935. aasta 66,5 miljardilt 84 miljardi rublale, s. o. 26% võrra; kavas määratud 83,1 miljardit rubla on seega ületatud. Rahvamajandusliku sissetuleku tohutu kasv näitab kogu rahvamajanduse kui terviku arenemistempe tugevat kiirenemist. Kui II viisaastaku esimesel aastal — 1933. aastal rahvamajanduslik sissetulek suurenes (samuti 1926/27. aasta hindades) 6,6%, 1934. aastal 15,0% ja 1935. aastal 19,2% võrra, siis möödunud 1936. aastal tervelt 26% võrra ja kõigi II viisaastaku 4 aasta kohta kokku ligi kahekordseks. 1936. aasta erinev joon seisab aga mitte ainult tohututes kasvutempodes, vaid ka selles, et need tempod on stahaanovliku liikumise

poolt tekitatud võimsa tööproduktiivsuse tõusu tulemuseks. Rahvamajandusliku sissetuleku 17,5 miljardi rublalisest juurekasvust 1936. aastal tööproduktiivsuse tõus andis umbes 15 miljardit rubla, ja ainult 2,5 miljardit olid tingitud töötajate arvu suurenemisest. II viieaastakava teostamiseks 1937. aastaks on vajaline juurekasv 16,2 miljardi rubla ulatuses, ehk 19,3%, mis on väiksem 1936. aasta tegelikust juurekasvust. Seetõttu peaks täiesti kindlustatud olema II viieaastakava täitmine ja isegi ületamine rahvamajandusliku sissetuleku ning seega kõigi rahvamajandusharude toodangu alal. Sotsialismi täielisest valitsemisest rahvamajanduses annab tunnustust asjaolu, et 99% kogu rahvamajand. sissetulekust langeb sotsialistlikule sektorile.

*

Möödunud 1936. aastale on iseloomustavateks stahaanovliku liikumise edasine areng, aastakava ületamine paljude majandusharude poolt ja kogu II viieaastakava teostamine mõne haru poolt. Teatavasti eelmisel kahel aastal (1934. ja 1935. aa.) likvideeriti kolme peaharu — transpordi, loomapidamise ja väikemüügi läbikäikude, s. o. rahva tarvituskaupadega varustamise — mahajäämine kogu maa kiiretest arenemistempedest. Kõigis neis harudes 1936. aastal tõus veelgi suurenes. Kuid aruandeaastal selgus mahajäämine metsatööstuses, veetranspordis ja sidealal, — harudes, mis pole aga möödunudvad. Nende mahajäänud alade viibimatuks tõstmiseks 1937. aastal on ette nähtud vajalised abinõud ja ressursid.

1936. aasta hiilgavate tulemustega on ette otsutatud mitte ainult 1937. aasta kava ja ühtlasi II viieaastakava täitmine, vaid ka nende ületäitmine kogu rahvamajanduses. Selle pandiks on suured edusammud, mis saavutatud, tänu stahaanovlikule liikumisele, moodsa tehnika omastamise, tööproduktiivsuse tõstmise alal, ja veel suuremad võimalused, mis avanevad 1937. aastal stahaanovliku liikumise edasise kindlustamise ja arendamise tingimusel.

1936. aasta tulemuste ja 1937. aasta kava üksikasjaline kirjeldus on toodud „Nõukogude Liidu majanduse“ osas.

Народное хозяйство Эстонии в 1936 г.

EESTI MAJANDUS 1936. AASTAL.

Экономический кризис Эстонии, продолжающийся с 1930 г., после перелома в 1933 г. стал рассасываться, каковой процесс привел в 1935 г. в некоторых отраслях хозяйства к преодолению кризиса и переходу к новому подъему. В отчетном 1936 г. оживление усилилось, и в результате картина эстонской экономики представляется в следующем виде, причем для сравнения приведены данные как за предыдущий 1935 г., так и последний предкризисный 1929 г., а также, поскольку это оказалось возможным, данные о мировом хозяйстве в целом.

В важнейшей отрасли эстонской экономики — в сельском хозяйстве — в отчетном году, как и в 1935 г., наблюдался застой, вызванный, подобно предыдущему году, одними только неблагоприятными метеорологическими условиями. Посевные площади в общем почти не изменились, составив 877 тыс. га против 873 тыс. в 1935 г.; сокращение площади под озимыми культурами, обусловленное плохими условиями погоды, препятствовавшими проведению сева осенью, было почти полностью возмещено расширением площади яровых. Однако, под влиянием засухи в период роста урожайность важнейших культур — зерновых — оказалась ниже предыдущего года. В результате валовой сбор зерновых пал с 553 тыс. тонн в 1935 г. до 505 тыс., т. е. на 8,7 проц., притом по всем, за исключением яровой пшеницы. По остальным культурам произошел рост: так, сбор картофеля вырос на 15,4 проц.; исключение составил сбор льна-волокна, павший, подобно зерновым, но в большей мере — на 16,7 проц. Несмотря на падение, урожай продовольственных хлебов все же покрывает потребности внутреннего рынка. По кормовым хлебам выявился крупный недобор, чему, однако, противостоит хороший сбор сена, кормовых корнеплодов и кар-

тофеля, идущего в значительной части на животный корм, в виду чего положение с животным кормом оказывается менее напряженным. С учетом в с е х этих культур (а также яровой соломы) общий сбор животного корма оценивается в 1.210 млн. условных кормовых единиц, что на 90 млн., или 8,3 проц., превышает 1935 г. К тому же численность скота, под влиянием низкого и слабокачественного урожая кормовых 1935 г., сократилась. Поголовье лошадей уменьшилось против 1935 г. на 0,9 проц., коров — на 1 проц., овец — на 1,5 проц. и свиней — на 15,2 проц.; рост наблюдался по крупному рогатому скоту в целом (на 0,8 проц.), именно за счет молодняка, и по домашней птице (на 3 проц.). В общем поголовье скота (без городов), выраженное в условных животных единицах, пало с 929 тыс. до 899 тыс. единиц, т. е. на 3,2 проц. В результате выявившихся как в полеводстве, так и животноводстве итогов объем всей продукции сельского хозяйства (с устранением колебаний в ценах) оценивается сократившимся против 1935 г. на несколько процентов.

Несмотря на то, что за последние два года — 1934 и 1935 гг. — исключительно из-за неблагоприятных метеорологических условий, влияние которых частью было парализовано улучшением обработки земли (на что указывает хотя бы состоявшееся в связи с ослаблением кризиса усиление ввоза с.-х. машин и удобрений), произошло небольшое сокращение продукции сельского хозяйства, — она все же осталась выше докризисного уровня. Посевные площади расширены с докризисных (средних за 1925—1929 гг.) 799 тыс. до 877 тыс. га, в т. ч. под зерновыми — с 502 тыс. до 530 тыс. га. Валовой сбор зерновых культур вырос соответственно с 480 тыс. до 505 тыс. тонн; значительно увеличился также сбор других культур, осо-

бенно картофеля и кормовых корнеплодов — на половину. Успехи имеются и по линии животноводства, и общее поголовье скота, исчисленное в условных животных единицах, выросло с 853 тыс. в последнем докризисном 1929 г. до 899 тыс. единиц, что составляет рост на 5,4 проц. (в 1928 г. оно, правда, было выше — 908 тыс. ед.). В общем итоге объем с.-х. продукции за 1936 г. (с устранением изменений в ценах) превышает уровень докризисного 1929 г. примерно на 9—10 проц. Благодаря осуществлению государством целой программы противокризисных мероприятий, кризис не вызвал сокращения сельскохозяйственной продукции. Пагубное влияние кризиса на сельское хозяйство выразилось в сильнейшем падении цен на сельскохозяйственные продукты, резко превысившем падение цен на продукты, покупаемые сельским хозяйством. В отчетном 1936 г. цены на продаваемые сельским хозяйством продукты (с учетом экспортных премий), хотя и повысились на 16 проц. против предыдущего года, все же оказались ниже докризисного 1929 г. на 36 проц. Между тем, цены на покупаемые сельским хозяйством товары (преимущественно промышленные) в отчетном году повысились гораздо меньше — на 8 проц., и уступают уровню 1929 г. только на 18 проц. Таким образом, несмотря на улучшение соотношения цен для сельского хозяйства, состоявшееся за последние годы после переломного 1933 г., товары, покупаемые сельским хозяйством, оказываются все еще прибл. на четверть дороже продаваемых сельскохозяйственных продуктов по сравнению с 1929 г. В итоге получается, что эффект от роста объема продукции для сельских хозяев парализуется снижением цен с.-х. продуктов. — Что касается мировой сельскохозяйственной продукции, то ее развитие складывается неблагоприятнее: объем ее остается примерно на докризисном уровне, в то время как продукция эстонского сельского хозяйства, как выше отмечено, превышает этот уровень почти на 10 проц.; „ножницы“ цен только немного расходятся.

В области промышленности темп развития ускорился. Если в 1935 г. рост объема продукции крупной промыш-

ленности, составляющей св. $\frac{1}{2}$ всей промышленной продукции, равнялся 10 проц., то в 1936 г. 12,1 проц. При этом продукция средств производства выростала против 1935 г. на 12,4 проц., а продукция предметов потребления немного больше — на 14,9 проц. Рост произошел по всем отраслям промышленности, за исключением деревообрабатывающей, продукция которой пала на 8,4 проц., и бумажной, оставшейся на прежнем уровне. Особенно сильным был прирост по добывающей промышленности (на треть) и по производству одежды, обуви и галантерейных товаров (на $\frac{2}{5}$); следует также отметить высокий прирост (от 21 до 25 проц.) по следующим отраслям: металлообрабатывающая, химическая, кожевенная и пищевая; в важнейшей отрасли же — в текстильной — рост ограничился 5,7 проц. — Докризисный уровень продукции, как известно, был превзойден уже в предыдущем 1935 г., притом именно за счет средств производства. В отчетном году за докризисный уровень перевалила и продукция предметов потребления, и в результате объем всей продукции в последнем докризисном 1929 г. превышен на 20 проц., в т. ч. по средствам производства более чем на треть — на 36 проц., а по предметам потребления резко меньше — на 8 проц. Еще ярче становятся успехи промышленности, если принять во внимание, что ко времени низжайшей точки кризиса в 1932 г. объем продукции опустился ниже докризисного на $\frac{1}{5}$. Докризисный уровень превышен по всем отраслям, кроме деревообрабатывающей, полиграфической и пищевой; но и по ним отставание составляет только несколько процентов. Основными факторами расширения производства были рост покупательной силы населения, значительное вытеснение импортных товаров отечественными в результате введения лицензионной системы в область импорта, а также оживление инвестиционной деятельности по линии как расширения и реорганизации старых, так и постройки новых предприятий, необходимость чего вызвана тем, что производственная мощность многих предприятий уже полностью использована. Таким образом, промышленность после изжития

кризиса твердо стала на путь нового подъема. — По сравнению с мировой промышленностью положение эстонской промышленности в отношении объема продукции гораздо лучше. Мировая продукция (не считая СССР) в 1936 г. все еще отстает от своего докризисного уровня на 5 проц., между тем как промышленная продукция Эстонии превзошла его на 1/5.

Относительно строительства, оказывающего своей активностью крупное влияние на экономику, к сожалению, данные весьма неполны, дающие лишь представление о динамике его. Имеются только сведения о том, что число занятых в нем рабочих составило на 1 июля 4,4 тыс. против 3,4 тыс. в 1935 г. и 1,0 тыс. в 1929 г.; учтены только работы, вмещающиеся по числу занятых в рамки крупной и средней промышленности.

В связи с подъемом во всем народном хозяйстве безработица значительно сократилась. Число безработных, зарегистрированных на биржах труда, составило в среднем за 1936 г. 1,3 тыс. чел. против 1,8 тыс. в 1935 г. По сравнению с докризисным 1929 г., когда безработных насчитывалось в среднем 3,2 тыс., это составляет значительное сокращение, что представляется вполне естественным, если учесть факт преодоления экономикой в основном кризиса и вместе с тем значительного усиления занятости по сравнению с докризисным временем. Так, среднегодовое число занятых в крупной и средней промышленности (без строительства) выросло с 36,1 тыс. в 1929 г. до 45,1 тыс. Не следует, однако, забыть, что после 1929 г. было сильно урезано право безработных на регистрацию и резко сокращены общественные работы для безработных, представляющих собой в Эстонии основной стимул к регистрации. Далее следует учесть наличие крупных скрытых резервов безработных, на что указывает, например, тот факт, что в феврале 1934 г. всеобщей переписью населения число безработных, после основательной чистки первоначальной цифры их в 41 тыс., было определено в 26 тыс. (считая с занятыми на общественных работах); между тем на биржах труда в то же время было зарегистрировано всего только 6,1 тыс., а

с учетом занятых на общественных работах — 11,6 тыс. безработных, т. е. меньше половины действительного числа их.

В транспорте итоги отчетного года следующие. Грузооборот железных дорог увеличился с 214 млн. в 1935 г. до 263 млн. тонно-км, а пассажирооборот — с 269 млн. до 313 млн. пассажиро-км; грузооборот таллинского порта, составляющий около 2/3 всего морского грузооборота, возрос с 599 тыс. до 635 тыс. тонн. Как по грузообороту, так и пассажирообороту железных дорог докризисные показатели 1929 г. (233 млн. тонно-км и 291 млн. пасс.-км) уже превзойдены; только по грузообороту таллинского порта имеется небольшое отставание от докризисных 670 тыс. тонн. Таким образом, также и транспорт почти выбрался из кризисного состояния.

В соответствии с общим подъемом шло и повышение цен. В течение отчетного года уровень их показывал почти неуклонный рост, и в среднем за год общий индекс оптовых цен повысился на 8,3 проц. против 1935 г., тл. обр. за счет пищевых продуктов, а индекс стоимости жизни, отражающий в основном движение розничных цен, вырос на 11,4 проц. Оба индекса все же пребывают значительно ниже уровня докризисного 1929 г., соответственно на 22 и 16 проц. Следовательно, несмотря на падение курса кроны, покупательная способность кроны значительно выше, чем она была до кризиса. Относительно динамики „пожниц“ цен сельского хозяйства сказано выше, при рассмотрении итогов сельского хозяйства.

Внешняя торговля, имеющая крупнейшее значение для народного хозяйства Эстонии, особенно в виду того, что большая часть сельскохозяйственной и промышленной продукции идет на экспорт, показала значительный рост, преимущественно по линии импорта. Объем импорта (т. е. с элиминированием изменений в ценах) вырос против 1935 г. на целые 29,4 проц., объем экспорта же только на 1,9 проц. Столь сильный рост импорта обусловлен, главным образом, усилением ввоза средств производства для инвестиционных потребностей, а незначительный рост экспорта — почти исключительно

расширением важнейшей экспортной статьи — сельскохозяйственных продуктов, небольшой рост которой и вместе с тем всего экспорта вызван неурожаем 1935 г. В силу крупного расширения импорта, чему противостоял лишь ничтожный прирост по экспорту, баланс стал из активного на 11,4 млн. крон пассивным на 3,7 млн. крон. В экспорте докризисный уровень 1929 г. по объему был, как известно, превышен уже в 1935 г.; в отчетном году превышение достигло 10 проц., опять-таки за счет сельскохозяйственных товаров; по импорту же недостает 12 проц. от довоенного уровня, гл. обр. из-за почти полного отпадения зерновых. — В сравнении с мировой внешней торговлей внешняя торговля Эстонии находится в лучшем положении: беря объем обеих в 1929 г. равным 100, объем эстонской торговли составил 98, а объем мировой торговли — около 85.

Благоприятное влияние оказал общий подъем хозяйства на денежное и кредитное хозяйство, как явствует из нижеследующих важнейших сравнительных данных на конец 1935 и 1936 гг.

Банкнотное обращение увеличилось с 40,0 млн. до 44,5 млн. крон. В виду того, что твердоценное покрытие в золоте и отчасти в иностранной валюте выросло с 35,7 млн. до 43,0 млн. крон, процент покрытия банкнот и текущих счетов повысился соответственно с 51,0 до 56,5 проц., что превышает и цифру, имевшуюся к концу докризисного 1929 г. — 54,1 проц.; к концу того же 1929 г. банкнотное обращение составило 34,0 млн. крон и твердоценное покрытие — 27,2 млн. крон, т. е. по всей линии меньше нынешних. В отношении твердоценного покрытия важно отметить, что крупное большинство его дано в оценке по старому золотому курсу кроны, что сильно уменьшает фактическую стоимость его.

Курс эстонской кроны, находящийся в полной зависимости от курса английского фунта, последовал всем движениям последнего и к концу года оказался упавшим против своего золотого паритета на 41 проц., т. е. столько же, сколько в конце 1935 г. В среднем за весь год курс кроны в золоте соста-

вил 60 проц. против среднего за 1935 г. в 59 проц. и 1929 г. в 100 проц. Таким образом, курс кроны, по сравнению с 1935 г. немного — на 1,7 проц. повысился, пребывая при этом на уровне, на 40 проц. ниже золотого паритета.

В ходе и под влиянием изжития кризиса накопление капиталов шло быстрее роста спроса на кредит. Вклады (нетто-вклады, т. е. без междубанковских, в частных и важнейших кооперативных банках и вклады в государственной сберегательной кассе) увеличились с 76,4 млн. в конце 1935 г. до 96,9 млн. крон, т. е. на 26,8 проц., в то время как ссуды выросли в гораздо меньшей мере — с 82 млн. до 94 млн. крон, т. е. на 15,1 проц. По вкладам докризисный уровень 1929 г. был превзойден уже в 1935 г., и в отчетном году превышение достигло половины; по ссудам недостает 7,8 проц.

Оживление в экономике оказало благоприятное влияние и на государственные финансы. Государственных доходов поступило всего за 1936 г. 89,2 млн. крон, что составляет рост на 14,1 проц. против 1935 г., когда доходов было 78,1 млн. крон; в предыдущем 1935 г. рост был гораздо слабее — 5,5 проц. Хотя в докризисном 1929 г. доходы достигли немного большей суммы — 92,3 млн. кр., но, в силу роста покупательной силы кроны, ее можно считать превзойденной. — Сметой на 1937/38 бюджетный год предусмотрено доходов в сумме 89,9 млн. крон, что превышает смету 1936/37 г., составившую 78,1 млн. крон, на 15,1 проц., каковая сумма, судя по предварительным данным, значительно перевыполнена.

*

К важнейшим успехам, достигнутым в деле преодоления экономического кризиса в Эстонии за 1935 г. — превышение промышленностью и экспортом докризисного уровня — в 1936 г. присоединились, при дальнейшем росте обеих отраслей, изжитие явлений кризиса в области железнодорожного транспорта, а также государственных финансов. Но и по другим основным показателям — по морско-

му транспорту, а также импорту имелся крупный рост, позволяющий рассчитывать в текущем 1937 г. на превышение докризисного уровня и в этих областях и, следовательно, на всеобщий подъем. Этим самым можно было бы считать кризис полностью ликвидированным, если бы не было „ножниц“ цен в сельском хозяйстве, которые, в виду доминирующего значения сельского хозяйства для экономики Эстонии, являются большим местом его. Наблюдающийся за последние два года за-

стой в развитии сельского хозяйства, продукция которого за все время кризиса оставалась выше докризисного уровня, объясняется только неблагоприятными метеорологическими условиями. Характерно, что эстонской экономикой в деле преодоления кризиса достигнуты гораздо большие успехи, чем мировым хозяйством.

Подробные итоги 1936 г. приведены ниже, в отделе „Экономика Эстонии“.

Balti-Nõukogude kaubandus 1936. a. Балто-советская торговля в 1936 г.

Balti riikide, Soome ja Poola ühesarvatult, kaubanduse üldtulemusi Nõukogude Liiduga 1936. aastal iseloomustab, eelmise 1935. aastaga kõrvutatult, järgmine tabel (milline põhjeneb, nagu kogu ülevaade, Balti riikide eelandmetel, mis on võrreldavuse sihiga ümber arvatud Nõukogude rublasse uue kursiga: 1 rubla = 4,25 Prantsuse franki; sama on tehtud ka 1935. aasta lõplike andmetega):

Общие итоги торговли балтийских стран, включая Финляндию и Польшу, с Советским Союзом за 1936 г. характеризуются, в сравнении с предыдущим 1935 г., следующей таблицей (основывающейся, как и весь обзор, на предварительных данных балтийских стран, переведенных для сравнимости на советский рубль по новому курсу: 1 руб. = 4,25 франц. франка; то же сделано с окончательными данными 1935 г.):

Balti-Nõukogude kaubandus.

	1935. aasta		Saldo	1936. aasta		
	Sissevedu N. Liidust (tuh. rbl., praegune kurss:	Väljavedu N. Liitu		Sissevedu N. Liidust	Väljavedu N. Liitu	Saldo
Eesti	3.250	3.197	— 53	6.939	3.780	— 3.159
Läti*)	6.018	4.450	— 1.568	5.078	5.233	+ 155
Leedu	11.528	11.116	— 412	12.526	8.574	— 3.952
Soome	19.110	7.341	—11.769	15.488	4.103	—11.385
Poola	14.269	10.586	— 3.683	15.390	8.560	— 6.830
Kokku	54.175	36.690	—17.485	55.421	30.250	—25.171
(Nõuk. Liidu andmetel	43.765	37.370	— 6.395	46.023	35.325	—10.698)

*) Läti sisseveo andmed pole täiesti võrreldavad teiste Balti riikide andmetega. Kui muudes Balti riikides metsamaterjalid, mis Nõukogude Liidust sisse veetakse ümbertöötamiseks ja ümbertöötatult saadetakse edasi teistesse maadesse, arvatakse Nõukogude Liidust sisseveo hulka, siis Läti arvestab neid transiidi alla. Seetõttu Läti sisseveo üldväärtus Nõukogude Liidust 1936. aasta koh-

ta on näidatud väiksemama umbes 40 tuhande tonni, ehk 800 tuhande rubla võrra, kuna Nõukogude transiit läbi Läti suuremana sama summa võrra; eelmisel 1935. aastal oli sellast transiitmetsa umbes 70 tuhat tonni, 1,4 miljoni rubla väärtuses. Kuid käesolevas ülevaates on valjult kinni peetud Balti riikide ametlikust statistikast.

Балто-советская торговля.

	1935 год.			1936 год.		
	Импорт из СССР.	Экспорт в СССР. (в тысячах рублей)	Сальдо	Импорт из СССР.	Экспорт в СССР.	Сальдо
Эстония	3.250	3.197	— 53	6.939	3.780	— 3.159
Латвия*)	6.018	4.450	— 1.568	5.078	5.233	+ 155
Литва	11.528	11.116	— 412	12.526	8.574	— 3.952
Финляндия	19.110	7.341	—11.769	15.488	4.103	—11.385
Польша	14.269	10.586	— 3.683	15.390	8.560	— 6.830
Всего	54.175	36.690	—17.485	55.421	30.250	—25.171
(По данным СССР . . . . .)	43.765	37.370	— 6.395	46.023	35.325	—10.698)

Balti riikide üldsissevedu Nõukogude Liidust näitab, võrreldes 1935. aastaga, väikest 2,3%-st kasvu — 54,2 miljonilt 55,4 miljoni rublani. Balti riikide väljavedu aga Nõukogude Liitu on vastuoksa tunduvalt (17,6% võrra) vähenenud — 36,7 miljonilt 30,2 miljoni rublani. Sisseveo väikese tõusu põhjustas peamiselt Eesti sisseveo järsk suurenemine enam kui kahekordseks; Leedu ja Poola sisseveo laienemine oli tagasihoidlik, piirdudes 8—9%-ga; muude maade sissevedu langes: Soome — viiendiku ja Läti — 1/6 võrra. Mis puutub Nõukogude Liitu väljaveo langusse, siis see oli tingitud tugevast kahanemisest Leedu, Soome ja Poola juures (vastavalt 1/4, 1/2 ja 1/5 võrra), mida ei suutnud katta Eesti väljaveo tõus ligi 1/5 ja Läti 1/6 võrra. Nagu näha, otsustavat osa väljaveo languses ja sisseveo tõusu tähtsusetuses mängisid, eelmise 1935. aasta eeskujul, Soome ja Poola. Kahtlemata avaldas selleks mõju asjaolu, et mõlemal maal, erinevalt teistest, puudub kaubandusleping või -kokkulepe Nõukogude liiduga.***) Üldse võib viimastel aastatel märgata järjekindlat langust Balti üldväljaveos Nõukogude Liitu, kuna sealt sissevedu püsib võrdlemisi sta-

Общий импорт балтийских стран из СССР показал против 1935 г. небольшой рост в 2,3% — с 54,2 млн. до 55,4 млн. руб. Экспорт же балтийских стран в СССР, наоборот, значительно (на 17,6%) сократился — с 36,7 млн. до 30,2 млн. руб. Незначительный рост импорта вызван гл. обр. резким увеличением — более чем удвоением — импорта Эстонии; расширение импорта Литвы и Польши было скромным, ограничившись 8—9%; по остальным странам произошло падение импорта: Финляндии — на 1/5 и Латвии — на 1/6. Что касается падения экспорта в СССР, то оно обусловлено сильным сокращением по линии Литвы, Финляндии и Польши (соответственно на 1/4, 1/2 и 1/5, чего не смог покрыть рост экспорта Эстонии на 1/5 и Латвии на 1/6. Как видно, решающую роль в сокращении оборотов по экспорту и в незначительности расширения их по импорту сыграли, по примеру предыдущего 1935 г., Финляндия и Польша. Несомненно, тут сказалось отсутствие у обеих стран, в отличие от других, торгового договора или соглашения с СССР.***) Вообще за последние годы наблюдается неуклонное сокращение общего балтийского экспорта в СССР при

*) Данные о латвийском импорте на совсем сравнимы с данными других балтийских стран. Если в прочих балтийских странах лесоматериалы, ввозимые из СССР для реэкспорта в переработанном виде в другие страны, включаются в импорт из СССР, то Латвия учитывает их под транзитом. Вследствие этого общая стоимость импорта Латвии из СССР за 1936 г. преуменьшена

**) Alles 1936. a. keskpaiku Poolaga sõlmiti kokkulepe Nõuk. Liidu kaubandusesinduse õigusliku seisukorra kohta Poolas, milline osalt asendab kaubanduslepingu.

прибл. на 40 тыс. тонн, или 800 тыс. руб., а цифра советского транзита через Латвию преувеличена на ту же сумму; в предыдущем 1935 г. подобного транзитного леса было ок. 70 тыс. тонн, стоимостью в 1,4 млн. руб. Настоящий обзор, однако, строго придерживается официальной статистики балтийских стран.

**) Лишь в середине 1936 г. с Польшей было заключено соглашение о юридическом положении торгпредства СССР в Польше, отчасти заменяющее торговый договор.

biilsena. Sisse- ja väljaveo lahkumineva arengu tõttu Balti riikide üldbilansi passiivsus Nõukogude Liiduga 1936. aastal märksa suurenes, ulatudes 25,2 miljoni rublale (sissevedu — 55,4 miljonit ja väljavedu — 30,2 miljonit rubla) 1935. aasta 17,5 miljoni rubla vastu (sissevedu — 54,2 miljonit ja väljavedu — 36,7 miljonit rubla). Seega ligi pool kogu sisseveost on jäänud katmata väljaveost. Juba mitu aastat kestev bilansi passiivsuse suurenemine toimus 1936. aastal kõigi maadega, välja arvatud Soome, kellega ta jäi peagu endiseks, ja Läti, kellel muutus passiivsest aktiivseks; kõigile teistele Balti riikidele oli bilanss järsult passiivne.

Kaubandusbilansi väga ebasoodsa seisukorra konstateerimisel ei tohi aga unustada, et Nõukogude Liidu ja Balti riikide vahelistes majandussuhetes omavad väliskaubanduse kõrval suure tähtsuse Nõukogude transiit läbi nende maade ja laevade prahtimine Nõukogude Liidu poolt, millised mõlemad on suurteks tuluallikeks Balti riikidele. See pärast peab Balti—Nõukogude majandussuhete tõelise seisukorra selgitamiseks koostama Balti riikide ja Nõukogude Liidu vahelise maksubilansi. Kuid, vastavate andmete puududes teiste maade kohta, osutub see võimalikuks vaid Eesti suhtes, ja sedagi puudulikult, haarates ainult laevade prahtimise, transiidi ja väliskaubanduse. Eesti sellekululine maksubilanss Nõukogude Liiduga avaldatakse Bülletääni järgmises numbris, ja ta saldo osutub eelandmete järgi Eestile tunduvalt soodsamaks, kui kaubandusbilansi saldo. Kahtlemata ka teistele Balti riikidele see bilanss näitaks märksa soodsamaid tulemusi, võrreldes ta tähtsama osaga — kaubandusbilansiga.

Nõukogude sisseveo koostis Balti riikidesse oli järgmine:

сравнительной стабильности импорта отсюда. Вследствие расходящейся динамики импорта и экспорта пассивность общего баланса балтийских стран с СССР в 1936 г. значительно усилилась, составив сумму в 25,2 млн. руб. (импорт — 55,4 млн. и экспорт — 30,2 млн. руб.) против 17,5 млн. (импорт — 54,2 млн. и экспорт — 36,7 млн. руб.) в 1935 г. Таким образом, почти половина всего импорта не покрыта экспортом. Усиление пассивности баланса, продолжающееся уже несколько лет, произошло в 1936 г. по всем странам, за исключением Финляндии, с которой она осталась почти прежней, и Латвии, баланс с которой стал из пассивного активным; для всех других балтийских странах баланс резко пассивен.

При констатации весьма неблагоприятного состояния торгового баланса нельзя, однако, забывать, что в экономических отношениях между СССР и балтийскими странами наряду с внешней торговлей большое значение имеют советский транзит через эти страны и фрахтование судов Советским Союзом, представляющие собой крупные доходные статьи для балтийских стран. Поэтому для выяснения истинного положения балто-советских экономических взаимоотношений необходимо составление расчетного баланса между балтийскими странами и СССР. Однако, за отсутствием соответствующих данных относительно других стран, это возможно только в отношении Эстонии, да и то не полностью, с охватом лишь фрахтования судов, транзита и внешней торговли. Подобный расчетный баланс Эстонии с СССР будет опубликован в следующем номере Бюллетеня, и его saldo оказывается, по предвар. данным, для Эстонии значительно более благоприятным, чем saldo торгового баланса. Несомненно, и для других балтийских стран этот баланс показал бы гораздо более благоприятные результаты по сравнению с важнейшей составной частью его — с торговым балансом.

Состав советского импорта в балтийские страны был следующим:

Balti sisseveo struktuur Nõukogude Liidust 1936. a.

	Eesti	Läti	Leedu	Soome	Poola*
	(%-es)				
Toitained	22	10	11	13	2
Toor- ja poolvalmisained	45	75	67	85	96
Valmissaadused	33	15	22	2	2
Kokku	100%	100%	100%	100%	100%

Tabelist selgub, et Nõukogude Liit on Balti riikidele peamiselt toor- ja poolvalmisainete muretsejaks, sest kõigi maade sisseveos Nõukogude Liidust ülekaaluva koha ($\frac{1}{2}$ kuni üle $\frac{9}{10}$ üldsisseveost Nõukogude Liidust) omavad toor- ja poolvalmisained. Edasi järgnevad valmissaadused, seistes teisel kohal Eesti, Läti ja Leedu juures (15% kuni $\frac{1}{3}$ üldsisseveost). Lõpuks toitained asuvad teisel kohal Soomes (13% sisseveost) ja viimasel kolmandal kohal — Eestil, Lätil ja Leedul ($\frac{1}{9}$ kuni $\frac{1}{5}$). Toitainete ja valmissaaduste osatähtsus Poola sisseveos ja valmissaaduste oma Soome sisseveos olid tühised (igauks 2%). Võrreldes 1935. aastaga (vaata Bülletään nr. 1 — 1936. a.), sisseveo struktuuris toimusid vaid väikesed muudatused: langesid toor- ja poolvalmisainete osatähtsused (Poola väljaarvatult), peamiselt valmissaaduste erikaalu tõusu arvel (jällegi Poola väljaarvatult). Mis puutub toitainetesse, siis nende erikaalu areng oli maade järgi väga lahkuminev.

Peamisteks sisseveokaupadeks Nõukogude Liidust 1936. aastal olid: Eestil — naftasaadused, raud, väetised ja teravili, Lätil — naftasaadused, tubak ja väetised, Leedul — naftasaadused ja metsamaterjalid, Soomes — metsamater-

Структура балтийского импорта из СССР в 1936 г.

	Эстония	Латвия	Литва	Финляндия	Польша*
	(в %-ах)				
Пищевые продукты	22	10	11	13	2
Сырые и полуобработанные материалы	45	75	67	85	96
Изделия	33	15	22	2	2
Всего	100%	100%	100%	100%	100%

Из таблицы явствует, что СССР является для балтийских стран преимущественно поставщиком сырья и полуфабрикатов, ибо в импорте всех стран из СССР преобладающее место (от $\frac{1}{2}$ до свыше $\frac{9}{10}$ всего импорта из СССР) занимают сырые и полуобработанные материалы. Далее идут изделия, стоящие на втором месте у Эстонии, Латвии и Литвы (от 15% до $\frac{1}{3}$ всего импорта). Наконец, пищевые продукты находятся на втором месте у Финляндии (13% импорта) и на последнем третьем — у Эстонии, Латвии и Литвы (от $\frac{1}{9}$ до $\frac{1}{5}$). Доля пищевых продуктов и изделий в польском ввозе и изделий в финском ввозе была ничтожной (по 2%). По сравнению с 1935 г. (см. Бюллетень № 1 — 1936 г.), структура импорта подверглась лишь небольшим изменениям: понизились доли сырых и полуобработанных материалов (кроме Польши), гл. обр. за счет повышения удельного веса изделий (опять-таки за исключением Польши). Что касается пищевых продуктов, то динамика удельного веса их по странам была весьма разной.

Основными импортными товарами из СССР в 1936 г. являлись: у Эстонии — нефтепродукты, железо, удобрения и зерновые, Латвии — нефтепродукты, табак и удобрения, Литвы — нефтепродукты и лес, Финляндии — лес (по-

* Lõplike andmete põhjal osutub Bülletään nr. 1 — 1936. a. toodud Poola sisseveo struktuur Nõukogude Liidust 1935. aastal järgmiseks: toitained — 10%, toor- ja poolvalmisained — 85% ja valmissaadused — 5%.

* По окончательным данным приведенная в Бюллетене № 1 — 1936 г. структура польского импорта из СССР за 1935 г. представляется в следующем виде: пищевые продукты — 10%, сырые и полуобработ. материалы — 85% и изделия — 5%.

jalid (ligi pool kogusisiveost Nõukogude Liidust), naftasaadused ja tubak, ja lõpuks, Poolal — karusnahad, tubak, väetised ja mangaanarts. Need kaubad moodustavad $\frac{1}{2}$ kuni $\frac{4}{5}$ iga üksiku maa Nõukogude sisseveost. Teisejärgulise tähtsusega olid järgmised kaubad, milliste erikaal ulatus 5—10%-le vastava maa üldsisiveost Nõukogude Liidust: Eestil — suhkur, põllutöomasinad ja raudteerööpad, Lätil — sool, põllutöomasinad ja karusnahad, Leedul — sool, kivisüsi, puuvillalõng, -niit ja -riie, väetised, Soomel — teravili ja väetised ja Poolal — töötlemata mustmetallid. Nõukogude Liidu tähtsus üksikute tähtsamate kaupade sisseveos on märgitud allpool.

Balti riikide väljaveo koostist Nõukogude Liitu 1936. aastal iseloomustab järgmine tabel:

Balti väljaveo struktuur Nõukogude Liitu 1936. a.

	Eesti	Läti	Leedu (%-%-des)	Sooome*)	Poola
Elusloomad . . .	59	54	78	5	—
Toitained . . .	—	—	—	21	3
Toor- ja poolvalmisained	17	14	21	24	36
Valmissaadused . . .	24	32	1	50	62
Kokku . . .	100%	100%	100%	100%	100%

Eesti, Läti ja Leedu väljaveole Nõukogude Liitu on iseloomustavaks elusloomade domineerimine ($\frac{1}{2}$ kuni $\frac{4}{5}$ üldväljaveost Nõukogude Liitu), kuna Soome ja Poola omale — valmissaaduste ülekaal (vastavalt $\frac{1}{2}$ ja $\frac{3}{5}$ üldväljaveost). Teisel kohal Eesti ja Läti väljaveos seisavad valmissaadused ($\frac{1}{4}$ ja

* Lõplike andmete alusel tuleb Bülletään nr. 1-es — 1936. a. toodud Soome väljaveostruktuuris Nõukogude Liitu 1935. aastal teha järgmised parandused: elusloomade erikaal võrdub 2%, toitainete — 7%, toor- ja poolvalmisainete — 43% ja valmissaaduste — 48%; edasi, laevade väljavedu ulatus, 5 tüüki asemel 8 miljoni marga väärtuses, 10 tüüki 24 miljoni marga väärtuses.

чти половина всего импорта из СССР), нефтепродукты и табак и, наконец, у Польши — пушнина, табак, удобрения и марганцевая руда. Эти товары составляют от $\frac{1}{2}$ до $\frac{4}{5}$ общего советского импорта каждой страны в отдельности. Второстепенное значение имели следующие товары, с удельным весом каждого в 5—10% к общему импорту соответствующей страны из СССР: у Эстонии — сахар, с.-х. машины и жел.-дор. рельсы, Латвии — соль, с.-х. машины и пушнина, Литвы — соль, каменный уголь, хл.-бум. пряжа, нитки и ткани, удобрения, Финляндии — зерновые и удобрения и у Польши — черные металлы не в деле. Значение СССР в ввозе отдельных важнейших товаров обрисовано ниже.

Состав экспорта балтийских стран в СССР за 1936 г. характеризуется следующей таблицей:

Структура балтийского экспорта в СССР в 1936 г.

	Эстония	Латвия (в %-%-ax)	Литва	Финляндия [*]	Польша
Животные . . .	59	54	78	5	—
Пищевые продукты . . .	—	—	—	21	2
Сырые и полуобработанные материалы . . .	17	14	21	24	36
Изделия . . .	24	32	1	50	62
Всего . . .	100%	100%	100%	100%	100%

Характерным для эстонского, латвийского и литовского вывоза в СССР является доминирование живых животных (от $\frac{1}{2}$ до $\frac{4}{5}$ всего экспорта в СССР), а для финского и польского — преобладание изделий (соответственно $\frac{1}{2}$ и $\frac{3}{5}$ всего экспорта). На втором месте в экспорте Эстонии и Латвии стоят изделия ($\frac{1}{4}$ и

*) На основе окончательных данных следует в приведенной в Бюллетене № 1 — 1936 г. структуре финского экспорта в СССР за 1935 г. сделать поправки: доля животных равна 2%, пищевых продуктов — 7%, сырых и полуобработанных материалов — 43% и изделий — 48%; далее вывоз судов составил, вместо 5 шт. стоимостью в 8 млн. мар., 10 шт. стоимостью в 24 млн. мар.

$\frac{1}{3}$ väljaveost), kuna Leedul, Soomel ja Poolal — toor- ja poolvalmisained ($\frac{1}{5}$ kuni $\frac{1}{3}$). Kolmandal kohal asuvad Eesti ja Läti väljaveos toor- ja poolvalmisained (vastavalt $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{7}$ üldväljaveost). Soome omas aga — toitained ($\frac{1}{5}$). Valmissaaduste osatähtsus Leedu väljaveos, elusloomade — Soome ja toitainete — Poola väljaveos on tähtsusetud, võrdues 1—5%. Hoopis puudub toitainete väljavedu Eestist, Lätist ja Leedust ning elusloomade väljavedu Poolast. Võrreldes 1935. aasta väljaveo struktuuriga, osutub, et kõigil maadel tõusis elusloomade osatähtsus, nimelt nii toitainete (peale Soome ja Poola, kus nad tõusid) kui ka toor- ja poolvalmisainete languse arvel (peale Leedu ja Poola). Samuti näitas kasvu valmissaaduste osatähtsus kõigil maadel, Leedu ja Poola jällegi väljarvatull.

Tähtsamad väljaveokaubad Nõukogude Liitu, millised haarasid $\frac{3}{4}$ kuni peagu kogu Nõukogude väljaveosumma igast maast, olid 1936. aastal järgmised.*) Eesti — sead (16 tuhat tükki 1,2 miljoni krooni väärtuses), tallanahk (624 tuhat kr.), toornahad (463 tuhat kr.) ja veised (2 tuhat tükki 426 tuh. kr. väärtuses). Läti — sead (27 tuhat tükki 1,5 miljoni lati väärtuses), tallanahk (1,2 miljonit latti), veised (3,5 tuhat tükki 708 tuh. lati väärtuses) ja toornahad (601 tuhat latti). Leedu — sead (89,9 tuhat tükki 7,1 miljoni liti väärtuses) ja ristikehina seemned (1,9 miljonit liti). Soome — masinad (10,2 miljonit marka), karjasaadused, peamiselt piimasaadused, (7,3 miljonit marka), tallanahk (ca 5 miljonit marka) ja tselluloos (ca 4 miljonit marka). Poola — raud ja teras töölemata (ca 5 miljonit slotti) ja seemned (ca 2,8 miljonit slotti). Järelikult Eesti, Läti

$\frac{1}{3}$ ekspорта), а в экспорте Литвы, Финляндии и Польши — сырые и полуобработанные материалы (от $\frac{1}{5}$ до $\frac{1}{3}$). Третье место занимают в эстонском и латвийском вывозе сырые и полуобработанные материалы (соответственно $\frac{1}{6}$ и $\frac{1}{7}$ всего вывоза), а в финском — пищевые продукты ($\frac{1}{5}$). Доли изделий в литовском экспорте, животных в финском и пищевых продуктов в польском являются ничтожными, составляя 1—5%. Совершенно отсутствуют экспорт пищевых продуктов из Эстонии, Латвии и Литвы и животных из Польши. При сравнении со структурой экспорта 1935 г. оказывается, что по всем странам повысилась доля животных, именно за счет снижения как пищевых продуктов (кроме Финляндии и Польши, где они повысились), так и сырых и полуобработанных материалов (кроме Литвы и Польши). Точно также показала рост доля изделий у всех стран, за исключением Литвы и Польши.

Важнейшими экспортными товарами в СССР, охватывающими от $\frac{3}{4}$ до почти всей суммы советского вывоза каждой страны, были в 1936 г. следующие.*) Эстония — свины (16 тыс. шт. стоимостью в 1,2 млн. кр.), подошвенная кожа (624 тыс. кр.), сырые кожи (463 тыс. кр.) и крупный рогатый скот (2 тыс. шт. стоимостью в 426 тыс. кр.). Латвия — свины (27 тыс. шт. стоимостью в 1,5 млн. лат.), подошвенная кожа (1,2 млн. лат.), крупный рогатый скот (3,5 тыс. шт. стоимостью в 708 тыс. лат.) и сырые кожи (601 тыс. лат.). Литва — свины (89,9 тыс. шт. стоимостью в 7,1 млн. лит.) и клеверные семена (1,9 млн. лит.). Финляндия — машины (10,2 млн. мар.), продукты скотоводства, гл. обр. молочные продукты, (7,3 млн. мар.), подошвенная кожа (ок. 5 млн. мар.) и целлюлоза (ок. 4 млн. мар.). Польша — железо и сталь в деле (ок. 5 млн. злот.) и семена (ок. 2,8 млн. злот.). След., в экспорте Эсто-

*) Balti valuutade aastakeskmised kursid olid 1936. aastal järgmised: 1 Läti latti = 1,07 krooni, 1 Leedu liti = 63 senti, 1 Soome mark = 8 senti ja 1 Poola slott = 70 senti.

*) Среднегодовые курсы балтийских валют были в 1936 г. следующие: 1 эст. крона = 1,37 руб., латв. лат = 1,47 руб., 1 лит. лит = 85 коп., 1 финская марка = 11 коп., 1 польский злотый = 95 коп. — принимая за основу новый неизменный курс рубля: 1 руб. = 4,25 франц. франка.

ja Leedu väljaveos valitsevad elusloomad, Poola väljaveos metallid, ja ainult Soome väljavedu omab suurema mitmekesisuse. Vähenähtsatest kaupadest on silmapaistvamateks järgmised (igalühel erikaal alla 10% vastava maa üldväljaveost Nõukogude Liitu): Leedu väljaveos veised (2,2 tuhat tükki 732 tuh. liti väärtuses), Soome — toornahad (ca 2 miljonit marka) ja paber (ca 2 milj. mk.).

Nõukogude Liidu tähtsust Balti riikide väliskaubanduses näitab järgmine tabel:

Nõukogude Liidu osatähtsus Balti väliskaubanduses 1936. a.

	Eesti	Läti	Leedu	Soome *)	Poola
(%-%-des vastava maa üldsisse- või -väljaveost)					
Sissevedu Nõukogude Liidust	5,8	2,9	9,4	2,2	1,6
Väljavedu Nõukogude Liitu	3,3	3,0	5,3	0,5	0,9

Tabelist järgneb, et mitte ühelegi Balti riigile Nõukogude sissevedu ja väljavedu ei oma kuigi suurt tähtsust: Nõukogude sisseveo osatähtsus Balti riikide sisseveos kõigub 1936. aastal 1,6% ja 9,4% vahel, kuna Nõukogude väljaveo osatähtsus nende väljaveos 0,5% ja 5,3% vahel. Erineb vaid Leedu, mille sisseveos Nõukogude Liidu osatähtsus võrdus 9,4% -le ja väljaveos 5,3% -le; teiste Balti riikide juures ta ei ületanud 5,8% sisseveos ja 3,3% väljaveos. Kui võtta Balti sisseveo kogusumma Nõukogude Liidust, siis selle erikaal Balti riikide üldsisseveos moodustab 2,7% 3,1% vastu 1935. aastal ja 3,5% vastu 1934. aastal; väljaveo erikaal on veelgi madalam — 1,3% Balti riikide üldväljaveost 1,9% vastu 1935. aastal ja 2,4% vastu 1934. aastal. Nii siis Nõukogude Liidu osa sisseveos kui ka väljaveos viimaste aastate kestel järjekindlalt nõrgeneb. Kuid ka Nõukogude Liidu väliskaubanduses Balti riikide kaal samuti pole suur, ulatudes 1936. aastal Nõukogude sisseveos umbes 2,5% ja väljaveos umb. 3,7% -le.

*) Lõpliku kokikuvõtte järgi Nõukogude Liidu erikaal Soome sisseveos 1935. aastal moodustas 3,3% ja väljaveos 1,1%.

нии, Латвии и Литвы господствуют живые животные, в экспорте Польши металлы, и только финский экспорт обладает большим разнообразием. Из менее важных товаров выделяются следующие (с удельным весом каждого ниже 10% всего экспорта данной страны в СССР): в экспорте Литвы — крупный рогатый скот (2,2 тыс. шт. стоимостью в 732 тыс. лит.), Финляндии — кожсырье и бумага (по 2 млн. мар.).

Значение СССР для внешней торговли балтийских стран иллюстрируется следующей таблицей:

Доля СССР во внешней торговле балтийских стран в 1936 г.

	Эстония.	Латвия.	Литва.	Финляндия. *)	Польша.
(в %-%-ах к общ. импорту или экспорту соотв. страны)					
Импорт из СССР	5,8	2,9	9,4	2,2	1,6
Экспорт в СССР	3,3	3,0	5,3	0,5	0,9

Из таблицы следует, что ни для одной балтийской страны советский импорт и экспорт не имеют сколько-нибудь важного значения: удельный вес советского импорта в импорте балтийских стран колеблется в 1936 г. от 1,6% до 9,4%, а доля советского экспорта в их экспорте — от 0,5% до 5,3%. Выделяется одна лишь Литва, в импорте которой доля СССР составила 9,4% и в экспорте 5,3%; для других балтийских стран она не превысила 5,8% по импорту и 3,3% по экспорту. Если взять всю сумму балтийского импорта из СССР, то доля его в общем импорте балтийских стран составит 2,7% против 3,1% в 1935 г. и 3,5% в 1934 г.; доля экспорта еще ниже — 1,3% всего экспорта балтийских стран против 1,9% в 1935 г. и 2,4% в 1934 г. Таким образом, роль СССР как в импорте, так и экспорте неуклонно ослабляется за последние годы. Но и во внешней торговле СССР роль балтийских стран также невелика, составляя в 1936 г. в советском импорте ок. 2,5% и в экспорте ок. 3,7%.

*) Согласно окончательной сводке, удельный вес СССР в финском импорте 1935 г. составил 3,3% и в экспорте 1,1%

Vaatamata Nõukogude Liidu väikesele tähtsusele Balti riikide väliskaubanduses, on üksikutes tähtsamates kaupades Nõukogude Liidu erikaal siiski kõrge, nimelt Eestile, Lätile ja Leedule. Näiteks, Nõukogude osatähtsus naftasaaduste sisseveos ulatus 1936. aastal $\frac{1}{4}$ kuni $\frac{2}{3}$, soola — $\frac{1}{2}$ kuni $\frac{3}{4}$; metsamaterjalide alal Nõukogude erikaal oli Leedu sisseveos umbes 90% ja Soome omas 75%. Eesti, Läti ja Leedu väljaveos oli Nõukogude tähtsus suur sigade ($\frac{1}{4}$ kuni 60%), veiste ($\frac{1}{3}$ — 100%), lallana (95%—100%) suhtes; Soome väljaveos on ta erikaal kõrge loomade (40%) ja mitmesuguste masinate ($\frac{1}{3}$) alal. — Teisel poolt ka Nõukogude Liidu väliskaubandusele Balti riikide osatähtsus mõnes kaubas on suur: nii ostsid Balti riigid 1936. aastal $\frac{2}{3}$ Nõukogude soola ja tubaka väljaveost, $\frac{1}{4}$ väetiste ja põllutöömehaanika väljaveost; Nõukogude Liidu poolt imporditud elusloomadest ja töötletud nahkadest Balti riigid andsid üle veerandi, seemnetest — üle poole.

Nõukogude transiidi läbikäigud üle Balti riikide on toodud järgmises tabelis, kusjuures Läti suhtes tuleb arvestada lhk. 24-a märkuses öelduga:

	1935. a.	1936. a.
	(1000 tonn.)	
Eesti	0,7	12,7
Läti	238	201
Leedu	106	218
Kokku	345	432

Transiidi kohta läbi Soome ja Poola andmeid pole olemas. Toodud tabelist selgub, et kui Nõukogude transiidi kogusumma üle Eesti, Läti ja Leedu suurenes 1935. aasta vastu veerandi võrra, siis seejuures ta läbikäigud Läti kaudu vähe (16% võrra) langesid, kuna Leedu kaudu vastuoksa, kahekordistusid. Transiidi läbikäigud läbi Eesti, kuigi suurenesid, püsivad tähtsusetutena, mis seletub sellega, et tal puudub soodne veeteed tähtsaima transiitkauba — metsamaterjalide — parvetamiseks. Valdav enamus transiidist koosneb metsamaterjalist, muudest kaupadest on silmapaistvam kivisüsi. Peagu kogu transiit tuli Nõukogude Liidust, ja ainult tühiselt väike osa suundus Nõuk. Liitu.

Nesмотря на небольшое значение СССР для внешней торговли балтийских стран, по отдельным важнейшим товарам доля СССР все же высока, именно для Эстонии, Латвии и Литвы. Напр., доля СССР в ввозе нефтепродуктов составила в 1936 г. от $\frac{1}{4}$ до $\frac{2}{3}$, соли — от $\frac{1}{2}$ до $\frac{3}{4}$; по лесоматериалам доля СССР равнялась в импорте Литвы ок. 90% и Финляндии 75%. В области экспорта Эстонии, Латвии и Литвы значение СССР велико по свиньям (от $\frac{1}{4}$ до 60%), крупному рогатому скоту ($\frac{1}{3}$ —100%), подошвенной коже (95%—100%); в финском экспорте высока доля его по скоту (40%) и разным машинам ($\frac{1}{3}$). — С другой стороны, и во внешней торговле СССР значение балтийских стран по некоторым товарам высоко: так, балтийские страны закупили в 1936 г. $\frac{2}{3}$ советского экспорта соли и табака, $\frac{1}{4}$ экспорта удобрений и с.-х. машин; из импортированных СССР животных и выделанных кож балтийские страны дали свыше четверти, из семян — свыше $\frac{1}{2}$.

Обороты советского транзита через балтийские страны даны в следующей таблице, причем относительно Латвии необходимо учесть выноски к стр. 24:

	1935 г.	1936 г.
	(1000 тонн)	
Эстония	0,7	12,7
Латвия	238	201
Литва	106	218
Всего	345	432

Относительно транзита через Финляндию и Польшу данных нет. Из таблицы явствует, что при расширении общей суммы советского транзита через Эстонию, Латвию и Литву против 1935 г. на четверть обороты его через Латвию немного (на 16%) пали, а через Литву, напротив, удвоились. Обороты транзита через Эстонию, хотя и выросли, но продолжают оставаться ничтожными, что объясняется тем, что у нее отсутствует удобный водный путь для сплава важнейшего транзитного товара — леса. Подавляющее большинство транзита состояло из лесоматериалов; из остальных товаров выделяется каменный уголь. Почти весь транзит шел из СССР, и только ничтожная часть — в СССР.

Nõukogude Liidu majandus.

Экономика СССР.

Väliskaubandus. *)

ВНЕШНЯЯ ТОРГОВЛЯ.

1936. a. tulemused.

Итоги 1936 г.

Nõukogude Liidu väliskaubanduse tulemused 1936. aastal, kõrvutatult eelmise 1935. aastaga, osutusid üldjoontes järgmisteks (võrreldavuse sihiga on ka 1935. a. andmed arvestatud ümber uue kursi alusel: 1 rbl. = 4,25 Prantsuse franki):

Väliskaubandus.		
Внешняя торговля.		
1935. a.	1936. a.	
(miljon. rbl., praegune kurs: 1 rbl. = ca 71 senti)		
Sissevedu	1.057	1.353
Väljavedu	1.609	1.359
Üldläbikäik	2.666	2.712
Saldo	+552	+6

Möödunud 1936. aasta oli väliskaubandusele tähtis seepoolest, et sel aastal lõppes väliskaubanduse üldläbikäigu langus, mis kestis juba pikemat aega, alates 1931. aastast. Üldläbikäik suurenes, võrreldes 1935. aastaga, 1,7 prots. võrra, ja seda täieliselt sisseveo arvel, milline tunduvat tõusis — 296 miljoni rbl., ehk 28 prots. võrra. Väljavedu seevastu langes 250 miljoni rbl., ehk 15,5 protsendi võrra. Tulemusena aktiivne saldo, milline ulatus 1935. aastal 552 miljoni rublani, aruandeaastal peagu kadus, moodustades vaid 6 miljonit rbl. Tähtis on seejuures märkida, et viiendiku üldsisseveost (283 miljonit rbl.) moodustas kaupade sissevedu Jaapanist Ida-Hiina raudtee eest maksetava tasu arvel ning Inglise, Tšehhoslovakkia ja Saksaga sõlmitud pikaajalise finants-

*) Käesolevas ülevaates toodud 1935. a. tulemused väliskaubanduse, tööstuse ja kõigi teiste majandusharude kohta on enamjaolt lõplikud ja sellest tingitult vähe erinevad möödunud aasta Büllëtäänis nr. 1 toodud eeltulemustest. 1936. a. tulemused on igalpool esialgsed.

krediidi kokkulepete alusel. Ilma selle sisseveota oleks üldsissevedu jäänud püsima eelmise aasta tasemele.

Sisseveo koostises leidsid aset järgmised muudatused:

Sissevedu. — Импорт.

	1935. a.		1936. a.	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
Elusloomad	41	3,9	55	4,1
Toitained	92	8,7	88	6,5
Toor- ja poolvalmisained	464	43,9	473	34,9
Valmissaadused	460	43,5	737	54,5
Kokku	1.057	100%	1.353	100%

Tunduv sisseveo tõus, 1935. aastaga võrreldes, oli peagu tervelt tingitud valmissaadustest, millede sissevedu suurenes ligi 2/3 võrra; märksa tõusis ka elusloomade sissevedu, kuna toitained ja toor- ning poolvalmisained jäid ligikaudu 1935. a. tasemele. Kõige selle tagajärjel valmissaaduste erikaal sisseveos tõusis suuresti — 43,5 prots.-lt 54,5 prots.-le, ulatudes seega üle poole kogu sisseveost; vähe tõusis ka elusloomade osatähtsus — 3,9 prots. pealt 4,1-le, kuna toitained langesid 8,7 prots.-lt 6,5-le ja toor- ning poolvalmisained 43,9 pealt 34,9 prots. peale. Võttes aga sisseveo jaotuses tarvitusotstarbe järgi, oli areng järgmine:

Sisseveo struktuur tarvitusotstarbe järgi.

Структура импорта по признаку назначения.

	1935. a.		1936. a.	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
Tootmisvahendid	920	87,1	1.210	89,5
Tarvituskaubad	137	12,9	143	10,5
Kogu sissevedu	1.057	100%	1.353	100%

Nagu sellest näha, koosneb sissevedu valdavalt enamuses tootmisvahenditest (toor- ja poolvalmisainetest, masinatest, tööriistadest), kusjuures nende osatähtsus veelgi suurenes — 1935. aasta 87,1 prots. pealt 89,5 peale, nii et tarvituskaupadele jäi 1936. aastal vaid 10,5 prots. sisseveost. Absoluutsummalt aga

suurenes mõne protsendi võrra ka tarvituskaupade sissevedu, kuid lõviosa üldsisseveo tõusust langes tootmisvahenditele, millede sissevedu kasvas kolmandiku võrra.

Tähtsamate sisseveokaupade järgi olid muudatused järgmised (tabel haarab umbes 80 prots. sisseveo üldväärtusest):

Tähtsamad sisseveokaupad.

Важнейшие импортные товары.

	1935. a.		1936. a.	
	tuh. tonn.	milj. rbl.	tuh. tonn.	milj. rbl.
Elusloomad:				
Veised (tuh. tükk.)	(116)	14	(132)	17
Lambad ja kitsed (tuh. tükk.)	(911)	17	(972)	20
Sead (tuh. tükk.)	(126)	9	(132)	13
Toitained:				
Tee	24	30	12	23
Kala, heeringad	23	15	30	14
Riis	39	10	53	12
Toor- ja poolvalmisained:				
Karusnahad töötlemata	0,6	24	0,8	31
Toornahad	20	29	19	29
Kautshuk toores	38	62	31	60
Vill	32	63	26	61
Puuvill ja jäänused	44	71	17	24
Mustmetallid töötlemata (raud jne.)	7	25	3	18
Värvilised metallid töötlemata	76	113	92	151
Valmissaadused:				
Mustmetallid ja nende teosed	384	141	283	114
Katlad ja masinad	33	156	101	402
Elektrimasinad ja -aparaadid	7	20	18	59
Laevad (tükk.)	(168)	39	(165)	30

Põhikaupadeks osutuvad, kui kõrvale jätta kõrvalisema tähtsusega põhirühmad — elusloomad ja toitained: toor- ja poolvalmisainete rühmas metallid ($\frac{1}{2}$ rühma üldsisseveost) ja vill ning puuvill (kokku $\frac{1}{4}$); valmissaaduste rühmas — mitmesugused masinad (üle $\frac{1}{2}$ kõigist valmissaadustest). Kui juure arvata ka toor- ja poolvalmisainete hulka kuuluvad metallid, siis osutub, et metallid ja metallteosed kõik kokku moodustavad valdava enamuse — ligi $\frac{2}{3}$ — kogu sisseveost. Ühtlasi selgub tabelist, et üldsisseveo tõus on peaosas tingitud masinate sisseveo suurenemisest enam kui $2\frac{1}{2}$ -kordseks. Tähelepanu äratav veel puuvilla sisseveo järsk langus.

Kuidas jaguneb sissevedu peamiste sisseveomaade järgi, näitab järgmine tabel:

Tähtsamad sisseveomaad.

Важнейшие импортные страны.

	1935. a.		1936. a.	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
Saksa	95	9,0	308	22,8
P.-A. Ühendriigid	129	12,2	209	15,4
Inglise	190	18,0	204	15,1
iraan	91	8,6	91	6,7
Holland	86	8,1	73	5,4
Jaapan	48	4,5	62	4,6
Belgia-Luksemburg	40	3,8	47	3,5
Tshehoslovakkia	26	2,5	43	3,2
Prantsuse	77	7,3	42	3,1
Muud maad	275	26,0	274	20,2

Sisseveomaade suhtes on aset leidnud suured muudatused. Senine juhtiv sisseveomaa — Inglise (kuigi sissevedu sealt vähe tõusis finantskrediidi tõttu) on 1936. aastal Saksa ja P.-A. Ühendriikide poolt tõrjutud kolmandale kohale. Sissevedu Saksast tõusis, peamiselt tema poolt N. Liidule antud pikaajalise finantskrediidi tõttu, kolmekordseks, ja seega asus Saksa I kohale sisseveomaade seas; ligi veerand sisseveost tuli sealt. Tõusu näitas veel sissevedu eriti P.-A. Ühendriikidest, Jaapanist ja Tshehoslovakkia, vähemal määral Belgiast, kuid langust — Hollandist ja eriti Prantsusest ja ainult Iraanist jäi endiseks. Üldsisseveo suur tõus on peamiselt tingitud just Saksast ja P.-A. Ühendriikidest. Väljaveo koostis osutub järgmiseks, 1935. aastaga võrreldes:

Väljavedu. — Экспорт.

	1935. a.		1936. a.	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
Elusloomad	0,2	—	0,1	—
Toitained	305	19,0	181	13,4
Toor- ja poolvalmisained	997	62,0	908	66,8
Valmissaadused	307	19,0	270	19,8
Kokku	1.609	100%	1.359	100%

Väljaveo langusele 1935. a. vastu aitasid kaasa kõik põhikaubarühmad, eriti aga toitained, millede väljaveo vähenes umbes 40 prots. võrra. Toor- ja poolvalmisainete ning valmissaaduste väljaveo langus oli protsentuaalselt palju väiksem, piirdudes umbes 10 protsendiga. Tulemusena väljaveo struktuur muutus vaid vähe: juhtivate toor- ja poolvalmisainete, milledele langeb suur enamik väljaveost, osatähtsus tõusis 62 prots. pealt 66,8 peale, samuti ka valmissaaduste oma — 19 prots. pealt 19,8 peale, kuna toitainete erikaal laskus 19 prots.-lt 13,4-le. Tootmisalade järgi muutus väljaveo struktuur järgmiselt:

Väljaveo struktuur tootmisalade järgi.

Структура экспорта по отраслям производства.

	1935. a.		1936. a.	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
Tööstussaadused	1.179	73,7	1.084	79,7
Põllumajandussaadused	430	26,3	275	20,3
Kogu väljavedu	1.609	100%	1.359	100%

Tööstusliku päritoluga kaupade väljavedu, mis niikuiini omab valitseva seisukoha üldväljaveos, moodustades sellest $\frac{3}{4}$ ümber, on 1936. aastal veelgi tõusnud — 73,7 prots. pealt 79,7 peale. Seega põllumajandussaaduste väljaveo osatähtsus langes vastavalt 26,3 prots. pealt 20,3 peale. Sellane suur tööstusliku väljaveo osatähtsus annab tunnistust Nõukogude Liidu kõrgest industrialiseerumise tasemest. Üldväljaveo languse põhjustas eeskätt põllumajandussaaduste väljaveo vähenemine kolmandiku võrra, kuna tööstussaaduste langus piirdus 8 protsendiga.

Järgmises tabelis on toodud väljaveo koostis põhikaupade järgi, millede peale langes kokku umbes 80 prots. üldväljaveost:

T ä h t s a m a d v ä l j a v e o k a u b a d .

Важнейшие экспортные товары.

	1935. a.		1936. a.	
	tuh. tonn.	milj. rbl.	tuh. tonn.	milj. rbl.
Toitained:				
Teravili	1.519	162	322	36
Või	29	43	23	42
Suhkur	76	24	163	33
Toor- ja poolvalmisained:				
Lina ja takud	59	86	57	78
Karusnahad töötletud	1,6	68	1,8	103
Metsamaterjalid	6.638	334	2.751	323
Naftasaadused	3.368	193	2.499	155
Ärtsid ja mineraalid	—	90	—	72
Kivisüsi	2.248	43	1.866	43
Valmissaadused:				
Karusnahad töötletud	1,2	64	0,7	52
Metallkaup ja elektrotehn. teosed	—	20	—	23
Puuvillateosed	27	80	206	64
Vineer	127	32	129	35

Toitainetes on tähtsamateks kaupadeks teravili, või ja suhkur (igauks umbes $\frac{1}{5}$ toitainete üldväljaveost); toor- ja poolvalmisainetes — metsamaterjalid ($\frac{1}{3}$) ja valmissaadustes — puuvillateosed ($\frac{1}{4}$) ja karusnahad ($\frac{1}{5}$). Tabelist nähtub, et peapõhjusteks üldväljaveo langusele oli teravilja vähenemine $4\frac{1}{2}$ -kordselt; kuid ka kõik teised tähtsamad kaubad näitasid langust, peale suhkru, tugevasti tõusnud karusnahkade, metallkauba ja vineeri.

Tähtsamateks väljaveomaadeks olid:

T ä h t s a m a d v ä l j a v e o m a a d .

Важнейшие экспортные страны.

	1935. a.		1936. a.	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
Inglise	378	23,5	362	26,6
P.-A. Ühendriigid	116	7,2	130	9,6
Saksa	289	18,0	117	8,6
Prantsuse	79	4,9	103	7,6
Belgia-Luksemburg	89	5,5	88	6,5
Iraan	69	4,3	63	4,6
Holland	71	4,4	54	4,0
Mongoolia	51	3,2	50	3,7
Itaalia	53	3,3	42	3,1
Muud maad	414	25,7	350	25,7

Inglise jäi püsima esimesele kohale väljaveomaade seas, kuigi väljavedu sinna vähe kahanes; veerand kogu väljaveost suundus sinna. Väljavedu Saksasse näitas suurt, $2\frac{1}{2}$ -kordset langust, ja seetõttu ta taganes endiselt II kohalt kolmandale, kuna ta asemele astusid P.-A. Ühendriigid, kuhu väljavedu vähe tõusis. Tunduvat tõusu näitas veel väljavedu ainult Prantsusse, kuna kõigisse muudesse tähtsamatesse maadesse ta langes, eriti märgatavalt Hollandisse. Üldväljaveo languse peateguriks oli üljärsk läbikäikude kahanemine Saksaga, peamiselt seoses asjaoluga, et sinna väljaveetavate kaupade eest pole võimalik saada täisväärtuslikku välisvaluutat.

Kokkuvõttes kujunesid bilansid tähtsamate maadega järgmisteks:

Bilansid tähtsamate maadega.

Балансы с важнейшими странами.

	1935. a.	1936. a.
	(miljon. rbl.)	(miljon. rbl.)
Inglise	+188	+158
Saksa	+194	—191
P.-A. Ühendriigid	— 13	— 79
Iraan	— 22	— 28
Prantsuse	+ 2	+ 61
Belgia-Luksemburg	+ 49	+ 41
Holland	— 15	— 19
Jaapan	— 24	— 34
Mongoolia	+ 16	+ 18
Tshehoslovakkia	— 20	— 33
Itaalia	+ 28	+ 36
Muud maad	+169	+ 76

Üldbilansi aktiivsuse peagu täielik likvideerumine on tingitud peamiselt bilansi muutumisest Saksaga väga aktiivsest sama suuresti passiivseks ja sissevedu sealt ületab nüüd $2\frac{1}{2}$ -kordselt väljaveo. Inglise jäi bilanss edasi tugevasti aktiivseks (väljavedu ületab ligi kahekordselt sisseveo sealt), kuigi vähe nõrgemalt. Bilanss halvenes veel P.-A. Ühendriikidega, Iraaniga, Belgiaga, Hollandiga, Jaapaniga ja Tšehhoslovakkia, kuna paranes Mongooliaga ja Itaaliaga, eriti aga Prantsusega.

Transiidi läbikäigud läbi Nõukogude Liidu ulatusid 1936. aastal 62 tuhat tonni, 110 miljoni rbl. väärtuses, 1935. aastal olid 140 tuhat tonni vastu, samuti 110 miljoni rbl. väärtuses. Seega on tonnashilt langus suur, kuigi väärtusest transiit jäi endisele tasemele. Peagu kogu transiit toimus Iraani ja Lääne-Euroopa riikide (eeskätt Saksa) vahel. Mis kaubakoostisse puutub, siis ülekaalus on metallid ja metallteosed, eriti masinad (Iraani) ning kuivatatud puuvili ja riis (Iraanist).

Lõpuks toome andmeid nende kaupade sisseveo kohta Nõukogude Liitu 1936. aastal, millised võiksid teatavat huvi pakuda Eesti eksportijatele. See loetelu on mõeldud täiendusena ülaltoodud tähtsamate

sisseveokaupade tabelile, ja sellesse on mär-
gitud kaubad, millede sissevedu polnud väik-
sem kui 100 tuhat rubla; samad andmed
eelmise 1935. aasta kohta on toodud Bülle-
täänis nr. 1 — 1936. a.

	Tonn.	1000 rbl.
Hobused	(6,8 tuh. tk.)	4.316
Värske aiavili	2.871	381
Kuivatatud marjad	65	171
Liha (ilma metslin- nu-)	1.316	1.114
Piim konserv. ja kon- denseeritud	191	200
Või värske	86	356
Või sulatatud	129	513
Juust	343	568
Värske kala	4.199	6.056
Heeringad ja muu soolatud jne. kala	26.060	8.440
Sooled	251	4.583
Lihakonservid	50	110
Kalakonservid	103	117
Puuvilja- ja marja- konservid	324	328
Oravanahad töötlemata (725 tuh. tk.)		1.879
Rebasenahad „ (58 tuh. tk.)		859
Veisenahad „ (385 tuh. tk.)		12.536
Hobusenahad „ (49 tuh. tk.)		595
Tallanahk ja masina- rihmanahk	2.458	10.250
Vasikanahad töötlet.	56	1.350
Tsement	100.233	1.987
Tselluloos	2.699	469
Papp	467	136
Paber	598	591
Villane lõng	1.156	10.163
Villane riie	331	6.016
Jõhvid	101	256
Muud loomakarvad	2.293	5.420
Puuvillariie	209	779
Nõörkaup	233	177
Trikotaashkaup	35	275
Riietusesemed	123	978
Kaltsud	8.883	12.011
Aurukatlad	570	601
Külmutusmasinad	1.426	7.723
Telefoniaparatuur	72	2.415
Vedurlaevad	(96 tk.)	1.411
Puksiirilaevad	(33 tk.)	1.891
Kaubalaevad	(13 tk.)	24.055
Nahast jalanõud	20	183

Väliskaubandus 1937. a. algul.

Внешняя торговля в начале 1937 г.

Nõukogude Liidu väliskaubanduse läbi-
käike käesoleva aasta esimesel kahel kuul
(jaan. — veebr.) iseloomustab lühidalt järg-
mine tabel:

Jaан.- Jaан.-
veebr. 1936. a. veebr. 1937. a.

	(miljon. rbl.)	
Sissevedu	154	194
Väljavedu	134	145
Üldläbikäik	288	339
Saldo	—20	—49

Väliskaubanduse tõus jätkub ka 1937. aastal: üldläbikäik tõusis 17,4 prots. võrra 1936. a. samade kuude (jaan.—veebr.) vastu. Seejuures näitas tõusu mitte ainult sissevedu (26 prots.), vaid ka väljavedu, kuigi vähe-
mal määral (8,2 prots.). Bilansi passiiivsus suurenes 20 tuh. rublalt 49 tuhande peale. Sisseveo tõusu põhjustasid toor- ja poolvalmis-
saadused; teised kaubarühmad langesid. Väljaveo tõus toimus kõigis põhikaubarühma-
des, eriti valmissaadustes.

Kaubanduskokkulepped.

Торговые соглашения.

24. detsembril 1936. a. allakirjutatud proto-
kolliga pikendati 1937. aasta peale Nõuko-
gude-Saksa kokkuleppe maksvus, millega
reguleeritakse mõlema maa vahelisi kaupade
ja maksmist läbikäike. Ühtlasi ka 200 mil-
joni marga suuruse krediidi raamides (Nõu-
kogude-Saksa majanduskokkulepe 9. aprillist
1935. a.) Nõukogude poolt antavate tellimiste
lõpptähtpäev lükati edasi 31. märtsini
1937. a.

17. detsembril 1936. a. sõlmitud kokkulep-
pega pikendati Prantsuse-Nõukogude ajuti-
se kaubanduskokkuleppe maksvus kuni
1937. aasta lõpuni. Mõne kauba suhtes suu-
rendati Nõukogude väljaveo-kontingente sinna.

23. jaanuaril 1937. a. sõlmiti Leedu ja
Nõukogude Liidu vahel suuline kaubandus-
kokkulepe. Läbirääkimised kokkuleppe üle
algasid juba detsembri keskpaiku, millal
Moskvat külastas Leedu delegatsioon, mille
koosseisu kuulusid välisministeeriumi majan-
dusosakonna direktor, Leedu põllumajandus-
saaduste väljaveoorganisatsiooni „Maistas“
esimees ja selle ekspordosakonna direktor ning
delegatsiooni sekretär.

Sissevedu Ida-Hiina raudtee müügilepingu alusel.

Импорт на основе договора о продаже Кит.-
Вост. жел. дороги.

Ida-Hiina raudtee müügilepingu kohaselt
Jaapani ja Mandshukuo on kohustatud müügi-
hinna arvel Nõukogude Liidule tasuta andma
mitmesuguseid kaupu 93,3 miljoni yeni väärtu-
suses (1 yen — ca 75 senti). Kuni 1937. . jaanuari
algpäevadeni on Nõukogude Liit sel-
lest summast juba 60 miljoni yeni eest kaupu
kätte saanud. Kaupade koostis on kaunis
kirju, peamiselt metallid ja metallteosed (ma-
sinad, laevad, torud, kaablid jne.), edasi soja-

oad, tekstiilsaadused, tee, kalapüügiriistad, tsement jne. Leping peab 1938. a. märtsiks täidetud olema.

Muudatusi väliskaubanduslikes ühingutes.

Изменения во внешне-торговых объединениях

„Tekstilimport”, „Lektenhsörjo” ja „Avtomotoeksport” on likvideeritud. Asutati uus

ühing „Promsörjoimport”, millele allub metallide, villa, puuvilla, kautshuki, kaltsude sissevedu, kuna likvideeritud „Lektehsörjo” funktsioonid läksid enamuses üle „Rasnoeksport’ile” ja „Avtomotoeksport’i” omad — „Tehnoeksport’ile“.

Stahaanovlik liikumine ja töötajate elutaseme tõus.

СТАХАНОВСКОЕ ДВИЖЕНИЕ И ПОДЪЕМ ЖИЗНЕННОГО УРОВНЯ ТРУДЯЩИХСЯ.

Möödunud aastal Genfis Rahvasteliidu juures asetleitud rahvusvahelisele töökongressile Rahvusvahelise tööbüroo direktori Harold Butler'i poolt esitatud aruandes pühendati suurt tähelepanu Nõukogude Liidule. Aruandes konstateeriti rohkete andmete alusel väga edukat rahvamajanduse arengut Nõukogude Liidus, märkides muuseas, et Nõukogude tööstus on oma toodangu suurenandanud, võrreldes 1929. aastaga, kolmekordseks, kuna maailma tööstustoodang alles nüüd hakkab ületama oma 1929. aasta taset. Rahva sissetulekute tõusu üle tähtsama tegurina mainiti stahaanovlikku liikumist, mis seda võimaldas tööproduktiivsuse tohutu kasvu tõttu. Aruande sõnade järgi olevat stahaanovliku liikumise populaarsus „patriootliku vaimustuse nähteid, mis Nõukogude Liidu tööstuslikule arengule andvat määratuma jõu. Nõukogude Liidu kõigi jõupingutuste konkreetset tulemust hakkavad selgelt avalduma elutaseme tõus-
sus.“

Läbirääkimistel aruande üle võttis sõna Nõukogude Liidu esindaja prof. Boris Markus; kõne oli kokkuvõetult järgmine.

Kõigepealt tööbüroo direktori aruandes on täiesti õigustatult esile toodud kaks peajoont Nõukogude Liidu arengus: 1) kiire ja kestev tõus kõigis tööstusharudes, põllumajanduses ja transpordis; 2) töötajate elutaseme tunduv tõus.

Täiendusena sellele oleks kõige iseloomustavam üldjoonena Nõukogude Liidu majanduslik arengus märkida, et rahvamajanduslik sissetulek oli 1935. aastal kolm korda kõrgem kui sõjaeelsel 1913. aastal (ühesugustes hindades arvutatult). Umbes 98 prots. sellest sissetulekust põlvneb riiklikelt ettevõtetelt ja kollektiviseeritud põllumajanduselt. Juba see tõsiasi üksi näitab sotsialistlike tootmisvormide täielikku võitu, millised moodustavad Nõukogude Liidu uue sotsiaalse struktuuri baasi. Nõukogude Liit seisab praegu hiigelülesande ees: luua saaduste üliküllust, et oma rahvastiku tarvidusi kõige täielikumalt rahuldada. Juba praegu on tööstuslik toodang kuus korda

kõrgem sõjaeelse Vene toodangust, ja Nõukogude Liit on astunud toodangu suuruselt esimesele kohale Euroopas, kuna tsaariaegne Vene asus neljandal kohal. Ka seni mahajäänud raudteed on viimase kahe aastaga saavutanud suuri edusamme, olles nüüd Nõukogude majandusalade esireas. Töötajate, maa- kui ka linna-, elutase näitab järjekindlat tõusu, eriti viimastel aastatel. Tööpuudust pole enam olemas. 7-tunniline tööpäev on Nõukogude tööliste kuuepäevase nädala juures juba aastate eest maksma pandud; seega on neile Rahvasteliidu poolt läbiviia tahetav 40-tunniline tööpäev juba teostatud. Tõelised saavad seaduse kohaselt 2—4-nädalase palgalise puhkuse aastas.

Sageli küsitakse meilt selle majandusliku tõusu põhjust. Meie usume, et peamiseks põhjuseks on töö ja toodangu organisatsiooni sotsialistlik süsteem.

Peale seda, kui sotsialiseerisime tootmisvahendid ja andsime tööliste ja kolhooside kasutusse moodsa tehnilise varustuse, tekitas Nõukogude majandussüsteem meie töölistes uue suhtumise töösse, mis avaldub püsivas võitluses toodangu parandamise ja alalise tõstmise alal. Metsik konkurentsiseadus, mille järgi tugevaim võidab ja hävitab nõrgema, on meie juures asendatud sotsialistliku võistlusega, milline loob uued suhted inimeste vahel, tugevaid sunnib mahajäänud avitama, neile oma kogemusi edasi andma ja nende tõusu kergendama.

Sotsialistlik võistlus, võttes kõigepealt vabatahtlike töölaupäevade vormi, avaldus järgnevalt tootmiskonverentsides, löökbrigadide moodustamises, liikumises toodangu kvaliteedi parandamiseks ja lõpuks väljendub praegu liikumises, millest peagu kogu rahvas osa võtab — stahaanovlikus liikumises.

Avalik arvamus väljaspool Nõukogude Liidu piire on sageli ebatäpselt informeeritud selle liikumise tõelisest loomusest, liikumise, mis meie arvates avab uue ajajärgu inimtöö ajaloos.

Stahaanovlik liikumine väljendab kõigepealt uut töövaimu, sügavat huvi, mida mas-

sid tunnevad oma tööproduktiivsuse tõstmise, toodangu suurendamise vastu. Selles liikumises avaldub tööliste tahe paremini käsitada ja ärakasutada moodsat tehnikat. Tööliste seast esilekerkinud stahaanovlik liikumine tõendab masside algatusvõimet tehnoloogiliste protsesside ja tööjaotuse ratsionaliseerimise alal.

See liikumine tähendab mitte ainult töötuse ja teiste rahvamajandusharude revolutsioneerimist. Meie arvates tema ajalooline tähtsus seisab selles, et ta tõstab erakordsele kõrgusele mitte ainult tööliste tehnilise, vaid ka nende ainelise ja kultuurilise taseme, ja et ta sel teel loob ühe tähtsama eelduse vahe ületamiseks, mis praegu on paljus suhtes olemas kehalise ja vaimlise töö vahel.

Välisajakirjanduses võib leida väiteid, et stahaanovlik liikumine polevat ei midagi muud kui taylorism. Öeldakse, et olevat tegemist ratsionaliseerimise vahenditega, mida saavutatakse töötaja kuulmatu ekspluateerimisega ta tervise kahjuks, kusjuures ka ta organism ülimal määral kulub ja ta eluiga lüheneb. Need väited sugugi ei vasta tõeale. Käsitöö intensiivsemaks tegemine oleks annud tööproduktiivsuse kasvu kõige rohkem poolteise-, võib olla kahekordseks. Kuid töölised-stahaanovlased ületavad endiseid tööproduktiivsuse norme viie- ja kuuekordselt ja vahel veelgi rohkem. Sellest järeldub, et tegemist pole lihtsa tööintensiivsuse tõstmisega, vaid hoopis millegi muuga. Jatkub nägemisest, millise kiindumusega töölised-stahaanovlased suhtuvad oma töösse, et aru saada, et sel liikumisel pole midagi ühist süsteemiga, mis tähendab hädaohtu tööliste elule ja tervisele.

Objektiivsed vaatlusandmed kinnitavad seda. Uurimused näitavad, et stahaanovlaste on täielikult omanud tehnika, et nad valitsevad kõige ratsionaalsemaid ja ökonoomsemaid töömeetodeid, et nad töötavad ühtlases rütmis ja seejuures kõige piinlikumalt täidavad töökaitsse ja tervishoiu nõudeid. Seetõttu stahaanovlastest töölised ei väsi nii kiiresti, neid vähem tihti tabavad õnnetused ja haigused. Pealegi eriteadlaste uurimused tõendavad, et füsioloogiline jõukulu stahaanovlaste juures on märksa väiksem kui teiste tööliste juures. Võiks veel selle tõendusena, et stahaanovlaste tööviljakuse tõus ei olene eriti tööintensiivsusest, märkida asjaolu, et stahaanovlaste hulgas leidub nii vanu, 25—30 aastat tööstuses töötanud töölisi kui ka palju vast koolipingilt tulnud nooreid. Öeldakse veel, et polevat suurt vahet meie stahaanovlaste ja n. n. „töölis-aristokraatia“ vahel, mille all mõeldakse väljavalitud töölisi, kes silma paistavad oma erakordsete võimetega, mis neile võimaldavad saada kõrgeid palku ja

luua endile eriti soodsa olukorra, võites seejuures ettevõtjate kogu heatahtlikkuse. Säärane väide ei vasta sugugi tõeale. Ainuüksi see asjaolu, et paljudes käitistes kolmandik ja sageli pooled töölised on stahaanovlased, et terved tehased töötavad stahaanovliku meetodi järgi, et see liikumine järjest laieneb ja püüab haarata eranditult kõiki tööstustöölisi, kõik see näitab, kui ekslik on sellane arusaamine asjast.

Parema tööjaotuse ja uute töömeetodite abil tööline-stahaanovlane, püüdes tõsta kogu oma tööliisrühma produktiivsust, suurendab mitte ainult oma enese palku, vaid ka kõigi abitööliste palku. Paljudel juhtudel teenivad töölised-stahaanovlased kuus 1000 rbl. ja rohkem ning nende abitööliised 500—600 rbl. endiste 150—250 rbl. asemel.

Vaadeldes stahaanovlikku liikumist, ei tohi unustada, et siin on tegemist erilist Nõukogude laadi sotsialistliku nähtega, mis on tingitud neljast tegurist: 1) stahaanovlik liikumine on tootmisvahendite sotsialiseerimise tulemuseks; 2) stahaanovlik liikumine toetub uuele täiuslikumale tehnikale, milline võimaldab tööproduktiivsuse erakordselt suurt tõusu; 3) stahaanovlik liikumine on pikaajalise süstemaatilise töö tulemuseks, mida Nõukogude riigi poolt on tehtud elukutset õppivate tööliste väljaõpetamise huvides; 4) stahaanovliku liikumise tähtsaks aineks on tõepoolest kaotamine, teadlikkus ainelisest murestusest, ja ta põhjeneb töörahvamasside majandusliku ning kultuurilise taseme kiirel tõusul. Stahaanovlik liikumine loob seega ühe otsustava tingimuse kehalise ja vaimlise töö vahelise vastolu likvideerimiseks.

Stahaanovlik liikumine pole aga tööproduktiivsuse tõstmiseks sugugi vähendanud töötajate arvu; vastuoksa, tööliste arv on 1936. a. aprilliks veelgi 200.000 võrra suurenenud. Palgafond tõuseb pealegi palju kiiremini kui tööliste arv. Palkade kogusumma tõusis 1934. aastal olnud 44 miljardilt rublalt 56 miljardile 1935. a. ja ulatub 1936. aastal kava kohaselt 64 miljardile.

Käsikäes palgafondi suurenemisega valitsus järjekindlalt alandab tarvituskaupade hindu. Näiteks 1935. aastal langes leivahind 66 prots., liha ja kala — 36 prots., või — 56 prots., suhkru — 73 prots. võrra. Hindade alandamine riiklikus ja ühistegelises kaubanduses tekitab tunduva hinnalanguse ka turgudel (25—30 prots. võrra). Nõukogude tarvitajad on sel teel möödunud aasta kestel ligi 5 miljardit rbl. kokku hoidnud. Palgafondi suurendamise ja hindade alandamise tagajärjel tarvitus märksa tõusis. Töölisperekondade uurimine näitab, et toitainete koguhulk on 1935. aastal suurenenud 23,5 prots. võrra 1933. a. vastu ja 14 prots. võrra 1934. a. vastu. Möödunud aasta lõ-

puks töölisperekondade tarvituse suurenes isiku kohta, 1934. a. lõpuga võrreldes, 31 prots. võrra lihas, 85 prots. rasvades, 35 prots. võis, 29 prots., piimas. Toitainetekaartide kaotamine parandas töölisperekondade toitlust mitte ainult koguselt, vaid veel suuremal määral kvaliteedilt. Nii on märgata nisuleiva tarvituse laienemist võrreldes rukkilievaga ja samuti kõrgemakvaliteedilise liha, edasi või, suhkru, puuvilja jne. tarvituse suurenemist. Uusimatel andmetel suurenes töölisperekondade tarvituse stahaanovliku liikumise arengu tulemusena veebruaris 1936. a. võrreldes 1935. a. veebruariga, 20 prots. võrra. Statistikaasutuste uurimustega, millised haarasid sadutuhandeid töölisperekondi, tehti kindlaks, et 82 prots. neist omavad raamatuid ja tellivad ajakirju.

Sotsiaalkindlustuse ja riiklike toetuste süsteem suurendab töölisperekondade individuaalset büdshetti 20—35 prots. võrra. Viimase nelja aasta jooksul sotsiaalkindlustuse eelarve on kahekordistunud ja ulatub 1936. aastal 8 miljardi rublani.

Ametiühingutele kuuluvates puhkekodudes viibis 1936. aastal 1.614.000 inimest 1.345.000 vastu 1934. aastal. Ametiühingute sanatooriumid, n.-n. kliimaatilised jaamad ja kuurordid teenisid 1935. aastal 579.000 inimest 550.000 vastu 1934. aastal. Riigi- ja sotsiaalkindlustuse kulutuste kogusumma tööliste ja ametnike kultuurilise seisukorra parandamise peale ulatus läinud aastal 12 miljardi rublani 6,3 miljardi vastu 1932. aastal. Elutingimuste parandamine on märgatav mitte ainult linnades, vaid ka maal, kolhoositalupoegade juures. Kolhoosisüsteemi lõplik võit ergutas kolhoositalupoega hoolsamalt tööd tegema ja tõstis ta huvi kolhoosimajapidamise edukuse vastu. See tekitas põllumajandustoodangu kasvu ja maaelanike elutaseme tõusu. Kolhooside poolt tarvitatud ainete üldväärtus suurenes 1933.—1935. aa. kestel 36 prots. võrra. Samal ajavahemikul kolhoositalupoegade toidu kalooriasaldavus kasvas 25 prots. võrra ja toidu väärtus tõusis (kindlates hindades arvatult) 30 prots. võrra.

Ka teised asjaolud tõendavad heaolu tõusu maal. Jatkub märkimisest, et väga paljudes Nõukogude Liidu osades kõik kolhoosipered omavad lehma, rääkimata ühis-karjadest, kuna enne maailmasõda kolman-

dik talupoegi ei omanud üldse loomi. Edasi tuleb eriti esile tõsta tervishoiu-korralduse paranemist maal. Statistilistest uurimustest nähtub, et põllumajanduse kollektiviseerimine on toonud enesega kaasa tööaja tunduva lühenemise maal. Võiks veel tähendada nähte, mis mujal maailmas on tundmatu: kolhoosi naistele antakse enne kui ka pärast sünnitamist ühekuune puhkus.

Elutingimuste järjekindla paranemise tulemused annavad end igati tunda. 170 miljonilise rahvastikuga Nõukogude Liidus suureneb rahvaarv igal aastal umbes 3 miljoni võrra, kuna rahva juurekasv teistes Euroopa riikides kokku, millede elanike koguarv ulatub 390 miljonile, on vaid vähe kõrgem. Ühtlasi võib konstateerida surevuse langust. Leningradis ja Moskvast näiteks, saavutas surevus 1935. aastal madalaima seisuga. Surevus on praegu 2½ korda madalam sõjajärgest. Rahvaste juures, nagu tatarlased, tšuvvaschid, mordvalased, kes sõjajärgel ajal olid määratud väljasõjale, on surevus 1935. aastal, võrreldes 1913. aastaga, langenud poole peale. Statistilised andmed näitavad invaliidisuse ja haigusjuhtude tunduvalt vähenemist, nimelt tiisikuse, suguhaiguste, trahoomi ja teiste rahvahaiguste alal, millised, tänu vaesuse likvideerimisele ja töörahva masside elutaseme tõusule, on ebakumb kas jäljetult hävitatud või jälle tunduvalt piiratud.

Kuritegevuse tunduvalt vähenemine on see poolest samuti iseloomulik. Kohtustatistika näitab, et kuritöödes süüdimõistetute arv on viimase kolme aastaga Vene Nõukogude sotsialistlikus föderatiivvabariigis vähenenud 40 prots. ja Ukrainas ning Valge-Venes enam kui poole võrra.

Õigustatult võib öelda, et Nõukogude Liidu töötavad massid loovad uut elu ja ehitavad üles uusi vahekordi inimeste vahel. Peale seda, kui nad võitsid omale õiguse tööle, Nõukogude Liidu rahvad ühtlasi omavad tõhusa õiguse haridusele, kultuurile, ainelisele heaolule, puhkusele, ühe sõnaga — elurõõmule. Ja sellest tingitult, Markuse sõnades järgi, „Nõukogude Liidu rahvad ühendab sügav armastustunne oma sotsialistliku isamaa vastu ja üksmeelne tahe rahuliku töö järgi.“

Nõukogude Liidu esindaja kõne võeti vastu rohkete kiiduavaldustega.

Tööstus.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ.

1936. a. tulemused.

Итоги 1936 г.

Tööstus saavutas 1936. aastal suurt edu, nagu näitab järgmine tabel, milline haarab kogu tööstustoodangu — väike- kui ka suurtööstuse oma:

	Tööstustoodang.		
	Продукция промышленности.		
	1935. a.	1936. a.	
		Kava. Täitm.	
	(miljard. rbl., 1926/27. a.hind.)		
Tootmisvahendid	38,8	45,6	50,2
Tarvituskaubad	28,0	35,5	35,6
Kokku toodangut	66,8	81,1	85,8

Tööstustoodang tõusis, võrreldes 1935. aastaga, (muutmata 1926/27. a. hindade alusel arvatult) 28,4 prots. võrra, sellest tootmisvahendid 29,4 prots. ja tarvituskaubad 27,2 prots. võrra, s. o. peagu samatempo. Seega 1936. aastal saavutati juurekasv, mis ligi kahekordselt ületab II viieaastakava poolt ettenähtud aastakeskmise tõusu. Ometi polnud stahaanovlik liikumine veel kuigi kaugele arenenud, ja stahaanovlased ei moodustanud veel pooltki tööstustööliste üldarvust. Tulemusena 1936. a. toodangu kava ületati 5,8 prots. võrra. Olgu veel tähendatud, et eelmiste aastate toodangu tõusutempo oli suuresti madalam: 1933. a. +6,2 prots., 1934. a. +18,7 prots., 1935. a. +22,3 prots., kuna 1936. a. saavutati +28,4 prots.

Tähtsamates saadustes saavutati järgmised toodangumäärad:

	1935. a.	1936. a.	
		Kava. Täitm.	
Elektrijõud (miljard. kvat.-tun.)	26,3	32,0	33,0
Kivisüsi (miljon. tonn.)	109	135	126
Nafta gaasiõliga (miljon. tonn.)	26,9	30,0	29,2
Malm (miljon. tonn.)	12,5	14,5	14,5
Teras (miljon. tonn.)	12,7	16,0	16,3
Valtsitud metallid (ilma torudeta) (miljon. tonn.)	9,0	11,5	12,3
Veoadid (tuh. tük.)	77,7	144,5	134
Kaubavagunid (2-teljelises arvestuses) (tuh. tük.)	90,8	90,0	68,0
Traktorid (tuh. tük.)	114		112
Kombainid (tuh. tük.)	20,2	61,0	43,0
Tsement (milj. tonn.)	4,5	6,5	5,9
Saetud mets (miljon. ruummeetrit.)	28,2	33,9	32,7
Paber (tuh. tonn.)	640	787	760

1935. a. 1936. a.
Kava. Täitm.

Puuvillariie (miljard. meetrit.)	2,6	3,2	3,2
Villane riie (miljon. meetrit.)	79,9	90,5	97,5
Linane riie (miljon. ruummeetrit.)	213	326	286
Nahkjalanõud (miljon. paar.)	84,8	104	122
Kalapüük (milj. tsent.)	15,4	17,1	16,5
Liha (toitainetetööstuse komissariaat) (tuh. tonn.)	565	650	765
Suhkur (milj. tonn.)	2,7	3,5	2,1

Tööproduktiivsus 1 töölise kohta tõusis 1935. a. vastu (1926/27. a. hindade alusel) 22,4 prots. võrra, kuna kavas oli ette nähtud 20 prots. tõus. See näitab, et moodsa tehnika omastamises stahaanovliku liikumise mõjul on tehtud suuri edusamme. Toome mõningaid näiteid tehnika parema ärakasutamise kohta:

	Viisaastaku ülesanded		
	1935. a.	1936. a.	1937. a.
	(11 kuud) peale		
Kõrgahjude kasutus-koeffitsient	1,20	1,08	1,20
Terase toodang martenahju pindala 1 m ² kohta (tonn.)	3,33	3,98	4,12
Sõekaevuri toodang õhuhaamriga töötades töövahetuse kohta (tonn.)	8	13	—
		(okt.)	
Puurimiskiirus nافتatööstuses puurimismasina kohta kuus (m)	238	549	300
		(okt.)	
Puuvillavärtnate töötundide arv aastas	4.450	5.475	—

Tehnika parem ärakasutamine ja tööproduktiivsuse kasv tekitasid tööstussaaduste omahinna languse, kuigi kava jäi täitmata: omahind langes 1936. aastal 4,4 prots. võrra ettenähtud 6,2 prots. asemel. Täitmatajäämise peapõhjuseks olid ülekulutused tööpalgafondide ja toorainete ning muude materjalide alal.

Suure tähtsuse omas toodangu tõstmisel ka tootmisaparaadi suurendamine. Üldse ma-

hutati tööstuse ehitustöödesse umbes 15,2 miljardit rbl., mis ületab nii aastakavas ettenähtud 14 miljardit kui ka eelmise 1935. a. ehitustööde väärtuse (12,6 miljardit rbl.). Selle tagajärjel, näiteks, elektriyaamade võimsus suurenes aastaga 687 tuh. kilovati võrra, tuli juure 9 martenahju 1 miljoni tonnilise aastavõimsusega, 7 valtsimismasinat 1,9 miljoni tonnilise aastavõimsusega jne.

1937. a. kava.

План 1937 г.

1937. aasta kavaga määrati kogu tööstustoodangu kasv kindlaks 20 prots. peale, sellest tootmisvahendite — 19,5 prots. ja tarvituskapade — 20,8 prots. peale. Summalt ulatus seega kogutoodang 103 miljardi rublani (1926/27. a. hindades), kusjuures tootmisvahendid — 60 miljardini ja tarvituskapad — 43 miljardini. Kogutoodang ületab 11,1 prots. võrra II viieaastakava poolt samaks aastaks ettenähtud summa, mis tähendab tunduvalt viieaastaku ületäitmist. Tähtsamate saaduste toodangumäärad on määratud järgmisteks:

	1936. a. tulemused	1937. a. kava
Elektrijõud (miljard. kwt.-tun.)	33,0	40,5
Kivisüsi (miljon. tonn.) . .	126	150
Nafta ühes gaasiõliga (miljon. tonn.)	29,2	32,2
Malm „ „	14,5	16,0
Teras „ „	16,3	20,2
Valtsitud metall. „ „	12,3	15,6
Traktorid (tuh. tük.)	112	79
Kombainid „ „	43	55
Veo- ja sõiduaudod „ „	?	220
Kaubavagunid (2-telj. arves- tuses) (tuh. tük.) . . .	68	85
Tsement (miljon. tonn.) . .	5,9	7,4
Saetud mets (miljon. ruummeet.)	32,7	38,8
Paber (miljon. tonn.) . .	760	955
Puuvillariie (miljard. meetr.)	3,2	4,1
Jalanõud kõik (miljon. paar.)	140	190
Kalapüük (miljon. tonn.) .	1,65	1,8
Liha (toiduainete tööstuse komissariaat) (tuh. tonn.)	765	800
Suhkur (miljon. tonn.) . .	2,1	2,6

Tööproduktiivsus peab tõusma 19,5 prots. võrra, nii et tööstustoodangu 17,2 miljardi rublalise juurekasvust ligi 95 prots. toimuks just tööproduktiivsuse tõstmise varal ja ainult 5 prots. tööliste arvu suurendamise tõttu. Toodangu omahinna langus on määratud kindlaks 3,1 protsendile, kusjuures omahinna languse iga protsent annaks enam kui 1 miljardi rbl. kokkuhoidu. Ehitustööde suurus määrati kindlaks 13,9 miljardile rublale; summa on küll väiksem 1936. aasta omast, kuid stahaanovliku liikumise areng märksa tõstab olemasolevate tehaste ja vabrikute tootmisvõimet. Vastutusrikkad ülesanded esitatakse tööstusele toodangu kvaliteedi ja assortimendi suhtes, seda enam, et see-poleest on Nõukogude Liit märksa maha jäänud kapitalistliku tööstuse esirinnalistest ettevõtetest.

II viieaastaku enneaegne täitmine.

Досрочное выполнение II пятилетки.

Nõukogude Liidu statistika keskvalitsuse teatel on suurtööstuse toodangu II viieaastakava, milline näeb 1937. aastaks ette 86,4 miljardi rublalise kogutoodangu, teostatud 1. aprilliks k. a.

Tööstus I veerandil 1937. a.

Промышленность в I кварт. 1937 г.

Aastakava poolt käesolevaks aastaks ettenähtud 20-prots. tööstustoodangu kasv jäi I veerandil saavutamata. Näiteks kerge- ja toitainetetööstus suurendas oma toodangut 11—12 prots. võrra 1936. aasta I veerandi vastu; söetööstus andis isegi vähem toodangut kui läinud aasta samal ajal, samuti naftatööstus; elektritoodang oli kõrgem 10,5 prots. võrra. Tööproduktiivsus tõusis 3—8,7 prots. piirides 19,5 prots. asemel. Aprillis on märgata murrangut arenemistempo tõusu suunas.

Põllumajandus.

СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО.

1937. a. kava.

План 1937 г.

Põllumajanduse 1936. aasta üksikasjaliste tulemuste kohta pole küllaldaselt andmeid veel avaldatud, ja seetõttu tuleb nende kirjeldus edasi lükata Bülletääni järgmise numbrini.

1937. a. kava on üldkülvipind määratud kindlaks 138,9 miljonile ha, sellest teravilja all 103,9 miljonit. Peaülesandeks on tunduv hektarisaakide tõstmine, nii et teravilja hektarisaak ulatuks 10,4 tsentnerile, puuvilla (niisutatava) 13,5 tsentn., lina (pikakiulise) 4, suhkrupeedi — ca 210, kartuli 120 tsentn. jne.; kõik need normid on kõrgemad II viisaastaku poolt samaks aastaks ettenähtutest. Seoses sellega on ka kogusaagid kõrgemad viisaastaku omadest (peale suhkrupeedi): teravili — 1.084 milj. tsentn., puuvillakiud — 7,6 miljon., linakiud — 8,3 milj., suhkrupeedi — 245 milj., kartul — 889 milj. tsentnerit jne. Toodangu suurendamise sihiga on üles seatud terve agrotehniliste abinõude programm. Näiteks, kunstväetisi saab põllumajandus 1937. aastal 4,7 miljonit tonni, traktoreid — 66 tuh. tükki, 1,8 milj. hobujõuga, põllutöömasinaid — 1,2 miljardi rbl. väärtuses, sellest kombaine 55 tuhat tükki (neist 2 tuhat põhjakombaini). Masinatraktorijaamade arvu suurendatakse 612 võrra, ja nende koguarv oleks seega 5.612. Ehitustööde koguväärtuseks on määratud 2,6 miljardit rbl., s. o. sama palju kui eelmisel 1936. aastal.

Ühe kolhoosi aastaaruanne.

Годовой отчет одного колхоза.

Kolhooside arengust teatava ettekujutuse saamiseks toome näitena Stalini nimelise kolhoosi (Dnepropetrovski oblast Ukrainas) bilansi 1936. aasta kohta, võrreldes eelmiste 1934. ja 1935. aastatega; bilanss on enam-vähem tüübiline kõigi sama rajooni kolhoosidele.

Stalini nimelise kolhoosi kogusissetulekud ulatusid 1934. a. — 78 tuh., 1935. a. — 193 tuh. ja 1936. a. — 304 tuh. rublale, tõiustes seega kahe aastaga neljakordseks. Selle tagajärjel iga tööhüliku rahaväärtus tõusis 1934. aasta 30 kop. pealt 3,70 rublani 1935. a. ja 5,30 rublani 1936. a. Teravilja kogusaak samaaegselt tunduvalt tõusis, nimelt 3,9 tuh. tsentnerilt 1934. aastal 16,1 tuh. tsentnerini 1936. aastal, ja kolhoosi talupojad said iga tööhüliku kohta (s. o. tööpäeva kohta, milles, vasavalt tööligile, -hulgale ja -headusele, hinnatakse iga üksiku tööd ja millede

aasta-kogusumma järgi makstakse tasu 1934. a. 700 grammi ja 1935 a. 5,5 kg. asemel, sel aastal 8,5 kg teravilja.

Kolhoosi jõukuse kasvule aitab suuresti kaasa järjest suurenev abi masinatraktorijaama poolt: 1934. aastal masinatraktorijaam kündis üles 602 ha, 1935. a. — 750 ha ja 1936. a. juba 1313 ha. Jaama abil külvati 1936. aastal 802 ha 15 ha vastu 1934. aastal. Kombaine 1934. aastal üldse tarvitusel polnud, 1935. aastal nendega koristati juba 334 ha ja 1936. aastal — 601 ha.

Ka karjakasvatuse alal toimub järjekindel tõus. Veiste arv tõusis 1934. a. 72 pealt 138 peale 1936. aastal; ühtlasi kantakse hoolt ka karja tõuparanduse eest — 1934. aastal polnud üldse tõulehmi olemas, nüüd aga on neid 21 tükki. Põrsaste arv suurenes 1934. a. 135 pealt 923 peale 1936. aasta, samuti ka lammaste, kodulindude ja mesilastepere arvu.

Kuivõrd kiiremini, tänu mehhaniseerimisele, toimuvad tööd, näitab näiteks see, et 1934. aastal vajati külvil läbiviimiseks 18 päeva, 1935. a. — 14 päeva ja 1936. a. juba ainult 5 päeva. Kui 1934. aastal väiksema saagi koristamiseks kulus 20 päeva, siis 1936. a. palju rikkalikum saak koristati kuue päevaga. See on võitluse tulemuseks külvi- ja koristamistähtaegade lühendamise eest; seega luuakse eeldus saakide suurendamiseks ja ühtlasi kolhoosi jõukuse tõstmiseks.

Bilansis leidub veelgi huvitavat. 1934. aastal polnud veel kahel kolhoosiperel lehmi. 1935. ja 1936. aastatel näitavad vastavates lahtrites kriipsud, et juba teist aastat pole enam olemas kolhoosiperet ilma lehmata, rääkimata väikeloomadest, keda igal kolhoosnikul leidub küllaldaselt. Nõnda mitte ainult kolhoosi tulud on tõusnud, vaid ka iga üksiku kolhoositaluniku isiklik majapidamine järjest areneb.

Kevadine külv.

Весенний сев.

Kevadise külvikava täitmine areneb palju kiirematempoliselt, kui eelmistel aastatel. Kui 1936. a. oli 20. aprilliks külvatud 16,6 miljonit ha, siis nüüd samaks tähtpäevaks 27,2 milj. ha, s. o. 29 prots. (läinud aastal — 18 prots.) külvikavast. Kolhoosid külvasid 24,6 milj. ha, sellest masinatraktorijaamade poolt teenitavad kolhoosid — 22 milj., sovhoosid — 2,5 milj. ja üksiktalundid — 0,1 milj. ha.

Üleliiduline põllumajandusnäitus 1937. a.

ВСЕСОЮЗНАЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННАЯ ВЫСТАВКА 1937 Г.

Juba üle aasta on möödunud sellest, kui Moskva eeslinnas Oostankinos 142 hektarilisel maa-alal alustati üleliidulise põllumajandusnäituse eeltöödega. Näitus avatakse teatavasti 6. juulil k. a.

Soine maapind kuivatati ligi 20-kilomeetrilise torustiku abil. 18 km moodsaid tänavaid, laialt asfalteeritud mulded lõikavad väljakut igas suunas.

Igalpool asuvad muinasjutulise kiirusega püstitatud hiigelpaviljonide rühmad. Nende välis- ja sisekaunistamisega tegelevad parimad arhitektid. Paviljonides saab esitatud olema parim sellest, mis rajooni- ja oblasti näitustel juba näidatud. Peamiselt saab aga näitus andma täieliku pildi kõrgest üldtasemest, millel Nõukogude Liidu põllumajandus juba seisab, tänu ta sotsiaalsele ja tehnilisele rekonstruktsioonile.

Näitus on jaotatud Nõukogude Liidu põllumajanduslike tootmisharude järgi (tootmisalade paviljonid) ja üksikute suuremate Nõukogude vabariikide ning oblastite järgi (rahvus- ja oblasti-paviljonid). Esikohal vabariikide ja oblastite paviljonide seas asub Kesk-Aasia, talle järgnevad Kauge-Ida ja Lääne-Siberi paviljonid jne. Kõigi ehituste juures on arhitektooniline kujundamine kandud rahvakunsti motiividest.

Mehhaniseerimise paviljoni ümber asetsevad teraviljakasvatuse, karjakasvatuse, sovhooide, niisutustööde, kuivatustööde paviljonid. Edasi puuvilla, suhkrupeedi, lina ja kanepi, siidussikasvatuse, mesilaste, kodulindude paviljonid.

Kevadel saavad näitusplatsil õitsema umbes 2.000 viljapuud, katse, mida veel kusagil ilal pole ette võetud. Viljapuud toodi juba läinud aastal igast Venemaa nurgast kokku ja istutati näitusplatsile. Lõunamaa puude hoidmine külma eest toimub tuntumate eriteadlaste juhtimisel.

Puuviljaosakonna kõrval asub subtroopika-osakond. Üle 3.500 ilutaimet, tehnilise tarbaima ja lille triiphoonetes, 4.563 — vabas õhus annavad ettekujutust Kaukaasia Mustamere ranniku põllumajanduses asetleidnud hiigelpöördest; tee-, mandariinide-, apelsinide- ja sidrunite-istandused, subtroopilised kiudtaimed ja teised tehnilised tarbetaimed tõrjusid seal 6—7 aastaga maisikasvatuse ta monopoliasendilt.

Kõiki muudatusi, mis pärast 1923. aastal peetud esimest üleliidulist põllumajandusnäitust on kõigil põllumajandusaladel aset leidnud, demonstreeritakse sel näitusel.

Eriti suurt tähelepanu pühendatakse näitusel Nõukogude Liidu rasketööstuse edusammudele Nõukogude põllumajanduse mehhaniseerimise alal. Mehhaniseerimise paviljoni korraldamisest võtavad osa umbes 45 vastavat tööstusettevõtet ja rida teaduslikke institute. Paviljonis pannakse välja üle 1.500 eseme. Masinad, mudelid, fotomontaashid, diagrammid jne. Paviljon võtab oma alla 2.300 ruutmeetrilise pindala; sinna juure kuulub 2.600 ruutmeetri suurune väljak masinate demonstreerimiseks.

Kõige suurem ruum antakse põllumajandusmasinate tööstuse toodetele. Pannakse välja masinad, mida kasutatakse maaharimisel, külvamisel ja istutamisel, teravilja ja heina koristamisel, tehniliste kultuuride jaoks, põldude puhastamisel jne. Siia kuuluvad kõik võimalikud adrad, külvi- ja maaharimismasinad, kombainid (kombineeritud viljalõikamis-, rehepeksu-, tuulamis- ja sorteerimismasinad), rehepeksumasinad, linaropsimismasinad, puuvillakoristamise ja teised masinad. Eritil tähelepanu pööratakse uusimatele põllumajandusmasinatele. Muuseas näidatakse suuremamõdulist (40 jalga) kombaini, „põhja-kombaini“ (mida on võimalik kasutada põhjapoolsetes rajoonides), lina-kombaini, uusimaid linaropsimismasinad, kartuliistutamise- ja lõikusmasinad ning paljud teisi masinad.

Suurejoonelisel esinevad oma saadustega auto- ja traktoritööstuse tehased. Kõik Nõukogude Liidus olemasolevad traktori- ja autoliigid on esindatud, nende hulgas ka diiselmootoriga töötav kummiratastel traktor, veotraktor, 60-hobujõulise diiselmootoriga traktor. Samuti demonstreeritakse sõiduautosid ja rida veoautode-liike.

Keemiatööstus esitab kõiksugu mineraalväetiste liike, mida Nõukogude Liidus tarvitatakse. Peale selle näidatakse vahendeid kadu ärahoidmiseks väetiste veol ja keemia rakendamist võitluses kahjurit vastu põllumajanduses. Õlitööstuse näitusobjektidest tuleb esile tõsta lihtsat laboratooriumi, mis näitab lihtsaid vahendeid õlikvaliteedi kontrollimiseks, õlipuhastamise seadet jne. Teedemasinate osakonnas näidatakse masinad, mida tarvitatakse maanteedehitamisel ja nende korrashoiul. Erikoht rasketööstuse rahvakomissariaadi paviljonis antakse Nõukogude õhusõidu edusammudega tutvutamisele võitluses põllumajanduslike kahjurit ja põllu- ning metsatulekahjude vastu. Osa väljapanekuid demonstreerib saavutusi põllumajanduse elektrifitseerimise alal. — Külatajatele seletuste andmisega saavad tegelema parimad töölis-stahaanovlased.

Transport.

ТРАНСПОРТ.

1936. a. tulemused.

Итоги 1936 г.

Pärast raudteede tegevuses 1934. aastal toimunud murrangut kujunes 1935. aasta täieliseks tõusuaastaks transpordi alal, ja sellest ajast peale pole ta enam olnud n-n. kitsaks kohaks rahvamajanduses, takistuseks teiste majandusharude arengule. 1936. aastal tõus kestis edasi, nagu nähtub järgmisest tabelist:

Raudteede tegevus.			
Работа жел. дорог.			
	1935. a	1936. a.	
		Kava	Täitm.
Kaubavedu: miljon tonn.	389	457	484
miljard. tonn-km . . .	258	299	324
Reisijatevedu (miljon. inim.)	932	960	1.055
Päevakeskmise vagunite laadim. (tuh. vagun.)	68,1	78,5	86,2
Kaubarongi kommerts-kiirus (km. tunnis)	15,7	19,0	18,4
Veduri päevakeskmise läbisõit (km.)	189	259	134
Kaubavaguni päevakeskmise läbisõit (km.) . .	128	143	141

Kaupu veeti raudteetranspordi poolt 1936. aastal peagu veerand (24,6 prots.) rohkem kui 1935. aastal, ja aastakava täideti seega 5,9 prots. võrra üle. Kaubaveos on II viis-aastak juba täidetud; viimase poolt on 1937. lõppaastaks kaubaveo suurus ette nähtud 475 miljoni tonnilisena. Ühtlasi, nagu samast tabelist näha, tunduvalt paranesis ka transpordi tegevuse kvaliteedinäitajad, ja ka neis on, tänu stahaanovlikule liikumisele, viisaastaku ülesanded ületatud. Mis puutub muudesse, kõrvalisema tähtsusega transportaladesse, siis arvilised andmed nende kohta puuduvad. On teada vaid, et veetranspordi alal on 1936. a. kava ülesanded jäänud tunduvalt täitmata. Ehitustööd teostati kogu transpordis 6,9 miljardi rbl. eest 1935. aasta 5,5 miljardi ja kavas ettenähtud 7,2 miljardi vastu; ehitati muuseas üle 3 tuh. km uusi raudteid.

1937. a. kava.

План 1937 г.

1937. aastaks on kava poolt transpordile määratud järgmised ülesanded. Raudteede kaubavedu peab tõusma 565 miljoni tonnini (16,7 prots. võrra 1936. a. vastu), reisijate vedu — 1.145 miljoni inimeseni (+ 8,5 prots.), päevakeskmise vagunite laadimine — 95 tuh. vagunini (+ 10,2 prots.); samuti

töö kvaliteedis on ette nähtud tõus; näiteks kaubarongi kommertsikiirus peab tõusma 20 km. peale tunnis. Tööproduktiivsuse kasv on, 1 töölise kohta arvatult, vedude alal määratud 16 prots. suuruseks, võrreldes 1936. aastaga, ja vedude omahinna langus — 5 prots. Veetranspordis on kaubavedu määratud: sisevetes — 43,8 miljardi tonn-km. ja meretranspordis (Nõukogude laevadel) — 25,2 miljardi tonn-miili suuruseks, kuna tööproduktiivsus peab tõusma 16—31 prots. ja omahind langema 3—13 prots. piirides. Ka õhu- ja autotranspordi alal on kava ülesanded suured. Ehitustööde peale kulutatakse 7,6 miljardit rbl., mis on vähe rohkem kui eelmisel aastal. Nähtavasti asetatakse pearõhk stahaanovlike töömeetodite arendamisele, millised võimaldavad olemasolevate veovahendite paremat ära kasutamist. Ehituskava näeb ette 1,2 tuh. km pikkuses uute raudteeliinide ja 1,1 tuh. km rööbasteede tegevuseastumise; seega tõuseks raudteedevõrgu eksploatatsiooni pikkus 86,5 tuh. km. peale (ilma ajutisteta). Siseveeid tuleb juure 8,8 tuh. km.; Moskva—Volga kaanal, 128 km pikk. avatakse liiklemiseks juba 2. mail, sellest lähemalt järgmises Büllետääni numbris.

Moskva maa-aluse raudtee laiendamine.

Расширение московского метрополитена.

1935. a. kevadel teatavasti astus tegevusse Moskva maa-aluse raudtee esimene järk (11,6 km pikk 13 jaamaga). Praegu on lõpukorral teise järgu (14,9 km. pikkuses 9 jaamaga) ehitamine; osa sellest on juba liiklemiseks avatud, kuna muu osa valmib sügiseks. Ehitustööde suurejoonelise mehhaniseerimise ja tööliste tööproduktiivsuse suure tõusu tõttu stahaanovliku liikumise mõjul osutusid teise järgu ehituskulud 29 prots. võrra madalamateks esimese järgu omadest. Vaatamata palju suuremale töökogusele, on teise järgu ehitamisel ametis ainult 34.000 töölise esimese järgu kallal töötanud 75.000 vastu, ja töö toimub siiski kolm korda kiiremalt. Kuna käesolevad tööd lähemal ajal lõpule jõuavad, siis on juba asutud kolmanda järgu ehitamisele, milline tuleb umbes 10 km pikk, nõnda et raudtee kogupikkus ulatuks 36 km peale. Edasise mehhaniseerimisega ja tööproduktiivsuse tõstmisega kavatakse ehituskulusid langetada veel veerandi võrra, mille tagajärjel nad võrduksid vaid poolele esimese järgu ehituskuludest. Teine ja kolmas järk raudteed saavad oma tehnikalt kui ka väliselt tööluselt sama erakorraliselt silmapaistvad olema, nagu esimene.

Nõukogude Liidu mereveod. Морские перевозки СССР.

Nõukogude Liidu merekaubaveod on viimaste aastate kestel järgmiselt arenenud:

Nõuk. Liidu merekaubaveod. Морской грузооборот СССР.			
	1933. a.	1935. a.	1936. a.
	(miljon. tonn.)		
Välissõidus	18,4	17,0	14,8
Rannasõidus lahtis- tel meredel	6,3	9,1	9,6
Kokku	24,7	26,1	24,4
Sellest Nõukogude laevadega veetud	7,0	12,1	13,5

Seoses väliskaubanduse läbikäikude langusega on loomulikult vähenenud ka välissõidu veod, s. o. veod Nõukogude Liidu ja välisriikide vahel. Rannasõidu veod lahtistel meredel (s. o. peale Kaspia- ja Araali-), millede all on mõeldud kaubavedu Nõukogude oma meresadamate vahel, näitavad vastuoksa suurt tõusu, mis on seletatav sisekaubanduse määratuse arenguga viimastel aastatel. Merekaubavedude üldsumma on nende mõlema teguri koostmõjul viimastel aastatel vaid vähe kõikunud. Seejuures Nõukogude laevade osatähtsus merekaubanduses on järjekindlalt tõusnud. Kui 1933. aastal Nõukogude laevadele langes veerand (28 prots.) kõigist merekaubavedudest, siis 1935. a. juba 46 prots. ja 1936. a. üle poole — 55 prots. Seega välismaa laevadega veetakse kaupu juba vähem kui Nõukogude omadega, kuna seni on olukord ikka vastupidine olnud.

Välissõidu vedudes tõusis Nõukogude laevastiku osatähtsus 1933. aasta 15 prots. pealt 35 prots. peale 1936. a. Seejuures Nõukogude Liidu sissevedu toimub pea tervelt Nõukogude oma laevadel, viimaste osatähtsuse püsides neil aastatel 90 prots. ümber. Väljaveos aga

Nõukogude laevadega veetava kaubakoguse osa on tõusnud 1933. a. 11 prots. pealt 32 prots. peale 1936. a., ja siin on suur ülekaal ikka veel välismaalaevadel, milledele langeb $\frac{2}{3}$ kogu väljaveost. Mis puutub rannasõitu, siis siin, erinevalt välissõidust, kus kogusummas peagu $\frac{2}{3}$ kaubaveost toimub välislaevadega, on valdavas ülekaalus Nõukogude laevad, milledega veeti 1933. a. 70 prots. ja 1936. a. juba tervelt 85 prots. kaupadest.

Viimastel aastatel Nõukogude laevad ei piirdunud ainult oma kaupade veoga, vaid on hakanud tegelema ka välismaa kaupade veoga välismaa oma sadamate vahel. 1933. aastal veeti sellaseid kaupu nende poolt umbes 8.000 tonni, kuid 1935. a. juba 620.000 ja 1936. a. 800.000 tonni.

Üldkokkuvõttes on seega Nõukogude kaubalaevastiku tegevus merekaubavedude alal tõusnud viimase nelja aastaga enam kui kahekordseks. See osutus võimalikuks tänu Nõukogude kaubalaevastiku suurenemisele ja ta veovõime tõstmisele. Nõukogude Liidu merekaubalaevastik on suurenenud 1933. a. 0,9 miljoni tonniliselt kandevõimelt 1,25 miljoni 1936. aastal. Viimasel aastal laevastiku juurekasv vähenes. 1935. aastal ulatus juurekasv 150 tuh. tonnile, koosnedes peagu tervelt välismaalt ostetud tarvitatud laevadest, kuna 1936. aastal tuli laevu juure ainult 70 tuh. tonni, kuid eranditult uued, mis ehitatud välis- või omamaa tehastes. Need laevad kujutavad endast eriti Nõukogude kaubaveo vajadustele kohandatud metsaveolaevu ja teisi spetsiaallaevu. Kui peale selle veel arvesse võtta järjest suurenevat Nõukogude sadamate mehhaniseerimist ja stahaanovliki liikumise mõjul järjest tõusvat Nõukogude kaubalaevastiku töövõimet, siis kahtlemata Nõukogude laevad 1937. aastal suurendavad veelgi oma osatähtsust Nõukogude merekaubavedudes.

Töö ja kultuur.

ТРУД И КУЛЬТУРА.

1936. a. tulemused. Итоги 1936 г.

Rahva ainelise taseme tõus avaldus kõigepealt sisekaubanduse läbikäikude, seega tarbeainetega varustamise, kasvus. Väikemüügi läbikäigud (ühes ühiskondliku toitluse, s. o. söögimajade, läbikäikudega) suurenemisid ligi kolmandiku (31 prots.) võrra — 1935. aastal olnud 81,6 miljardilt 106,6 miljardi rublani. Aastakava (100 miljard. rbl.) ületati 6,6 prots. võrra. Hindade keskmine tase langes aastaga mõne protsendi võrra, nii et kaupade koguse tõus osutub veelgi suuremaks. Peale selle turukaubanduse läbi-

käigud samuti näitasid kasvu, ja hinnalangus oli seal 15—28 prots. piirides. Kasutame juhust märkimiseks, et aruandeaastal ärikulud riiklikus kaubanduses vähenesid 6,5 prots. võrra ja võrduvad praegu 8,1 protsendile väikemüügi üldlääbikäigust; ühiste gelises kaubanduses ärikulud samuti langesid, moodustades nüüd 9,9 prots. läbikäigust.

Palgaliste üldarv kogu riigis suurenes enam kui 1 miljoni (4,1 prots.) võrra, ulatudes 25,7 miljoni; kogu palgasumma kasvas 27 prots. ja keskmine aastapalk, seoses tööproduktiivsuse tõusuga, — 22 prots. võrra. Hindade languse juures see tähendab veelgi suuremat reaalpalka tõusu. Tundu-

vat kasvu näitasid ka kolhoosnike sissetulekud. Rahva kultuurilise taseme tõus kestis edasi. Märksa suurenes koolide, haiglate, sünnitusmajade, lasteaedade jne. ehitamine. Üldse mahutati sotsiaal-kultuuriliste ehitustöödesse 7,2 miljardit rbl., s. o. kaks korda rohkem kui 1935. aastal (3,5 miljardit); muuseas asutati 120 uut teatrit ja tsirkust, 900 kino-teatrit, 1.520 kooli. Riigieelarve kaudu aga kulutati sotsiaal-kultuuriliste vajaduste rahuldamiseks ca 20 miljardit rbl. 13 miljardi vastu 1935. aastal.

1937. a. kava.
План 1937 г.

1937. a. kavas on ette nähtud edasine kiire rahva ainelise ja kultuurilise taseme tõus. Väikemüügi läbikäik kasvab 23,3 prots. võrra, tõustes 131 miljardi rublani, 1936. a. hindades arvatatult (ärikulud peavad langeda 7,3—8,7 prots. piirides). Tööliste ja ametnike koguarv suureneb 2,1 prots. võrra, jõudes 26,3 miljonini; palkade kogusumma tõuseb 71,4 miljardilt 78,3 miljardi rublani, kuna ühe palgalise keskmine aastapalk — 7,4 prots. võrra, mida jällegi võimaldab tööproduktiivsuse tõus. Kuna põllumajanduse toodang tugevasti tõuseb, siis käsikäes sellega suurenevad ka kolhoosnike tulud. 1937. a. riigieelarve kaudu läheb sotsiaal-kultuurilisteks tarbeteks üldse ca 27 miljardit rbl. 1936. a. 20 miljardi vastu, kapitalimahutused ehitustöödesse jäävad endisteks. — **Rahvamajanduslik sissetulek**, milline tõusis 1936. aastal 26 prots. võrra 84 miljardini, peab 1937. aastal kasvama veel veerandi võrra ja saavutama 105,5 miljardit rubla, mis ületab viisaastaku lõpuks ettenähtud 100,2 miljardit.

Kultuuri arengu näitajaid.

Показатели развития культуры.

1897. a. rahvaloenduse andmetel tsaariaegses Venes tuli iga 100 inimese kohta 75 kirjaoskamatut. Praegu kirjaoskajate arv ületab 90 protsenti rahvast. 1936. aastal võeti käsile rida abinõusid kirjaoskamatusse likvideerimise lõpuleviimiseks ja anti õppust 3 miljonile kirjaoskamatuile täiskasvanule.

Enam kui 3,5-kordselt on suurenenud õppurite arv koolides, võrreldes 1914. aastaga:

Õppurite üldarv.

Общее число учащихся.

1914. a. 1928. a. 1936. a.
(miljonites)

Üldse õppureid . . .	7,8	12,0	27,9
sellest: linnas . . .	?	3,3	7,5
maal . . .	?	8,7	20,4

Püsivalt laieneb koolivõrk. 1935. aastal ehitati Nõukogude Liidu linnades 533 kooli 268 tuhande lapsele, kuna 1934. a. ehitati 160 kooli 61 tuh. lapsele. Maal ehitati 1935. a. 2.829 kooli 513 tuh. lapsele. Mõõdunud 1936. aastal linnas ja maal oli ehitusel 4.322 uut kooli 1,5 miljoni lapsele, milledest valmis 1.520 kooli.

Õppijate arv

Число учащихся

1915. a. 1928. a. 1936. a.
(tuhandetes)

Ülikoolides ja kõrgemates tehnilistes õppeasutustes	125	160	529
Kommunistl. ülikoolides ja kõrgemates kommun. põllumaj. õppeasut.	—	8,4	49
Tehnikumides . . .	48	254	844
Töölisfakultetid . . .	—	49	296
Ülikoolide aspirantuur (ettevalmistusteadusl. tööks)	—	1,0	9,8

Nõukogude Liidus ei õpita mitte ainult koolides. Miljonid inimesed töötavad mitmesugustes ringides oma üld- ja tehniliste teadmiste täiendamise kallal, ka õhtukursustel ja kirjateel. 1935. aastal õppisid n.-n. tehnilist miinimumi 5,5 miljonit isikut, 1936. a. nende arv tõusis enam kui 7 miljonile.

Kultuur- ja rahvahariduslike asutuste arvulist arengut näitab järgmine tabel:

1928. a. 1932. a. 1936. a.
(tuhand.)

Klubid, rahvamajad ja kultuuripaleed . . .	6,4	12,5	54,2
Küla lugemissaalid . . .	21,3	33,0	40,9

Ajalehtede päevatiraashi suurus oli järgmine: 1913. a. — 2,7 miljonit eksemplari, 1929. a. — 12,5 milj., 1934. a. — 36 milj. ja 1936. a. — 39 miljonit eks.

Sotsiaalkindlustus.

СОЦИАЛЬНОЕ СТРАХОВАНИЕ.

Sotsiaalkindlustus Nõukogude Liidus haarab eranditult kõiki palgalisi töötajaid, s. o. kõiki töölisi, ametnikke, teadus- ja kunsti-

tegelasi, majateenijaid jne. Ta näeb ette igale palgalisele töötajale õiguse saada toetust kindlustuskassadelt, 66 kuni 100

prots. suuruses tööpalgast, haiguse, õnnetute juhuste ja ajutise invaliidsuse puhul. Ta kindlustab töötajatele pensionide saamise invaliidsuse (kroonilise), vanaduse, aastate väljateenimise ja perekonnatoitja kaotuse korral. Rasedad saavad Nõukogude Liidus erilise puhkuse: naistöölisel — 2 kuud enne ja 2 kuud peale sünnitamist, naisametnikud — 1½ kuud enne ja 1½ kuud peale sünnitamist; ühtlasi maksetakse neile puhkeaja kestel kindlustuskassade poolt täielik tööpalk. Kindlustuskassad on kohustatud andma rahalist toetust töötajatele ka mitmel teisel juhul, nagu näiteks: kindlustatute ülalpidamisel olevate isikute arstibikulude tasumine, üksiseisvate emade abistamine jne.

Peale individuaalse abistamisviisi Nõukogude Liidu sotsiaalkindlustus annab töötajatele laialdast abi ka sotsialiseeritud viisil. Siia kuulub sanatooriumide, puhkekodude, lasteaedade, lastesõime, piimakööki ehitamine ja ülalpidamine ning, lõpuks, kindlustuskassade kaunis laialdane osavõtt elumajade ehitamisest. Sotsialiseeritud abistamisviis mängib Nõukogude kindlustuskassade töös järjest suurenevat osa, sest Nõukogude Liidu rahva ainelise ja kultuurilise taseme üldine tõus, tootmistehnika täienemine, laialdased valitsuse abinõud tervishoiu alal viivad püsivale ja järjekindlale haigestumise, surevuse, õnnetute juhuste jne. langusele — kuna samal ajal sotsiaalkindlustuse eelarve, seoses palgaliste üldarvu kasvuga ning eriti alalise ja kiire palgake tõusuga, katkematult kasvab ja saavutas 1936. aastal kolossaalse summa — üle 8 miljardi rbl.

Sotsiaalkindlustuse fondid moodustuvad ainult üksik ettevõtete ja asutuste arvel, kes on kohustatud maksma sotsiaalkindlustuse fondi 11 kuni 20 prots. kõigest nende poolt maksetavast tööpalgast. Mingeid kindlustatute-poolseid sisse makse Nõukogude Liidus ei tunta.

Sotsiaalkindlustuse fondide valitsemine ja kulutamine on täielikult ametiühingute kätes. Sotsiaalkindlustuse eelarve järgi väljaantavad määratud summad on sajatuhandete kindlustusdelegaatide kontrolli all,

kes valitakse tööliste ja ametnike poolt ettevõtetes ja asutustes. Kindlustuskassade tihe side kindlustatutega saavutatakse ka sellega, et Nõukogude Liidus ettevõtetes on organiseeritud üle 200 tuh. kindlustus-väljamaksupunkti, kusjuures kogu sotsiaalkindlustuse aparaadi administratiivkulud on alla 1 prots. kindlustusfondi kulude üldsummast.

1935. aastal, üldkulude 6 miljardi rublaise summa juures, sotsiaalkindlustuse väljaminekud arstiabi peale, tõustes, võrreldes 1934. a. arstliku personaali palgake tunnudu tõstmise tõttu, moodustasid 1,5 miljardit rbl. Väljamaksudeks tõvõime ajutise kaotuse, raseduse, sünnitajatele ja kindlustatute haigete perekonnaliikmete abistamise puhul kulutati 1935. aastal 996 miljonit rbl. Pensionide väljamaksamiseks ja invaliididele tööde korraldamiseks kindlustuskassade poolt kulutati samal aastal 993 miljonit rbl. (umbes 40 tuhat invaliidi asuvad erilistes, sotsiaalkindlustuse arvel ülalpidavates majades). Sotsiaalkindlustuse kulutused lastesõimele, lasteaedade ja piimakööki ülalpidamisele ulatusid 1935. aastal 485 miljoni rublani ja puhkekodude ning sanatooriumide ülalpidamisele — 400 miljoni rublani. Haiglate, lastesõimele, puhkekodude ja sanatooriumide ehitamise peale anti välja umbes 280 miljonit rubla, kuna elumajade ehitamise peale, mille sihiks on töötajate eluolu parandamine — 980 miljonit rbl.

Olgu tähendatud, et tohututest summast, mis Nõukogude Liidus kulutatakse tööliste ja ametnike sotsiaalkindlustuse peale, ükski kopik ei lähe abirahadeks tööpuuduse puhul, millised teistel maadel, kus on olemas sotsiaalkindlustus, neelavad tunduva osa sotsiaalkindlustuse fondist. See seletub tolle üldtuntud tõsiasjaga, et Nõukogude Liidus juba 1931. aastal tööpuudus täiesti likvideeriti.

Ametiühingute poolt juhitud sotsiaalkindlustuse süsteem haarab, nagu ülal märgitud, ainult palgalisi. Kolhoosi-talurahva, sõja-invaliidide, pimedate jne. sotsiaalkindlustust organiseeritakse ja teostatakse Nõukogude Liidus riiklike organite — Nõukogude Liidu liiduvabariikide juures asuvate sotsiaalkindlustuse rahvakomissariaatide poolt.

Ehitustööd.

СТРОИТЕЛЬСТВО.

1936. a. tulemused.

Итого 1936 г.

Otsustava tähtsusega rahvamajanduse arengule on tööproduktiivsuse tõus. Kuid

selle kõrval omab tähtsa koha ka põhifondide laiendamine — uute tehaste ja vabrikute, raudteede jne. ehitamine. Järgmine tabel näitab ehitustööde arengut:

Ehitustööd 1936. a.

Строительство в 1936 г.

	1935.		1936.	
	Kava. Täitm. (miljard. rbl.)			
Tööstus	12,5	14,0	14,3	
Põllumajandus	2,3	2,6	2,6	
Transport	5,5	7,2	6,9	
Kaubandus	0,5	0,7	0,6	
Sots.-kultuur. ja admini- nistr. ehitustööd *)	3,5	7,5	7,2	
Muud	0,4	0,4	0,4	
Kokku	24,7	32,4	32,0	

Ehitustööde üldväärtus suurenes 1935. a. vastu 29,6 prots võrra. Koguselt on kasv veelgi suurem, sest ehituskulud langesid umbes 5,5 prots. võrra, kuigi kavas oli ette nähtud 10,8 prots. suurune langus. Eriti kõrge oli tõus sotsiaal-kultuurilise ehitustöö alal — ligi kahekordne. 1936. aastal viidi lõpule ja astus tegevusse ehitusobjekte 30,5 miljardi rbl. koguväärtuses 24 miljardi vastu 1935. aastal. Seetõttu sotsialistliku majanduse põhifondid suurenesid vastavalt 138 miljardilt 163 miljardi rublani. Huvitav on veel ära märkida, et ehitustööliste tööproduktiivsus tõusis 32 prots. võrra, mille tõttu polnud vajadust, vaatamata ehitustööde suurele kasvule, tööliste arvu tõstmises; vastuoksa, ehitustööliste üldarv isegi langes 1935. aasta 2,3 miljonilt 2,1 miljonini. — Stahaanovlik liikumine ja sellest tekitatud tööproduktiivuse tõus võimaldasid rahvamajandusele suure kokkuhoiu kapitalimahutustes ehitustöös. Näiteks, 1936. aastal suurtööstus andis 80,6 miljardi rbl. eest toodangut, mis on vaid natuke madalam II viisaastaku poolt 1937.

aastaks määratud 86,4 miljardist rublast. Ometi ehitustööd sooritati esimese nelja viisaastaku-aasta (1933—1936) kestel ainult umbes 50 miljardi rbl. eest, mis on suuresti vähem kogu viisaastaku kohta ettenähtud 69 miljardist.

1937. a. kava.

План 1937 г.

1937. aastal ehitustööde kogusumma tõuseb 32,5 miljardi rublani (1936. a. hindades arvatult), s. o. pea sama palju kui 1936. aastal neid teostati. Seda suurem tähtsus saab olema tööproduktiivuse tõusul, et tõsta rahvamajanduse toodangut kava kohaselt. Uusi ehitusobjekte astub tegevusse 34,8 miljardi rbl. väärtuses; see summa on suurem ehitustööde väärtusest seetõttu, et 1937. a. asetatakse pearõhk ehitusobjektidele, mida on võimalik lõpetada juba sel aastal. Ehituskulud peavad langema keskmiselt 10,5 prots. võrra, kuna tööproduktiivsus tõusma 22,5 prots. võrra. Majandusharude järgi jagunevad ehitustööd järgmiselt:

Ehitustööd 1937. aastal.

Строительство в 1937 г.

	1936. a. 1937. a. tulemused, kava.	
	(miljard. rbl., 1936. a. hindades)	
Tööstus	14,3	13,9
Põllumajandus	2,6	2,6
Transport	6,9	7,6
Kaubandus	0,6	0,8
Sots.-kultuur. ja administr. ehitustööd *)	7,2	7,2
Muud	0,4	0,4
Kokku	32,0	32,5

Finantsid.

ФИНАНСЫ.

1936. a. tulemused.

Итоги 1936 г.

1936. a. ühtlane riigieelarve, milles kava nägi ette tulusid 78,7 miljardit ja kulusid samas summas, leidis, seoses kava ületava üldmajandusliku tõusuga, ületäitmist. Tegelikult tulusid laekus 83,4 miljardit rbl. (5,9 prots. rohkem kui ettenähtud eelarves ja 23,7 prots. rohkem kui 1935. a. laekunud 67,4 miljardit), kuna kulusid oli 81,7 miljardit rbl. (3,8 prots. rohkem kui eelarves ja 23 prots. rohkem kui 1935. a. olnud 66,4 miljardit). Seega tulud ületasid kulusid 1,7 miljardi rbl. võrra, kuna eelarves pol-

nud ülejääki üldse ette nähtud, ja 1935. a. oli tulude ülekaal 1 miljard rbl. Valdav enamus (ligi 80 prots.) kõigist tuludest saadi läbikäigumaksust.

1937. a. kava.

План 1937 г.

1937. a. ühtlases riigieelarves on tulud määratud kindlaks 98,1 miljardi ja kulud 97,1 miljardi rubla suuruses, 1 miljardi rublalise tulude ülekaaluga. Tulud suurenevad seega 17,4 prots. ja kulud 18,8 prots. võrra, võrreldes 1936. aasta tegelike tulude ja kuludega. 1937. a. ühtlane riigieelarve, võrreldes 1936. a. eelarvega ja ta täitmise eeltulemustega (millised on seni,

*) Ilma majandusorganisatsioonide oma ressurssidega tehtavate töödeta.

kahjuks, teatavaks tehtud vaid kõige üldisemal kujul), osutub üldjoontes järgmiseks:

Ühtlane riigieelarve.

Единый госбюджет.

Tulud.	1936. a.		1937. a.	
	Kava	Täitm.	Kava	Täitm.
	(miljard. rbl.)			
Tulud sotsialiseeritud majanduselt	71,1	?	89,4	
sellest: läbikäigumaks	62,7	65,8	76,8	
ülekanDED kasudest	3,2	3,7	6,3	
Elanike ressursside mobiliseerimine	6,1	?	7,0	
sellest: massilised laenud	4,0	?	4,4	
maksud	2,1	?	2,6	
Muud tulud (tolli- jne.)	1,5	?	1,7	
Kokku	78,7	83,4	98,1	

Kulud.	1936. a.		1937. a.	
	Kava	Täitm.	Kava	Täitm.
	(miljard. rbl.)			
Rahvamajandus	37,6	?	39,6	
Sotsiaal-kultuur. vajadused (haridus, ter- vishoid jne.)	6,5	?	10,9	
Riigikaitse- ja valitsemiskulud	17,9	?	24,6	
sellest kaitsekomiss.	14,8	14,9	20,1	
Kohalistele eelarvetele läheb	12,4	?	15,9	
Muud kulud (riigilae- nude kulud, reserv- fond jne.)	4,3	?	6,1	
Kokku	78,7	81,7	97,1	
Tulude ülekaal	--	1,7	1,0	

Tulud sotsialiseeritud majanduse ettevõtetelt moodustavad valdava enamuse (88,7 prots.) tulude üldsummast 1936. aasta kava 90,3 prots. vastu. Tähtsaimaks, teisi kaugel ületavaks tuluallikaks on läbikäigumaks, millele langeb üle $\frac{4}{5}$ tulude kogusummast. Kuludes omab mõõduandva koha rahvamajanduse finantseerimine, millele läheb ligi pool ($\frac{2}{5}$) kulude üldsummast; peaosas sellest suunatakse ehitustöödele, nii et ehitustööde koguväärtusest jääb $\frac{2}{3}$ riigieelarve kanda, kuna vaid $\frac{1}{3}$ majandusorganite oma ressursside. Eriti kiiresti kasvavad ühenduses sõjaohuga riigikaitse kulud, võrdudes nüüd juba viiendikule kõigist kuludest. 1937. a. tulude koostamisel on lähtutud sellest, et hinnad ja tariifid jäävad 1936. a. tasemele; seega tulude kasv põhjeneb toodangu ja üldse läbikäikude suurenemisel ning ettevõtte kõiksugu üldkulude kärpimisel.

Toodud Nõukogude Liidu ühtlane riigieelarve teatavasti sisaldab liidueelarvet ja liiduvabariikide (Vene, Ukraina jne.) eelarveid. Peale selle on olemas kohalised eelarved,

alates küla- ja linnanõukogude eelarvetest ja lõpetades oblastite ning autonoomvabariikide eelarvetega; ülekaaluga osa nende tuludest moodustavad summad, mis saadakse ühtlaselt riigieelarvelt, õigemini liidueelarvelt liiduvabariikide eelarvete kaudu. Kõigi nende eelarvete üldkokkuvõtte kannab Nõukogude Liidu koondeelarve nime; selle tuludeosa osutub järgmiseks:

1937. a. koondeelarve tulud.

Доходы сводного бюджета на 1937 г.

	1936. a.		1937. a.	
	Kava		(miljard. rbl.)	
Liidueelarve	61,5	75,5		
Liiduvabariikide eelarved	4,7	6,6		
Kohalistele eelarvetele edasi- antavad tulud	12,5	15,9		
Kokku ühtlane riigieelarve	78,7	98,0		
Kohaliste eelarvete omatulud	4,3	6,1		
Kokku koondeelarve	83,0	104,1		

Koondeelarve tulud näitavad tõusu, võrreldel 1936. a. kavaga, 25,4 prots. võrra. Seejuures liidueelarve tulud on 1936. aastast kõrgemad 22,8 prots., liiduvabariikide — 40,4 prots. ja kohaliste eelarvete (millised ühes ühtlaselt riigieelarvelt saadavate tuludega võrduvad 1936. a. 16,8 miljardile ja 1937. a. 22 miljardile rbl.) — 31 prots. võrra.

Täieliku ettekujutuse saamiseks riigieelarve koostisest eelpool toodud artikli: „Nõukogude Liidu finantsid“ puhul toome siinkohal ühtlase riigieelarve 1937. a. peale kuul, nagu ta on avaldatud:

Ühtlane riigieelarve 1937. a. peale (miljon. rbl.)
Единый госбюджет на 1937 г (млн. руб.)

Tulud.

1. Läbikäigumaks	76.796
sellest:	
rasketööstuse rahvakomissariaat	8.860
kergetööstuse	11.382
toitainetetööstuse	20.387
Glavspirt (piiritustööstus)	6.190
põllumajandussaaduste kokkuostu komitee N. Liidu rahvakomiss. nõukogu juures	24.106
riiklik kaubandus	2.605
ühistegevus	1.682
2. Ülekanded kasudest:	
a) rasketööstuse rahvakomissar. tööstus	1.331
b) kergetööstuse	829
c) metsatööstuse	37
d) toitainetetööstuse	1.800
e) kohalise tööstuse rahvakomissariaatide tööstus	543
f) põllumaj. rahvakomissariaadi ettevõtted	40
g) sovhooside	31
h) raudteetransport	688
i) sisekaub. rahvakomissariaadi ettevõtted	175

j) põllumaj. saaduste kokkuostu komitee N. Liidu rahvakomiss. nõukogu juures	59	b) vabariikliku alluvusega . . .	537
k) väliskaub. rahvakomissariaadi ettevõtted	37	c) toetus mineraalväetise alal .	205
l) riiklikud krediitasutused	245	Kokku põllumajanduse alal	9.059
m) riikliku kindlustuse organid . . .	319	11. Metsakaitse ja metsaistut. peavalitsus Nõuk. Liidu rahvakomiss. nõukogu juures	390
n) muud maksnikud	170	12. Teede-rahvakomissariaat	4.699
Kokku ülekandeid kasudest	6.304	13. Veetranspordi rahvakomissariaat	1.133
3. Tulumaks ja teised maksud ettevõtetelt ja organisatsioonidelt:		14. Põhja-meretee peavalitsus . . .	580
a) mitte-kaubatehingute maks	390	15. Maanteede peavalitsus sise-rahvakomissariaadi juures	831
b) tulumaks kolhoosidelt	530	16. Eraõhulaevastiku peavalitsus . . .	301
c) maks sovhoosidelt	46	17. Side-rahvakomissariaat	546
d) muud	7	18. Volgostroi	200
Kokku maksusid ettevõtetelt ja organisatsioonidelt	973	19. Moskva kaanali ehitus	243
4. Laekumised riikliku sotsiaalkindlustuse ressursidest sotsiaal-kultuurilisteks vajadusteks	3.700	Kokku transpordi ja side alal	8.533
5. Riiklikud laenud:		20. Riiklik kaubandus, varustus ja kokkuostu-organisatsioonid	3.036
a) laenu tellimine	4.375	21. Väliskaubanduse rahvakomissariaat	20
b) hoiukassade ressurside arvel	1.200	22. Reservide komitee	1.688
c) riikliku kindlustuse ressurside arvel	400	23. Moskva maa-alune raudtee	458
Kokku riiklike laenude alal	5.975	24. Hüdro meteoroloogiline peavalitsus Nõuk. Liidu rahvakomiss. nõukogu juures	129
6. Maksud elanikelt:		25. Muud kulud rahvamajanduse alal	3.875
a) põllumajanduslik maks kolhoosnikelt ja üksiktalunditelt	650	Kokku rahvamajanduse alal	39.586
b) maks elumajade ja sots.-kultuur. ehitustöö heaks linnades	1.465	B. Sotsiaal-kultuurilised vajadused . .	26.605
c) maks elumajade ja sots.-kultuur. ehitustöö heaks maal	530	a) vahetult riigieelarve järgi	10.870
Kokku maksusid elanikelt	2.645	b) kohaliste eelarvete kaudu	15.735
7. Muud tulud:		Sellest:	
a) tollitulud	860	1. Rahvaharidus	18.270
b) tulu rahalöömisest	15	a) vahetult riigieelarve järgi	7.842
c) tulu metsadest	180	b) kohaliste eelarvete kaudu	10.428
d) mitmesugused tulud	622	2. Tervishoid	7.528
Kokku muid tulusid	1.677	a) vahetult riigieelarve järgi	2.473
Üldse	98.070	b) kohaliste eelarvete kaudu	5.055
Kulud.		3. Füüsiline kultuur (sport)	97
A. Rahvamajandus.		a) vahetult riigieelarve järgi	44
1. Rasketööstuse		b) kohaliste eelarvete kaudu	53
rahvakomissar. tööstus	5.217	4. Sotsiaalkindlustus ja töökaitse	710
2. Kaitsetööstuse " "	2.329	a) vahetult riigieelarve järgi	511
3. Kergetööstuse " "	1.604	b) kohaliste eelarvete kaudu	199
4. Metsatööstuse " "	1.275	C. Nõuk. Liidu kaitse-rahvakomissar.	20.102
5. Toitainetetööst. " "	1.042	D. Sise-rahvakomissariaat	2.699
6. Kohaliku tööstuse		E. Kohtu-rahvakomissariaat ja prokuratuur	149
rahvakomissariaatide tööstus	376	F. Riigivalitsemine	1.619
7. Kinotööstus	163	G. Kulud riiklike laenude alal	2.579
8. Üksikud tööstuslikud ehitustööd	392	H. Arvestused pikaajaliste mahutuste pankadega	1.382
Kokku tööstuse alal	12.398	I. Nõuk. Liidu ja liiduvabariikide rahvakomiss.-nõukogude reservfondid	1.855
9. Põllumajandus, sovhooside rahvakomissariaadile alluv	2.064	J. Muud kulud	544
10. Põllumajandus, põllumaj. rahvakomissariaadile alluv:		sellest:	
a) liidulise alluvusega	6.253	kohaliste eelarvete kaudu	199
		Kokku	97.120
		Tulude ülekaal kulude üle	950
		Üldse	98.070

Nõukogude Liit — kõige maksuvõimelisem maa.

СССР — САМАЯ ПЛАТЕЖЕСПОСОБНАЯ СТРАНА.

Selle pealkirja all ilmus Moskva „Pravda“s“ Nõukogude Liidu maksuvõimet iseloomustav artikkel, milline välismaa ajakirjanduses leidis suurt tähelepanu; toome ta siinkohal väljavõtetes:

Kapitalismi raha- ja krediidisüsteemi kriis ja hävinemine ülimal määral vähendasid paljude kodanlike riikide maksuvõimet. Suurimate firmade, pankade, omavalitsusettevõtete, linnade, provintside ja isegi tervete maade pankrotid on saanud rahvusvahelise võlgnevuse likvideerimise universaalseks meetodiks.

Selles massiliste pankrottide kaoses ainult üks maa täidab kindlalt ja täpselt kõiki oma maksukohustusi välismaailma vastu. See maa on Nõukogude Liit. Sotsialistlik majandussüsteem, mis tõstab kõrgele masside ainelise taseme, kõigi majandusressursside kontsentreerimine rahvamajanduslikus kavas ja väliskaubanduse monopol kindlustasid selle raskeima ülesande lahendamise.

Meie vaenlased on meile mitmel korral enustanud majanduslikku krahhi, on mitmel korral vahus suuga püüdnud tõendada Nõukogude Liidu maksujõuetust. Arvude ja tõsiasi ajade elav keel lükkas ümber fashistlike oraaklite loba. Kõigile on teada, et Nõukogude Liit loobub lühiajalistest ja isegi keskmisajalistest väliskrediitidest. Nõukogude Liit tasus enne tähtaega paljud krediidid, likvideeris endise võlgnevuse ja viimase kahe aasta kestel sai pikemate tähtaegade peale finantskrediite ja laene enam kui 700 miljoni rublalises kogusummas. Viimaste aastate püsivalt aktiivne kaubandusbilanss, aktiivse maksubilansi saavutamine 1935. aastal, lõpuks kullatoodangu võimas kasv Nõukogude Liidus — kõik need on suurima tähtsusega tõsiasiad, mis annavad tunnistust N. Liidu väliste majanduspositsioonide tugevnemisest.

Oli aeg, kus majandus- ja finantsblokaadi oludes olime sunnitud minema suurtele ohvritele meie majandussuhetes teiste maadega.

1921. aastal ütles Lenin: „... meie ei tohi loobuda andmast almuiseid nende almuste järgi ahnatele välismaa kapitalistidele, sest praegu on, sotsialismi ülesehituse seisukohalt, kasulik ülemaksta sadasid miljoneid välismaa kapitalistidele...“

See aeg on jäädavalt möödunud. Ei mingist „kontributsioonist“, ei mingeist „ülemaksmistest“, „almustest“ välismaa kapitalistidele ei saa nüüd enam juttugi olla. Nõukogude Liidu väliskaubanduse süsteem täiesti likvideeris meie „almuste“ jäänused ebasoodsate lepingute ja kalliste krediitide näol.

Nõukogude Liidu rahvamajanduse areng ei olene välismaa krediitidest. Juba esimese viisaastaku teostasime „ilma orjastavate kre-

diitide ja laenudeta väljaspoolt“ (Stalin). Teist viisaastakut teostame sisseveo ja krediitide järsult vähenenud koguse juures. Kolmandal viisaastakul on meie käed täiesti vabad.

Välismaa krediidid pole olnud ega ole ka nüüd otsustavaks teguriks meie maa majanduslikus arengus. Võime neid kasutada vaid lisaressurssidena teatud tingimustel: krediitide normaalse hinna, pikaajaliste tähtaegade ja tõelise võimaluse korral kasutada krediite esmajärguliste, tehniliselt kõige täiuslikumate objektide sisseveoks.

1924. aastal Inglise pankurid nõudsid krediitide andmise eest Nõukogude Liidule mitte ainult revolutsioonielsete võlgade tunnustamist, vaid ka väliskaubandusmonopoli kaotamist ja kapitalismi uuestijaluleseadmist meie maal. 1936. aastal Inglise valitsus ja Inglise pankurid andsid Nõukogude Liidule viieaastase krediidi 10 miljoni naelsterlingi suuruses summas 5,5 protsendiga aastas. Seejuures langesid ära igasugused illusioonid krediitide küsimuse sidumise kohta revolutsioonielsete võlgade küsimusga. Inglise poolt antud krediit on mõnes suhtes kasulikum teistest, Nõukogude Liidu poolt 1935. aastal saadud krediitidest. Huvitav on seoses sellega märkida, et kõik „üldiplomaadi“ Ribbentrop'i jõupingutused saada Inlises kas või 3—6-kuulisi krediite ei annud tagajärgi. Ja seda — vaatamata mõnede alahoidlike ringkondade palavatele sümpaatiatele fashistliku Saksa vastu.

Kogu maailm kõrgelt hindab Nõukogude Liidu maksuvõimet.

— Nõukogude Liidu võime maksta oma kohustuste järgi, — kirjutab Inglise börsitegelaste ja pankurite mõjukam organ „Financial Times“, — seisab väljaspool igat kahtlust. Rääkides Nõukogude Liidu krediitivõimest kaubanduse alal, osutub kohaseks meele tuletada, et pole olnud ühtki juhust, kus ükskõik millisele Briti importijale oleks keeldunud maksmast. Mis puutub aga asja poliitilisse külge, siis, jättes kõrvale sümpaatiad või antipaatiad valitsusvormi vastu, Nõukogude Liit praegu kasulikult erineb paljudest teistest Euroopa osadest.

Silmapaistvam Ameerika ajaleht „New York Herald-Tribune“ kirjutab:

„Nõukogude reshim oli erakordselt täpne kõigi tunnustatud kohustuste täitmisel. Kogu Nõukogude kaubanduslik võlgnevus Saksa ja teistele maadele tasuti täielikult, kuna vastumeelsus, millega paljud maad esialgu vaatasid kaubandussuhetele Nõukogude Liiduga, on nüüd taandunud nende suhete laiendamispüüete ees.“

Suurte kulla- ja valuutareservide mobiliseerimine oli Nõukogude Liidu valuutaseisukorra ja maksuvõime tugevnemise tähtsaimaks teguriks. 1936. aasta valuutakava hiilgav täitmine näitab, et väliskaubanduse tegeled suure eduga teostavad valuutareservide kogumise ülesannet. Väljaveo ressursside mobiliseerimise kaudu, aktiivse võitluse kaudu hindade pärast ja, mis eriti tähtis, tunduivate siseressursside ning uute valuutahankimise allikate avastamise ja ärakasutamise teel väliskaubanduse rahvakomissariaat kindlustas 1936. aasta valuutakava ületäitmise 32 prots. võrra, astudes seega Nõukogude Liidu sotsialistliku majanduse esirinnaliste harude ritta.

Veidi statistikat Nõukogude Liidust.

НЕМНОГО СТАТИСТИКИ О СССР.

Nõukogude Liit asetseb 21,4 miljoni ruutkilomeetri suurusel maa-alal; see võrdub ühe kuuendikule kogu maakeramandrist.

Ligi 1 miljardi ha moodustab Nõukogude Liidu metsade pindala, ulatudes umbes kolmandikule üleilmisest metsa pindalast (3 miljardit ha). Puidu üldtagavara Nõukogude Liidu metsades arvestatakse 51 miljardi tihumeetritele. Sellest hulgast raiumiseks kõlbuliku puidu tagavara moodustab 35,6 miljardit tihumeetrit.

Määratunud turba tagavarad asetsevad Nõukogude Liidu maa-alal. Turba all on 57 miljoni hektariline pindala 77,5 miljardi tonni suuruse turbatagavaraga. Sellest hulgast moodustab registreeritud pindala 12,6 miljonit ha 30,5 miljardi tonnilise tagavaraga.

Nõukogude Liidu jõgede üldist arvestatud jõuvõimet hinnatakse 210 miljonile kilovatile. Veejõu ressursside võimsuselt asub Nõukogude Liit esimesel kohal teiste maade seas. Tsaariaegsel Venel polnud ühtki üle tuhande kilovatilist hüdroelektriseadet. Nõukogude Liidus on juba üle 30 hüdroelektrijaama 1 miljoni kilovatilise üldvõimsusega. Ehitusel ja planeerimisel on hüdroelektrijaamu kuni 5,7 miljoni kilovati võimsuses. Nõukogude Liit omab ühe suurematest hüdroelektrijaamadest maailmas — Dneprovski oma, mille täieline võimsus ulatub 558 tuh. kilovatile.

Kivisöe tagavarasid Nõukogude Liidus arvestatakse 1.200 miljardi tonni peale; söe suhtes Nõukogude Liit on teisel kohal maailmas, P.-A. Ühendriikide taga. Nafta üldtagavarad võrduvad 3,2 miljardile tonnile (maailma 9—10 miljardiliste tagavarade juures); nafta suhtes asub Nõukogude Liit esimesel kohal maailmas. Nõukogude Liidu maapõues peitub 55 miljardit tonni põlevkivi. Raudaärtside tagavarasid hinna-

Meie maa omas 1936. aastal, nagu 1935. aastalgi, aktiivse maksubilansi, hoolimata sisseveo ja maksimiste tunduvas suurenemisest. Meie ei pruukinud möödunud aastal mitte ainult vedada kulda välismaale, — kõik 1936. aastal toodetud kuld jäi järele, — vaid meie valuuta sissetulek absoluutselt ületas maksimisi, ja seoses sellega riigipanga kulla- ja valuutaressursid veelgi suurenesid.

Nõukogude Liit omab nüüd suuri kulla- ja valuutaressursse, ja see on üheks ta majanduse ja riigikaitse võimsuse oluliseks teguriks.

takse N. Liidus 10,6 miljardi tonni peale, sellest uuritud — 8 miljardit; rauaärtsi suhtes asub ta esimesel kohal maailmas. N. Liidu piirides leidub $\frac{1}{4}$ maa-alast üleilmisest tagavaradest, miljoneid tonne vaske, seatina, tsinki, inglistina, niklit jne. Kulla toodangult on ta teisele kohale maailmas jõudnud. Samuti leidub rikkalikke lademeid elavhõbedat, volframi ja teisi haruldasi metalle.

Apatiitide tagavarad tõusevad 2 miljardi tonnini. Nõukogude Liidus asetseb 60 prots. fosforiitide (mineraalväetiste) maailmatagavaradest, 18,4 miljardit tonni kaalit (neist üle 6 miljardi — tööstuslikke); edasi — rikkalikke lademeid boorsoola, väävlit, marmorit, väärtuslikke saviliike jne.

Kõik need varad peituvad 8,2 miljoni ruutkilomeetri suurusel maa-alal, s. o. 38 prots. kogu Nõukogude Liidu territooriumist on seni geoloogiliselt uurimata.

Nõuk. Liidu metsad, mered ja järved on rikkad karusloomadest, kaladest ja lindudest. 1935. a. kokkuost andis karusnahku 175 miljoni rbl. väärtuses. Kalu püüti 1936. a. 16,5 miljonit tsentnerit.

Nõukogude Liidu rahvastiku arvu hinnati 1933. a. lõpuks 168 miljoni inimese peale; nad kuuluvad 102 rahvusse. N. Liidus on 767 linna, 712 töölisasundust ja 1.667 linnatüübilist asundust. 1935. a. lõpuks elumajade fond linnades ulatus 215 miljonile ruutmeetrile.

1. jaanuariks 1936. a. Nõuk. Liidus oli 574,1 tuh. tööstusettevõtet, neist 61,4 tuh. suurt. Kogu N. Liidu rahvamajanduses töötavate tööliste ja ametnike arv ulatub enam kui 25 miljoni inimesele; neist suurtööstuses — 7,1 milj., ehitustööl — 2,2 milj., sovhoosides ja masinatraktorijaamades

— 2,8 milj. inimest. Ainuüksi suurtööstuses on insenere ja tehnikuid 548,5 tuh.

Tähtsamaid masinaliike oli N. Liidu tööstuses 1936. a. alguks: aurukatlaid — 36,9 tuh. tükki (3,7 miljoni ruutmeetrilise küttepinnaga), auruturbiine — 1,8 tuh. (5,6 miljoni kilovati võimsusega), elektrijõumasinaid — 17 tuh. (6,3 miljoni kilovati võimsusega), 2,4 tuh. söekaevamismasinat, 264,5 tuh. metallilõikamise tööpink, 248 tuh. kudemistelge (neist 19,6 tuh. automaatset), 3,9 tuh. puusaagimisraami, 172 paberimasinat jne. N. Liit omab praegu 114 kõrgahju 52,6 tuh. ruutmeetrilise kasuliku üldmahuga; 369 teraselusisahju 10 tuh. ruutmeetrilise üldpinnaga ja 319 valtsimismasinat (1936. a. alguks) põhijõumasinate 355 tuh. kwt. üldvõimsusega.

1. jaan. 1936. oli N. Liidus 14,6 tuh. elektrijaama 6,9 miljoni kilovati võimsusega, sellest 106 rajoonijaama 4,5 miljardi kilovatiga. Kõrgepingeliinide (11.000 voldi ja rohkem pingega) pikkus ulatus 15,1 tuh. km peale. Töölise jõuvarustus (s.o. mehaanilise jõu kilovatt-tundide arv tehtud inimtunni kohta) suurtööstuses tõusis 1928. a. 1,30 pealt 2,50 peale 1935. a. Suurtööstuse töölise elektrivarustus kasvas 1928. a. 0,69 pealt 1,90 peale 1935. a.

N. Liidus toodetakse päevas: 66 miljonit kv-tundi elektrijõudu, 350 tuh. tonni kivisütt, 89 tuh. tonni naftat, 56 tuh. tonni koksi, 83 tuh. tonni rauaärtsi, 40 tuh. tonni malmi, 49 tuh. tonni terast, 38 tuh. tonni valtsitud metalle.

Põllumaad on N. Liidus 223,9 miljonit ha, 2 miljonit on puu- ja keeduvilja aedade ja viinamarjaistanduste all. N. Liidu külvipind ulatus 1936. a. (eelandmetel) 133,7 milj. ha peale, sellest: teraviljade all — 102,2, tehniliste kultuuride — 10,8, loomasöötade — 10,7 ja aiavilja-kartuli — 9,8 milj. ha. 1935. a. kogusaagid olid muuseas järgmised: aiavili (ilma kartulita) — 168,4 miljon. tsentnerit, puuvili — 21,1 milj., viinamarjad — 5,6 milj., marjad — 0,8 milj., metsikult kasvavad puuvili ja marjad — 5 milj. tsentn. ja tee — 12,7 miljonit kg.

1. novembriks 1936. a. N. Liidu traktori- ja traktoritepark koosnes 445,8 tuh. masinast, kombaine oli 89,6 tuh., mitmet liiki peamisi põllumajandusmasinaid (traktori- ja traktori-rehepeksumasinaid, isesidujaid, viljalõikajaid, suhkrupeedi koristamismasinaid, linakitkumise masinaid jne.) oli arvult 2,6 miljonit.

1936. a. koristamiskampaania alguks tõusis masinatraktori- ja traktorite arv 4.950 peale. Sovhooside (riigimõisade) arv ulatus 1. jaan. 1936. a. 4.323 peale 76,4 miljoni ha maafondiga. Talundite arv võrdus 1. juuliks 1936. a. 20,4 miljonile, sellest kolhoosidesse astunuid — 18,4 miljonit, üksikomanduses — 2 miljonit. Kolhooside arv võrdub 244,5 tuhandele.

1. juuliks 1936. a. Nõuk. Liidu karja- arv oli järgmine:

		Sellest isikl. omanduses
Hobuseid	16,6 milj. tük.	1,7 milj. tük.
Veiseid	56,7 „ „	36,4 „ „
Lambaid, kitsi	73,7 „ „	39,1 „ „
Sigu	30,4 „ „	19,2 „ „

Kodulinde oli 1936. a. alguks arvult 178,5 miljonit.

N. Liidu üldkasutatava raudteedevõrgu ekspluatatsiooni pikkus ulatus 1. okt. 1936. a. 85,1 tuh. km peale (laia- ja kitsarööpalised kokku). 1936. a. alguks oli raudteedel auru-, elektri- ja diiselveidureid — 22,1 tuh., kaubavaguneid — 591 tuh., reisijatevaguneid (ilma maa-aluse raudtee vaguniteta) — 32,9 tuh. tükki.

N. Liidu siseveete laevastik koosnes 1. jaan. 1936. a. 3,1 tuh. iselikuvast ja 6,5 tuh. veetavast laevast. Mere laevastik omas samal ajal 402 kauba-reisijatelaeva ja kauba-laeva.

Kõigi tsiviilõhuteede üldpikkus N. Liidus ulatus 1936. a. 90,6 tuh. km. peale. Tsiiviilõhulaevastiku lennukite koguarv suurenes 1. jaan. 1936. a. 34-kordseks, võrreldes 1. I. 1930.

N. Liidu linnadevahelise ühenduse telegraafi-, telefoni- ja kaabelliinide pikkus võrdub 571 tuh. km. Linnade telegraafi- ja telefoni siseliinide pikkus on 32,1 tuh. km.

1936. a. alguks oli N. Liidus 164 tuh. üldhariduslikku kooli, 1.797 mitmesugust tööstusõpilaskooli, 2.572 tehnikumi, 716 töөлisfakulteedi, 595 kõrgemat õppeasutust. Õppurite arv kõigis õppeasutustes kokku tõusis 27,3 miljonini. Koolieelsetes asutustes (lasteaedades jne.) oli umbes 6 miljonit last. Teaduslikke uurimisinstituute oli 794, teaduslikke töөлjõude neis 37.200.

N. Liidus on 724 teatrit ja tsirkust (sellest eriliselt kohandatud teatrihooneid — 335), 28.600 kinoseadeldist (ühes rändkinodega), 67 side-rahvakomissariaadi raadiojaama ja 6.860 edasiandesõlme. Teatrikülastajate üldarv ulatus 1935. aastal 715 miljonini. Klubiasutuste võrk koosnes 1936. a. 71,7 tuhandest, neist maal 57,7 tuh. Kultuur- ja puhkeparke oli 228. Massilisi raamatukogusid oli 1936. a. alguks 53,4 tuhat 105,3 miljoni eksemplari raamatutega. Muuseumeid oli 738 (neist 61 kunsti-).

1935. a. ilmus N. Liidus 10 tuh. ajalehte 35,7 miljoni eksemplarilise tiraashiga. Trükiti 42.700 raamatut 3 miljardi trükipoogna — 99 keelel; ajakirju kirjastati 2.100 700 miljonilise tiraashiga — 48 keelel.

1935. a. lõpuks oli N. Liidus täielisi ambulatoorseid ravimisasutusi umbes 52 tuh., üle 10 tuh. hambaravi-kabineti, umbes 400 kiirabijaama, 660 malaariajaama.

Экономика Эстонии.

Eesti majandus.

Внешняя торговля.

VÄLISKAUBANDUS.

Итоги 1936 г.

1936. a. tulemused.

Внешняя торговля Эстонии продолжала развиваться и в 1936 г., хотя замедленным, по сравнению с предыдущими двумя годами, темпом:

Внешняя торговля.

Väliskaubandus.

	1929 г.	1935 г.	1936 г.
	(тыс. крон, нынешний курс: 1 кр. = ок. 1,42 руб.)		
Импорт	122.967	68.757	86.846
Экспорт	117.471	80.118	83.191
Общий оборот	240.438	148.875	170.037
Сальдо	-5.496	+11.361	-3.655

Общий оборот внешней торговли увеличился против 1935 г. на 21,1 млн. крон, или 14,2 проц., гл. обр. за счет импорта, возросшего на 18 млн. крон, или 26,3 проц., между тем как рост экспорта ограничился 3,1 млн. крон, или 3,8 проц. В силу резко большего увеличения импорта баланс превратился из активного в 1935 г. на 11,4 млн. крон в пассивный на 3,7 млн. крон. По сравнению с последним докризисным 1929 г., импорт все еще ниже почти на треть и экспорт — свыше четверти. Эти цифры, однако, не дают точной картины развития внешней торговли, так как цены подвергались резким изменениям. Элиминируя влияние колебаний цен, динамика внешней торговли оказывается следующей (для сравнения приведены последний докризисный 1929 г. и год низжайшей точки кризиса — 1932 г.):

Динамика цен внешней торговли.

Väliskaubanduse hindade liikumine.

	1929 г.	1932 г.	1935 г.	1936 г.
	(1929 г. = 100)			
Импорт	100	62	81	80
Экспорт	100	46	62	64

Динамика объема внешней торговли.

Väliskaubanduse koguse liikumine.

	1929 г.	1932 г.	1935 г.	1936 г.
	(1929 г. = 100)			
Импорт	100	48	68	88
Экспорт	100	78	108	110

Из этих таблицы вытекает, что падение стоимости импорта к 1936 г. против докризисного уровня 1929 г. почти на треть вызвано в основном падением цен на импортные товары в размере 20 проц.; объем импорта пал только на 12 проц. Экспорт же по объему превысил докризисный уровень на 10 проц., несмотря на то, что стоимость его показала снижение больше чем на четверть, что исключительно объясняется резким падением цен против докризисного на целую треть. Таким образом, в области внешней торговли кризис уже превзойден, поскольку дело идет об экспорте; в текущем 1937 г. то же самое, несомненно, произойдет и с импортом, судя по нижеприведенным данным за I квартал, показывающим превышение объема соответствующего квартала 1929 г. — Что касается динамики объема в сравнении с предыдущим 1935 г., то она из-за незначительности колебаний в ценах почти сходится с движением стоимости оборотов: объем импорта вырос против 1935 г. на 29,4 проц., а экспорта — на 1,9 проц.

Состав импорта был, по сравнению с 1935 г., следующим:

И м п о р т. — Sissevedu.

	1935 г.		1936 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Животные	52	0,1	399	0,5
Пищев. продукты	6.121	8,9	9.835	11,3
Сырые и полуобр. материалы	22.472	32,7	24.152	27,5
Изделия	40.016	58,2	52.262	60,2
Драгоценные металлы и камни	96	0,1	198	0,2
Всего	68.757	100%	86.846	100%

Сильное расширение импорта вызвано гл. обр. изделиями, ввоз которых вырос на 12,3 млн. кр., или 30,6 проц. (почти целиком по линии металлов и всевозможных металлоизделий). Ввоз пищевых продуктов увеличился на 3,7 млн. кр., т. е. почти на 2/3 (60,7 проц.), именно за счет кормовых хлебов и семенного материала (чему противостоит почти столь же сильный вывоз продовольственных хлебов) и сахара. Ввоз сырых и полуобработанных материалов вырос только на 1,7 млн. крон, или

7,5 проц., в большой части за счет нефтепродуктов. Таким образом, рост импорта обусловлен в основном потребностями индустриализации страны, вызвавшими усиленный ввоз металлов и металлоизделий, в т. ч. машин. Этот процесс индустриализации намечался уже в предыдущие годы после перелома в кризисе. — В силу всех этих сдвигов структура импорта немного изменилась. Еще более повысилась доля доминирующих изделий (с 58,2 до 60,2 проц. всего импорта), а также пищевых продуктов (с 8,9 до 11,3 проц.); доля сырых и полуобработанных материалов же пала с 32,7 до 27,8 проц. — По признаку назначения структура импорта изменилась так:

Структура импорта по признаку назначения.

Sisseveo struktuur tarvitusotstarbe järgi.

	1935 г.		1936 г.	
	млн. кр.	%	млн. кр.	%
Средства производства . . .	51,5	74,9	63,9	73,7
в т. ч.: сырые и полуобработанные материалы . . .	37,4	54,4	42,3	48,8
оборудование и машины . . .	14,1	20,5	21,6	24,9
Предметы потребления . . .	17,3	25,1	22,9	26,3
Весь импорт . . .	68,8	100%	86,8	100%

Удельный вес средств производства, занимающих ок. ¾ всего импорта, несколько понизился — с 74,9 до 73,7 проц., а доля предметов потребления увеличилась с 25,1 проц. до 26,3 проц. Особенно важно то, что из средств производства значительно поднялась доля оборудования и машин что опять-таки указывает на расширение производственного аппарата страны в ходе индустриализации. — Рост общего импорта вызван гл. обр. увеличением ввоза средств производства на 12,4 млн. кр.; потребительские товары выросли на 5,6 млн. кр.

По важнейшим импортным товарам изменения были следующие (приведенные товары составляют свыше половины всего импорта):

Важнейшие импортные товары.

Tähtsamad sisseveokaubad.

	1935 г.		1936 г.	
	тонн. 1000 кр.	тонн. 1000 кр.	тонн. 1000 кр.	тонн. 1000 кр.
Пищевые продукты:				
Зерновые . . .	10.230	627	28.040	2.712
Сельди	4.088	669	4.392	828
Соль	25.679	482	27.972	473
Сахар	23.330	2.551	25.876	3.353

Сырые и полуобработанные материалы:

Сырые кожи . . .	1.946	1.731	1.452	1.656
Табак сырой . . .	551	943	694	1.072
Джут	2.421	627	2.111	635
Хлопок	5.330	6.848	5.678	7.191
Шерсть	472	1.360	402	1.264
Гам. уголь, кокс .	56.892	923	65.479	1.126
Керосин	16.684	994	17.640	1.111
Бензин	5.379	490	7.572	762
Удобрения	37.921	1.963	36.472	1.937
Сера неочищ. . . .	8.541	745	9.420	792

Изделия:

Хл.-бум. ткани . .	140	1.648	110	1.032
Шерстяная пряжа и нитки	312	2.240	380	2.905
Пряжа и нитки из иск. шелка . . .	248	1.403	288	1.432
Железо и сталь . .	32.450	5.015	40.648	6.126
Сельскохозяйственные машины и орудия	1.622	1.529	2.936	2.647
Машины прядильные, швейные и для текст. пром-сти . .	452	1.148	877	1.604
Радиоаппараты . .	102	1.105	171	1.630
Автомобили	1.037	2.272	1.423	3.317
Каучук, кауч. изд. .	462	1.542	594	1.896

Сильный рост показывает ввоз зерновых, сельдей, сахара, каменного угля, бензина, шерстяной пряжи и ниток, каучука и изделий из него, железа и стали и всех металлоизделий. Сильное падение наблюдалось только по ввозу хл.-бум. тканей; еще пал ввоз, однако незначительно, соли, сырых кож, шерсти и удобрений. Все другие важнейшие товары выросли.

В распределении по важнейшим странам и по всем балтийским странам импорт был следующий:

Импорт по странам.

Sissevedu maade järgi.

	1935 г.		1936 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Германия	18.065	26,3	25.849	29,8
Англия	13.052	19,0	15.528	17,9
США	7.849	11,4	7.996	9,2
СССР	2.394	3,5	5.065	5,8
Швеция	3.176	4,6	4.623	5,3
Финляндия	2.665	3,9	3.113	3,6
Латвия	1.842	2,7	2.287	2,6
Голландия	1.618	2,4	2.218	2,6
Дания	1.067	1,6	2.078	2,4
Польша-Данциг . .	1.265	1,8	1.763	2,0
Франция	2.351	3,4	1.698	2,0
Литва	610	0,9	441	0,5
Прочие страны . .	12.803	18,5	14.187	16,3

Доля первой по важности страны эстонского импорта -- Германии значительно повысилась, и в 1936 г. отсюда шла почти треть импорта. Доля занимающей II место Англии, несмотря на значительный абсолютный прирост импорта, немного пала. На обе эти страны приходится половина общего импорта Эстонии. Рост удельного веса наблюдался еще по Швеции, Голландии, Польше-Данцигу и особенно сильный по СССР (в связи с чем он выдвинулся с 6-го на 4-ое место) и Дании. Снизилась же доля, кроме Англии, еще у США, Финляндии, Латвии и особенно Франции и Литвы. По абсолютной сумме же по всем приведенным в таблице странам произошел рост импорта, за исключением Франции и Литвы.

Состав экспорта характеризуется следующей таблицей:

Экспорт. — Väljavedu.

	1935 г.		1936 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Животные . . .	3.100	3,9	4.929	5,9
Пищев. продукты .	30.602	38,2	30.380	36,5
Сырые и полуобработ. материалы .	28.056	35,0	29.021	34,9
Изделия	18.348	22,9	18.859	22,7
Драгоценные металлы и камни .	12	—	2	—
Всего	80.118	100%	83.191	100%

Падение темпа роста экспорта объясняется в основном не затруднениями в сбыте, а тем обстоятельством, что существующий производственный аппарат уже почти полностью использован, и усиление экспорта возможно только при расширении его; сказались и неудачи.

Незначительность роста экспорта обусловлена всеми основными товарными группами, показавшими или небольшое расширение или еще меньшее сокращение. Выросли сырые и полуобработанные материалы (на 1 млн. крон, или 3,4 проц.) и изделия (на 0,5 млн. крон, или 2,8 проц.), в то время как пищевые продукты немного пали (на 0,2 млн. крон, или 0,7 проц.). Одни лишь животные показали сильный рост более чем на половину (на 59 проц., или 1,8 млн. крон), но их роль в общем вывозе незначительна, чтобы оказать влияние на последний. В качестве более значительных изменений в подгруппах можно отметить только сокращение экспорта зерновых и бумажного сырья, а также рост текстильного сырья. — Вследствие всего этого незначительно изменилась структура экспорта. Снизилась доля пищевых продуктов (с 38,2 до 36,5 проц. всего экспорта), сырых и полуобработанных материалов (с 35 до 34,9 проц.) и изделий (с 22,9 до 22,7 проц.), а повысилась доля одних только животных — с 3,9 до 5,9 проц. — По отраслям производства в структуре экспорта состоялись следующие незначительные сдвиги:

Структура экспорта по отраслям производства.

Väljaveo struktuur tootmisalade järgi.

	1935 г.		1936 г.	
	млн. кр.	%	млн. кр.	%
Сельскохозяйствен-ные продукты .	39,7	49,6	43,4	52,2
Промышл. прод. .	30,5	38,1	30,4	36,5
Лесные материалы	8,6	10,7	7,8	9,4
Разные пищевые продукты	1,3	1,6	1,6	1,9
Весь экспорт	80,1	100%	83,2	100%

Как явствует из таблицы, причиной состоявшегося роста экспорта является исключительно увеличение сельскохозяйственного экспорта на 9,3 проц., если не считать прироста ничтожной по своему значению группы разных пищевых продуктов (состоящей гл. обр. из рыбы). Промышленный и лесной экспорт пали соответственно на 0,3 и 9,3 проц. В связи с тем доля доминирующих сельскохозяйственных продуктов, составляющих половину всего экспорта, выросла с 49,6 до 52,2 проц. и доля разных пищевых продуктов — с 1,6 до 1,9 проц. Доля промышленного экспорта, на который приходится свыше трети всего экспорта, пала с 38,1 до 36,5 проц. и доли лесных материалов — с 10,7 до 9,4 проц.

Следующая таблица, охватывающая почти 90 проц. стоимости общего экспорта, показывает динамику вывоза важнейших товаров:

Важнейшие экспортные товары.

Tähtsamad väljaveokaubad.

	1935 г.		1936 г.	
	топн. 1000 кр.		топн. 1000 кр.	
Животные:				
Свиньи (тыс. голов . . .)	(28,9)	2.503	(48,5)	4.247
Пищевые продукты:				
Зерновые . . .	30.205	3.897	17.610	2.530
Картофель . .	12.889	525	17.155	1.034
Масло коровье	10.838	16.224	10.955	16.592
Яйца (млн. шт.)	(48,0)	2.666	(48,7)	2.473
Мясо и мясной товар .	4.942	4.715	4.579	4.952
Сырые и полуобработ. материалы:				
Сырые кожи	429	781	596	1.259
Лесные материалы . . .	213.773	8.575	190.618	7.804
Целлюлоза . . .	70.174	7.925	60.706	6.768
Лен и пакля	5.097	6.019	7.932	7.905
Сланц. масло и бензин . . .	16.579	1.192	14.613	1.533
Искусств. пор	657	1.481	646	1.450

Изделия:	1935 г.		1936 г.	
	тонн. 1000 кр.	тонн. 1000 кр.	тонн. 1000 кр.	тонн. 1000 кр.
Фанера и сиденья стул.	17.412	3.876	18.974	4.249
Газ. и печат. бумага . . .	7.537	1.420	6.782	1.265
Хл.-бум. пряжа и нитки	1.193	3.145	1.190	3.106
Хл.-бум. ткани	928	3.709	1.030	3.559
Льняные ткани грубые . . .	333	685	471	957
Джутовые ткани и мешки	1.698	982	1.279	726
Листовое стекло	3.735	614	5.133	858

Крупный рост экспорта состоялся по свиньям, зерновым, картофелю, сырым козам, льну, сланцевому маслу и бензину, льняным тканям и листовому стеклу. Сильно пал же экспорт только зерновых и джутовых тканей. Далее следует отметить еще рост вывоза масла, мяса и фанеры; по всем другим важнейшим товарам произошло падение.

Динамика оборотов с важнейшими и всеми балтийскими странами характеризуется следующей таблицей:

Экспорт по странам.
Väljavedu maade järgi.

	1935 г.		1936 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Англия	30.066	37,5	30.448	36,6
Германия	19.542	24,4	18.695	22,5
Финляндия	6.557	8,2	5.619	6,8
Швеция	3.876	4,8	4.725	5,7
Франция	2.165	2,7	3.939	4,7
США	2.185	2,7	3.607	3,7
США	2.185	2,7	3.067	3,7
Голландия	1.328	1,7	1.806	2,2
Польша-Данциг	609	0,8	1.125	1,4
Латвия	1.850	2,3	1.022	1,2
Литва	661	0,8	505	0,6
Прочие страны	8.923	11,2	9.481	11,3

Доли обеих крупнейших экспортных стран Эстонии — Англии и Германии — немного пали против 1935 г.; на обе страны приходится $\frac{2}{5}$ всего экспорта. Пали также доли Финляндии, Литвы и особенно резко Латвии. Доли всех остальных приведенных стран повысились, особенно Франции, США, Голландии и Польши. По абсолютным размерам экспорт увеличился во все страны, кроме Германии, Финляндии, Латвии и Литвы. В частности СССР, куда экспорт увеличился как по абсолютной сумме, так и удельному весу, отступил, тем не менее, с 5-го на 7-ое место среди экспортных стран.

Балансы с важнейшими и всеми балтийскими даны в следующей таблице:

Баланс внешней торговли по странам.

Väliskaubanduse bilanss maade järgi.

	1935 г.		1936 г.	
	(1000 крон)			
Англия	+17.014		+14.920	
Германия	+1.477		-7.154	
США	-5.664		-4.929	
Швеция	+700		+102	
Финляндия	+3.892		+2.506	
СССР	-38		-2.306	
Франция	-186		+2.241	
Голландия	-290		-411	
Дания	+358		-500	
Латвия	+8		-1.265	
Польша-Данциг	-656		-638	
Литва	+51		+64	
Прочие страны	-5.305		-6.285	

Преращение общего баланса из активного в пассивный произошло гл. обр. вследствие сильного ухудшения его против 1935 г. с Германией, с которой также стал из активного пассивным, с Англией и СССР. Все же с Англией баланс остался резко активным — экспорт туда вдвое больше импорта. Ухудшились балансы еще со Швецией, Финляндией, Голландией, Данией и Латвией, а улучшились — с США, Польшей, Литвой и особенно с Францией. Со всеми странами, кроме Англии, Швеции, Финляндии, Франции и Литвы, баланс был пассивным. Наряду с Англией баланс был резко активным с Финляндией, куда экспорт превысил почти в 2 раза импорт, и с Францией, где превышение достигло чуть ли не $2\frac{1}{2}$ раза. Резкая пассивность наблюдается с США, импорт откуда больше чем в $2\frac{1}{2}$ раза выше экспорта туда, с СССР, где это превышение составило почти два раза и с Латвией — свыше двух раз.

Обороты транзита через Эстонию резко выросли, составив в 1936 г. 13,5 тыс. тонн (не считая прямого транзита из СССР в Латвию в 951 тон.) против 5,6 тыс. тонн в 1935 г. Почти весь (ок. 95 проц.) транзит шел из СССР, тогда как в 1935 г. преобладающей страной была Латвия. Важнейшим транзитным товаром был железный и чугунный лом.

Торговые соглашения.

Kaubanduskokkulepped.

С 1 августа 1936 г. аннулировано торговое соглашение с Бразилией и с 1 января 1937 г. — с Голландией. С 1 января 1937 г. вступило в силу дополнительное соглашение к торговой конвенции с Германией и с 13 марта — тарифный протокол с Польшей.

Итоги внешней торговли за I квартал 1937 г.
Väliskaubanduse tulemused 1937. a. I veer.

Итоги за I квартал т. г. показывают дальнейшее расширение оборотов внешней торговли, по сравнению с тем же кварталом 1936 г.:

Внешняя торговля. Väliskaubandus.		
	I кварт. 1936 г.	I кварт. 1937 г.
	(тыс. крон)	
Импорт	18.362	21.730
Экспорт	16.856	16.535
Общий оборот	35.218	38.265
Сальдо	—1.506	—5.195

Общий оборот вырос против I квартала 1936 г. на 8,7 проц., притом исключительно за счет импорта, расширившегося на 18,4 проц., тогда как экспорт незначительно — на 1,9 проц. — сократился. Темп роста продолжает падать, как как в прошлогоднем I квартале рост общего оборота против 1935 г. составил 20 проц., а в 1935 г. рост был еще более сильным. Вследствие расходящейся динамики импорта и экспорта пассивность торговли возросла с прошлогодних 1,5 млн. крон до 5,2 млн.

В составе импорта состоялись следующие сдвиги:

И м п о р т . — Sissevedu.				
	I кварт. 1936 г.		I кварт. 1937 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Животные	25	0,1	43	0,2
Пищевые прод.	2.145	11,7	3.645	16,8
Сырые и полуобработанные материалы	5.510	30,0	5.928	27,3
Изделия	10.618	57,8	12.062	55,5
Драгоцен. металлы и камни	64	0,4	52	0,2
Всего	18.362	100%	21.730	100%

Значительный рост импорта вызван почти полностью увеличением ввоза пищевых продуктов на 2/3 (по линии зерновых при зна-

чительном падении сахара) и изделий на 13,6 проц. (за счет металлов и разных металлоизделий). Ввоз сырых и полуобработанных материалов увеличился только на 7,6 проц.

Состав экспорта характеризуется следующей таблицей:

Экспорт. — Väljavedu.				
	I кварт. 1936 г.		I кварт. 1937 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Животные	1.548	9,3	7	0,1
Пищевые прод.	4.741	28,1	5.049	30,5
Сырые и полуобработанные материалы	6.261	37,1	6.850	41,4
Изделия	4.306	25,5	4.627	28,0
Драгоцен. металлы и камни	—	—	2	—
Всего	16.856	100%	16.535	100%

Ничтожное падение экспорта обусловлено исключительно почти полным прекращением вывоза животных (свиней, поголовье которых в 1936 г. значительно сократилось). Все другие основные товарные группы показали рост, хотя и небольшой: пищевые продукты — на 6,5 проц. (за счет масла, тогда как вывоз мяса сильно пал), сырые и полуобработанные материалы — на 9,4 проц. (гл. обр. за счет сырых кож и текстильного сырья — льна) и изделия — на 7,4 проц. (гл. обр. благодаря значительному росту текстильных изделий — хл.-бум. пряжи и ниток).

Из изменений в распределении внешней торговли по странам отметим важнейшие. Импорт из СССР увеличился в 2 1/2 раза, из Швеции в 2 раза, а из США сократился на четверть; экспорт в Швецию пал почти на половину. С руководящими странами эстонской внешней торговли — с Англией и Германией — обороты изменились лишь незначительно, за исключением экспорта в Германию возросшего на 15 проц. Импорт из Англии составил 3,3 млн., а экспорт туда — 5,2 млн. крон; импорт из Германии — 5,9 млн. и экспорт — 3,8 млн. крон.

Предпосылки развития народного хозяйства Эстонии.

EESTI RAHVAMAJANDUSE ARENDAMISE EELDUSED.

В новейшем номере органа Эстонского Конъюнктурного института «Конъюнктура» дана характеристика основных исходных точек для предпосылок дальнейшего развития народного хозяйства Эстонии: состояния производственных фондов народного хозяйства, динамики народнохозяйственной продукции и покупательной силы, накопления капиталов и направления их. Приводим тут вкратце содержание этой характеристики; часть мате-

риалов, легших в основу ее, разработана впервые.

Под производственными фондами понимаются материальные ценности, не носящие потребительского или общекультурного характера, как, например, предметы домашнего обихода, шоссе, школы и т. д.; неиспользованные естественные богатства также не включены. Стоимость производственных фондов Эстонии за 1935 г. исчислена ориентировочно следующей:

Производственные фонды
Эстонии в 1935 г.*)

Eesti produktiivarad 1935. a.

	Млн. крон	%
Сельское хозяйство	1.117	57,1
Промышленность	207	10,6
Торговля и банковское дело	68	3,5
Транспорт и связь	144	7,4
Здания и сооружения (вне по- именован. отраслей)	419	21,4
Всего	1.955	100%

Из общей стоимости производственных фондов в 1.955 млн. крон свыше половины (57,1 проц.) приходится на долю сельского хозяйства (включая лесное хозяйство и рыболовство). По размерам производственных фондов Эстония значительно отстала от других, более развитых стран, так как в Эстонии на душу населения приходится их только 1.735 кр., а в расчете на одного работника — 2.760 крон. Небольшие размеры производственных фондов (и, прибавляем со своей стороны, низкий технический уровень их) являются основной причиной ограниченности размеров продукции и тем самым низкого жизненного уровня эстонского народа. — Интерес представляет также соотношение между общественными и частными фондами. На общественный сектор (государство и местные самоуправления) падает 417 млн. крон общей стоимости производственных фондов; прибавив к этой сумме обязательства частного хозяйственного сектора к государству в размере 155 млн. крон, общая стоимость составит 572 млн. кр., или 29,3 проц. стоимости всех производственных фондов. Таким образом, на долю частного хозяйственного сектора приходится подавляющее большинство — свыше 2/3 — фондов.

Общая сумма результатов деятельности всего населения находит свое выражение в народнохозяйственной продукции; статистически определяются, однако, одни лишь материальные ценности. Нижеследующая таблица дает динамику народнохозяйственной продукции, включая продукцию сельского хозяйства, промышленности и транспорта, а также доходы от недвижимого имущества за пределами указанных отраслей производства. Исчислена чистая продукция, т. е. из стоимости валовой продукции вычтены потребленные стоимости, полученные от других отраслей. Таблица охватывает не всю народнохозяйственную продукцию, ибо отсутствуют данные о торговле и некоторых второстепенных отраслях; динамика продукции, тем не менее, соответствует факти-

* Амортизация везде исключена. В области банковского дела не учтены золото и инвалюты, исходя из того, что общая сумма внешней задолженности Эстонии (без военных долгов) приблизительно соответствует стоимости золота, инвалюты и прочих требовании к границе.

ческой и дана тут за последний докризисный 1929 г., год кульминационной точки кризиса — 1932 г. и последние два года (прибл. подсчеты).

Народнохозяйственная продукция.
Rahvamajanduslik toodang.

	1929 г.	1932 г.	1935 г.	1936 г.
	(млн. крон)			
Сельское хозяйство	232	123	155	174
Промышленность	81	67	91	103
Транспорт	13	9	13	14
Доходы от недви- жимостей (вне по- имен. отраслей)	16	25	25	27
Всего	342	224	284	318

Больше половины всей продукции народного хозяйства составляет сельскохозяйственная продукция. Под влиянием кризиса народнохозяйственная продукция пала к 1932 г. на 34 проц., по сравнению с уровнем докризисного 1929 г.; затем продукция опять стала расти и в прошлом 1936 г. уступала докризисному уровню еще только на 7 проц. При всем том следует учесть, что продукция исчислена в текущих ценах, подвергшихся весьма сильным колебаниям, особенно в сельском хозяйстве, и поэтому таблица не дает действительной картины движения объема продукции. Так, учитывая более низкий против докризисного уровень цен, продукция 1936 г. на деле значительно выше продукции 1929 г. В общем можно констатировать, что сейчас производственный аппарат работает с полной нагрузкой, и дальнейший рост продукции возможен при условии расширения аппарата.

О значительной роли внешних рынков для экономики Эстонии и тем самым о сильной зависимости ее от мирового рынка и конъюнктурных колебаний последнего свидетельствует то обстоятельство, что удельный вес экспорта и импорта составляет около трети народнохозяйственной продукции. В 1936 г. удельный вес импорта в продукции равнялся 32,6 проц., а экспорта — 31,3 проц. В докризисном 1929 году обе цифры были больше, составив соответственно 40,2 проц. и 38,4 проц. За первые годы кризиса значение импорта и экспорта пало прибл. до 1/3 продукции, но с 1934 г. опять стало усиливаться. Высокий удельный вес внешней торговли объясняется отсутствием тяжелой промышленности и производством сельскохозяйственных продуктов, лесных материалов и некоторых промышленных продуктов в размерах, превышающих потребности внутреннего рынка. Отсутствие тяжелой промышленности вызывает необходимость в значительном ввозе инвестиционных товаров (средства производства, средства для транспорта и связи, строительные материалы). Ввоз этих товаров составил в 1936 г. 26,4 млн. крон, или 30,5 проц. всего импорта, против 22,6 млн. или 18,4 проц. в докризисном 1929 г. и был покрыт экспортом других отраслей.

Относительно развития покупательной силы внутреннего рынка, являющегося доминирующим потребителем (2/3) отечественной продукции, имеются данные о сумме зарплаты наемнотрудящихся и о стоимости товарной продукции сельского хозяйства, составляющие почти 2/3 общей покупательной силы внутреннего рынка. Поскольку остальная часть покупательной силы (в т. ч. прибыли с капитала) двигалась в общем так же, то динамика основной части ее характеризует развитие всей покупательной силы внутреннего рынка.

Покупательная сила внутреннего рынка.

Siseturu ostujõud.

	1929 г.	1932 г.	1935 г.	1936 г.
	(млн. крон)			
Зарплата наемнотрудящихся . . .	120	92	112	126
Товарная продукция сельского хозяйства*) . . .	98	50	70	76
Всего . . .	218	142	182	202

Покупательная сила пала к 1932 г. на треть против докризисного уровня 1929 г., затем с переделом в кризисе стала расти, и в 1936 г. докризисные размеры ее были почти восстановлены (недостает только 7,3 проц.). Но в виду того, что цены оставались ниже 1929 г., покупательная сила по объему уже превышает докризисный уровень.

Переходя к вопросу о накоплении капиталов и вложении их следует прежде всего отметить, что, исходя из стоимости производственных фондов народного хозяйства и средних норм амортизации, общая сумма амортизаций, необходимых для сохранения фондов, составляет ориентировочно около 37 млн. крон в год. Следовательно, прибли-

зительно 12 проц. годовой продукции народного хозяйства идет на сохранение производственных фондов на прежнем уровне. Накопления же, необходимые для расширения производственных фондов, оцениваются в нормальных условиях, по весьма приблизительным подсчетам, в 25—30 млн. крон в год, т. е. ок. 1,5 проц. стоимости производственных фондов. Столь низкий процент накопления обусловлен тем обстоятельством, что в силу ограниченных размеров производственных фондов (а также низкого технического уровня их) производительность труда и вместе с тем общая сумма продукции невысоки. Вследствие этого малы и доходы населения, еле превышающие необходимый прожиточный минимум; естественно, поэтому, что накопление может быть лишь незначительным и тем самым развитие всего народного хозяйства медленным. Все же накопление показывает некоторое усиление.

Общая сумма капиталовложений в народное хозяйство Эстонии за последние 14 лет оценивается примерно в 250—275 млн. крон, причем неизвестно, сколько из этой суммы являлось природом капитала и сколько амортизацией. Больше всего вложено капиталов (свыше 100 млн. крон) в постройки, гл. обр. жилых домов. Вложения в промышленность достигли номинально свыше 90 млн. крон.

По мнению Института, для развития экономики и вместе с тем повышения жизненного уровня населения необходимо в первую очередь увеличить производственные фонды. Наиболее целесообразным представляется вложение капиталов прежде всего в те отрасли, которые позволяют усилить эксплуатацию природных богатств, обрабатывают отечественную продукцию или же допускают более производительное применение труда путем расширения применения механической энергии.

Сельское хозяйство.

PÕLLUMAJANDUS.

Итоги 1936 г.

1936. a. tulemused.

По окончательной сводке, посевные площади и валовой сбор за 1936 г. оказались следующими:

	Посевные площади.			
	Külvipinnad.			
	Среднее 1925—29.	Среднее 1930—34.	1935 г.	1936 г.
	(1000 га)			
Зерновые . . .	502	529	537	530
в т. ч.:				
рожь . . .	143	148	145	137
пшеница озимая . . .	12	17	21	18

*) За вычетом выплаченной зарплаты.

пшеница яро-				
вая . . .	15	34	42	48
ячмень . . .	115	108	105	101
овес . . .	145	144	139	138
мешанка . . .	66	73	81	83
Картофель . . .	67	69	74	74
Корм. корнепл.	6,5	7,9	8,4	8,8
Лен	36	21	29	28
Полевые травы	186	215	223	235
в т. ч.: семя				
и сено . . .	149	178	183	195
Прочие культуры . . .	2,2	1,7	1,5	1,8
Всего . . .	799	843	873	877
Кроме того, луговые травы	878	910	906	904

Валовой сбор.
Kogusaagid.

	Среднее 1925—29.	Среднее 1930—34. (1000 тонн)	1935 г.	1936 г.
Зерновые	480	606	553	505
в т. ч.:				
рожь	151	201	173	154
пшеница озимая	13	25	25	23
пшеница яровая	14	35	37	44
ячмень	111	111	92	87
овес	121	146	134	114
мешанка	65	84	87	79
Картофель	714	868	893	1031
Корм. корнепл.	126	170	158	189
Лен: семя	10,1	7,3	9,4	11,2
волокно	10,0	6,6	10,5	8,7
Полевые				
травы (сено)	430	450	494	528
Луговые травы	854	819	852	889

В общем посевные площади почти не изменились против 1935 г.; сокращение площади под озимыми культурами, обусловленное плохими условиями погоды, препятствовавшими проведению сева, было почти целиком возмещено расширением площади яровых. Однако, под влиянием засухи в период роста урожайность зерновых значительно пала, и в результате валовой сбор их составил 505 тыс. тонн против 553 тыс. в 1935 г., т. е. оказался на 8,7 проц. ниже, особенно за счет ржи и овса, сбор которых уменьшился соответственно на 11 и 15 проц.; в то же время падение по озимой пшенице равнялось 10 проц., ячменю 5 проц. и мешанке 9 проц.; единственной зерновой культурой, показавшей рост (на 20 проц.) была яровая пшеница. При этом следует отметить, что и урожай 1935 г. был сравнительно низким. Все же общий сбор зерновых выше среднего за докризисные 1925—29 гг. По другим культурам (за исключением льна-волокну) урожай показывает значительный прирост как против 1935 г., так и среднего за 1925—29 гг. и даже среднего за пятилетие 1930—34 гг., отличавшееся особенно хорошими метеорологическими условиями. По картофелю рост против 1935 г. составил 16 проц., кормовым корнеплодам — 19 проц., льну-семену — 19 проц., полевым травам — 7 проц. и луговым — 4 проц.; только по льну-волокну он пал на 17 проц., но все же оказался на треть выше среднего 1930—34 гг.

Таким образом, урожай зерновых составил ниже среднего, по другим культурам же был удовлетворительным и даже хорошим. В общем урожай продовольственных хлебов, хотя и ниже 1935 г. на 6 проц. и ниже среднего за 1930—34 гг. на 15 проц., покрывает все же потребности внутреннего рынка. По кормовым хлебам

выявился крупный недобор, составивший против 1935 г. 11 проц. и среднего за 1930—34 гг. 21 проц. Однако, в виду хорошего сбора сена, кормовых корнеплодов и картофеля, идущего в большей части также на животный корм, напряженность положения с животным кормом слабее: если взять все перечисленные кормовые культуры (а также солому яровых), то общий сбор их достиг 1.210 млн. кормовых единиц, что превышает как прошлогодний сбор (1.120 млн.), так и средний за 1930—34 гг. (1.180 млн.); при сравнении с предыдущими бюллетенями следует учесть, что картофель в качестве животного корма впервые включен в исчисления в кормовых единицах.

В области животноводства развитие шло следующим образом:

Численность скота. — Karja arv.
(на 15 июня).

	1928 г.	1935 г.	1936 г.
	(тыс. голов)		
Лошади	225	215	216
Крупный рогатый скот	651	725	731
в т. ч.: коровы	404	403	399
Овцы	659	593	584
Свиньи	327	289	245
Домашняя птица, старше 6 мес.	866	1.213	1.249
в т. ч. куры	726	1.009	1.084
Пчелиные ульи	49	66	74

В общем наблюдается небольшое сокращение поголовья скота против 1935 г., вызванное низким и слабокачественным урожаем кормовых в 1935 г. Им охвачены все важнейшие виды: поголовье лошадей сократилось на 0,9 проц., коров — на 1 проц., овец — на 1,5 проц., свиней — 15,2 проц.; значительное падение численности свиной отчасти обусловлено крупным сбытом их в СССР и Германию. Рост произошел только по крупному рогатому скоту в целом (на 0,8 проц.), именно за счет молодняка, и по домашней птице (на 3 проц.) и пчелиным ульям (на 12,4 проц.). По сравнению с докризисным 1928 г., поголовье выше по крупному рогатому скоту в целом, домашней птице и ульям, а ниже — по лошадям, овцам, свиньям и незначительно по коровам; 1928 г. взят, как более характерный, вместо 1929 г. потому, что в последнем поголовье было низким из-за неурожая предыдущего года.

Основываясь на приведенных данных о сборе и поголовье, можно общий объем продукции сельского хозяйства считать павшим против 1935 г. на несколько процентов, оставаясь тем не менее немного выше уровня докризисного 1929 г. — Наряду с объемом продукции важное значение имеет уровень цен. Как подробнее показано ниже, в разделе цен, цены изменились в пользу сельского хозяйства, вызвав небольшое сжатие «ножниц» цен.

Промышленность.

TÖÖSTUS.

Итоги работы крупной пром-сти в 1936 г. Suurtööstuse tegevuse tulemused 1936. a.

В соответствии с динамикой индекса промышленной активности (метод составления которого подробно изложен ниже, в специальном обзоре) объем продукции крупной промышленности показал, по сравнению с 1935 г., дальнейший рост, немного больший, чем в 1935 г. (+10 проц.), но уступающий проценту роста в 1934 г. (+17,7 проц.); базой взят в общем и по всем отраслям, вместо 1927—31 гг., объем продукции за последний докризисный 1929 г. (=100):

Динамика объема продукции крупной пром-сти (1929 г. = 100).

Suurtööstuse toodangu koguse liikumine.

	1935 г.	1936 г.
Общий индекс	107	120
в т. ч.: средства производства	121	136
предметы потребления	94	105
По отраслям:		
добывающая	108	146
минералообрабатывающая	96	108
металлообрабатывающая	107	129
химическая	205	252
кожевенная	110	137
текстильная	105	111
деревообрабатывающая	107	98
бумажная	113	113
полиграфическая	92	99
пищевая	78	94
производство предметов одежды и галантер. тов.	201	279
электростанции	148	174

Объем продукции крупной промышленности вырос против 1935 г. на 12,1 проц., причем продукция средств производства — на 12,4 проц., а предметов потребления — немного больше (на 14,9 проц.). Расширение продукции состоялось по всем отраслям, кроме деревообрабатывающей, где она пала на 8,4 проц., и бумажной, где осталась стабильной. Особенно значительно выросла продукция следующих отраслей: добывающая, химическая, кожевенная, пищевая, производство предметов одежды и галант. товаров (на треть). Продукция важнейшей отрасли — текстильной, на которую приходится около четверти общей суммы продукции, увеличилась, однако, только на 5,7 проц.

Значительно превзойден уровень продукции докризисного 1929 г. — на 20 проц., притом в подавляющей части за счет средств производства, продукция которых выросла на 36 проц., между тем как продукция предметов потребления — только на 8 проц. Докризисный уровень превышен всеми отраслями, за исключением пищевой (продукция которой на $\frac{1}{3}$ состоит из табачных изделий и алко-

гольных напитков), деревообрабатывающей и полиграфической; отставание составляет, однако, только несколько процентов. Рост по некоторым отраслям был весьма крупным: по добывающей — на $\frac{1}{2}$, химической — в $2\frac{1}{2}$ раза, производству предметов одежды и галантерейных товаров — почти в 3 раза, электростанциям — на $\frac{1}{3}$. — Что касается численности занятых (рабочих, служащих и младшего обслуживающего персонала) в крупной промышленности (считая без строительства), то она также выросла и составила в среднем за 1936 г. 37,2 тыс. против 32,4 тыс. в 1935 г. и 31,1 тыс. в 1929 г.

Промышленность в начале 1937 г.

Tööstus 1937. a. algul.

Согласно индексу промышленной активности, объем крупной промышленности составил (среднее за 1927—31 гг. = 100) в среднем за янв.-февр. текущего года 123 против 114 тех же месяцев 1936 г., причем средства производства — 139 против 121 и предметы потребления — 109 против 108. Таким образом, рост общей продукции на 7,9 проц. исключительно обусловлен расширением продукции средств производства на 14,9 проц., в то время как производство предметов потребления увеличилось только на 0,9 проц. Работа промышленности в начале года характеризуется, следовательно, во-первых, снижением темпа роста продукции в целом и, во-вторых, незначительностью прироста продукции предметов потребления; очевидно, сильное повышение цен, особенно сельскохозяйственных, поглощает прирост покупательной силы потребителей.

Безработица.

Töötaolu.

В силу всеобщего подъема в народном хозяйстве безработица показывает дальнейшее сокращение. Число зарегистрированных на биржах труда безработных составило в среднем за год 1,3 тыс. чел. против 1,8 тыс. в 1935 г. и 3,2 тыс. в докризисном 1929 г. Если сюда причислить и безработных, занятых на общественных работах, то общая численность безработных равнялась 2,3 против 4,2 тыс. в 1935 г. и 4,3 тыс. в 1929 г. При сравнении с докризисным временем следует принять во внимание то обстоятельство, что за время кризиса резко урезано право безработных на регистрацию.

Безработица в I квартале 1937 г.

Töötaolu I veerandil 1937. a.

Число зарегистрированных на биржах труда безработных осталось на прошлогоднем уровне, составив в среднем за I квартал как текущего, так и прошлого года 2,1 тыс. чел.

Индекс промышленной активности Эстонии.

EESTI TÖÖSTUSE TOOTMISTEGEVUSE INDEKS.

Для характеристики динамики продукции промышленности собираемые эстонской статистикой стоимостные данные продукции в текущих ценах негодны, так как постоянные значительные изменения в ценах искажают действительную картину развития продукции. Наиболее целесообразный метод элиминирования колебаний в ценах и тем самым определения объема продукции практикуется в СССР, Швеции, Норвегии и Канаде и заключается в исчислении продукции всех лет в неизменных ценах одного определенного года. Этот метод был признан крайне затруднительным в эстонских условиях, ибо для этого пришлось бы прибегнуть к составлению весьма сложных индексов серий промышленных цен. Поэтому в целях определения развития объема продукции, не искаженного изменениями цен, было решено составить специальный индекс, базирующийся на половине общей стоимости продукции на натуральных размерах продукции и на половине на числе отработанных рабочими трудочасов. Продукция в натуре взята за основу в тех отраслях, где небольшое число продуктов дает подавляющее большинство общей стоимости продукции данной отрасли или подотрасли, как, например, в цементной, сланцевой, бумажной. В тех же отраслях, где номенклатура продуктов крайне разнообразна или же данные о размерах продукции доминирующих товаров пока отсутствуют, приходится удовлетворяться данными о числе отработанных трудочасов, дающих приближенную картину движения продукции. Выработанный Эстонским Конъюнктурным институтом впервые в 1936 г. индекс носит название индекса промышленной активности.

Индекс охватывает почти всю крупную промышленность Эстонии (т. е. предприятия с 20 и больше занятыми — рабочими, служащими и младшим обслуживающим персоналом), дающую свыше половины продукции всей промышленности, считая с ремеслами. Крупная строительная промышленность осталась исключенной за неимением необходимых данных; удельный вес ее в общей продукции крупной промышленности ограничивается примерно 5 процентами. Тенденция развития остальной промышленности (средней, мелкой и ремесленной) обычно более или менее совпадает с развитием доминирующей крупной промышленности, и поэтому индекс можно считать характерным для всей промышленности.

Базисным периодом индекса взят среднемесячный за пятилетие 1927—1931 гг., включающее два года подъема, затем год наивысшей точки подъема эстонской экономики и, наконец, два кризисных года падения и считаемое составителями индекса наиболее характерным.

Сезонные колебания производства не элиминированы и продукция не исчислена в среднем на рабочий день или на месяц со стандартным числом дней, чем и обусловлено скачкообразное движение индекса из месяца в месяц.

Общий индекс составлен на основе индексов всех отраслей промышленности, а последние — на основе индексов продукции отдельных товаров и подотраслей. Все индексы являются взвешенными арифметическими средними. При вычислении индексов каждый учитываемый продукт, продукция каждой подотрасли и отрасли взяты в пропорциях в соответствии с размером нетто-стоимости их продукции в среднем за 4 года (1928—1931 гг.), так как отдельные данные 1927 г. не вполне сравнимы с ними. На основе этих пропорций (весов) составлены как годовые, так и месячные индексы всех годов, начиная с 1927 г.; имеющиеся за предыдущие годы данные о промышленной продукции недостаточны для исчисления индексов.

В итоге получены следующие серии индексов промышленной активности — общий и по отраслям, характеризующие динамику объема продукции крупной (а в общем и всей) промышленности (приведены данные за начальный год индексов — 1927 г., последний докризисный 1929 г., год кульминационной точки кризиса — 1932 г. и последний 1936 г.; по некоторым отраслям указаны также индексы важнейших подотраслей и продуктов, все на базе: средний за 1927—31 гг. = 100):

Индексы промышленной активности (1927—31 = 100). Tööstuse tootmistegevuse indeksid.

	Вес	1927	1929	1932	1936
Общий индекс . . .	100%	94	103	81	124
в т. ч.: средства производства . .	47,3%	87	101	89	137
предметы потребления	52,7%	99	105	74	113
I. Добывающая	5,4%	85	112	100	163
Сланец	3,9%	82	110	105	163
II. Минералообрабатывающая . .	4,8%	108	110	61	119
III. Металлообрабатывающая	13,6%	97	102	77	132
IV. Химическая	3,6%	78	58	81	146
Сланцевое масло*)	2,0%	12	15	100	171
V. Кожевенная	2,4%	106	108	72	148

*) Среднее за 1931—35 гг. = 100.

	Вес	1927	1929	1932	1936
VI. Текстильная	22,6%	97	107	81	119
Хл.-бумажная	11,5%	104	113	60	85
VII. Деревообрабатывающая	7,9%	160	102	63	100
VIII. Бумажная	13,1%	86	103	98	116
Целлюлоза	8,5%	54	104	127	147
IX. Полиграфическая	4,1%	93	106	90	105
X. Пищевая	16,6%	97	105	67	99
Табачная	9,9%	98	104	60	89
XI. Производство предм. одеяния и галант. тов.	1,9%	74	94	108	262
XII. Электростанции	4,0%	79	103	114	179

Судя по динамике индексов промышленной активности, общий объем продукции крупной промышленности вырос к 1936 г. на 24 проц. против среднего за 1927—1931 гг. Однако, гораздо более целесообразным представляется сравнение не со средним за 1927—31 гг., включающим как конъюнктурные, так и кризисные годы, а, как это обыкновенно принято, с докризисным нормальным временем. Беря докризисный 1927 г. за основу, равную 100, и сделав соответствующие пересчеты, объем продукции оказывается возросшим к 1936

году всего на 31,9 проц. Еще лучше взять базой, равной 100, последний докризисный 1929 г., как это сделано выше, при изложении итогов 1936 г.; тогда продукция оказывается сократившейся к году нижней точки кризиса (1932 г.) на 21,4 проц. против 1929 г.; затем с переломом в кризисе продукция быстро росла, в 1935 г. уже превысила докризисный уровень 1929 г., а в 1936 г. превышение достигло 20 проц. Таким образом, промышленный кризис в Эстонии уже преодолен, и промышленность вступила в полосу нового подъема.*) Характерно, что в Эстонии, в отличие от обычно наблюдаемого в других странах явления, продукция средств производства за время кризиса пала гораздо меньше продукции предметов потребления; объясняется это в основном тем, что кризис резко ограничил промышленный экспорт и тем самым работу экспортной промышленности, производящую главным образом именно предметы потребления.

Важнейшей отраслью эстонской промышленности является текстильная, удельный вес которой в общей продукции составляет почти четверть (22,6 проц.), далее идут пищевая (16,6 проц.), металлообрабатывающая (13,6 проц.) и бумажная (13,1 проц.). На эти отрасли приходится крупное большинство (2/3) общей продукции крупной промышленности.

Транспорт.

TRANSPORT.

Итоги 1936 г.

1936. a. tulemused.

Работа железнодорожного и морского транспорта в 1936 г. характеризуется, по сравнению с докризисным 1929 г. и предыдущим 1935 г., следующей таблицей:

Работа транспорта. Transporti tegevus.

	1929 г.	1935 г.	1936 г.
Грузооборот жел. дорог:			
млн. тонн	2,7	2,5	2,6
млн. тонно-км.	233	214	263
Пассажирооборот жел. дор.:			
млн. пассаж.	?	9,2	10,4
млн. пассаж.-км.	291	269	313
Морск. грузооборот (дальнее плав.) (тыс. тонн)	883	767	809
в т. ч. Таллинский порт (тыс. тонн)	670	599	635

Если взять самые характерные показатели работы железных дорог, выраженные в тонно-

и пассажиро-километрах, то оказывается, что грузооборот вырос против 1935 г. на 49 млн. тонно-км, или 22,9 проц., а пассажирооборот — на 44 млн. пассажиро-км, или 16,4 проц. Вместе с тем впервые превзойден и докризисный уровень: по грузообороту — на 12,9 проц. и пассажирообороту — на 7,6 проц. Что касается морского грузооборота, то, хотя он и вырос на 5,5 проц. против 1935 г., все же остается на 8,4 проц. ниже докризисного.

*) Если же взять стоимость продукции в текущих ценах, то оказывается, что продукция пала к 1932 г. на 33 проц. против докризисного 1929 г., а в 1935 г. (данных за 1936 г. пока нет) еще не достигла уровня 1929 г., составив 116 млн. крон против 120 млн. в 1929 г., тогда как, согласно индексу промышленной активности, докризисный объем продукции превзойден в 1935 г. на 7 проц. Из этого видно, насколько фактическая динамика продукции искажается крупным падением цен.

Денежное дело и финансы.

RAHANDUS JA FINANTSID.

Денежное обращение в 1936 г.

Rahaliiklus 1936. a.

В денежном обращении изменения были следующие:

Денежное обращение (на 31 дек.)

Rahaliiklus.

	1929 г.	1935 г.	1936 г.
	(млн. крон)		
Банкноты	34,0	40,0	44,5
Разменные деньги . .	4,0	5,2	5,1
Твердоценное покрытие	27,2	35,7	43,0
Процент покрытия текущих обязательств Эсти-Банка (банкнот и текущих счетов) .	54,1%	51,0%	56,5%

Рост банкнотного обращения продолжался в отчетном году (+11,3 проц.); количество разменных денег же незначительно сократилось. Одновременно еще больше выросло твердоценное покрытие в золоте и инвалюте (+20,4 проц.), так что процент покрытия поднялся с 51 проц. в 1935 г. до 56,5. По всем показателям превышены и цифры докризисного 1929 г.

Денежное обращение в I квартале 1937 г.

Rahaliiklus I veerandil 1937. a.

В I квартале текущего года рост банкнотного обращения продолжался; оно достигло к концу марта 47,2 млн. кр. против 44,5 млн. в декабре и 41,7 в марте прошлого года. Стоимость твердоценного покрытия также выше, составив к концу марта 51,3 млн. кр. против прошлогодних декабрьских 43 млн. кр. и мартовских 36,6 млн. кр. Вместе с тем повысился и процент покрытия с декабрьских 56,5% до 61,6%, что превышает и прошлогоднюю мартовскую цифру в 52,8 проц.

Курс эстонской кроны в 1936 г.

Eesti kroonikurss 1936. a.

Курс эстонской кроны, связанный, как известно, с движением английского фунта, пребывал с начала 1936 г. до мая на уровне в 60 проц. к своему золотому паритету, с июня до августа — 61 проц., а в IV квартале опустился до 59 проц. В среднем за весь 1936 г. курс составил 60 проц. к золотому паритету, что означает небольшое повышение на 1,7 проц. против 1935 г., когда он стоял на среднем уровне в 59 проц. В докризисном 1929 г. крона, как известно, котировалась по своему полному паритету (100); падение составляет, следовательно, 40 проц.

Курс эстонской кроны в начале 1937 г.

Eesti kroonikurss 1937. a. algul.

В январе и феврале текущего года курс кроны оставался на уровне конца прошлого года — 59 проц. к золотому паритету, т. е. на 41 проц. ниже его. По сравнению с курсом в 60 проц. за те же месяцы прошлого года, он ниже на 1,7 проц.

Банки в 1936 г.

Pangad 1936. a.

Динамика вкладов и ссуд, являющихся основными показателями работы банков, характеризуется следующей табличкой, причем даны вклады государственной сберкассы и всех частных и важнейших кооперативных банков, притом по последним двум нетто-вклады (т. е. без междубанковских), как наиболее характерные для динамики; ссуды даны по всем частным и важнейшим кооперативным банкам.

Вклады и ссуды (на 31 дек.)

Hoitud ja laenuid.

	1929 г.	1935 г.	1936 г.
	(млн. крон)		
Вклады (нетто) . . .	67,1	76,4	96,9
Ссуды	101,9	82,0	94,0

Продолжается наблюдаемый уже несколько лет ускоренный рост вкладов по сравнению с ростом ссуд. Так, в отчетном году сумма вкладов увеличилась на 20,5 млн. крон, или 26,8 проц., а сумма ссуд — на 12 млн. крон, или 14,6 проц. Сумма вкладов, имевшаяся в докризисном 1929 г., значительно превзойдена, но сумма ссуд, наоборот, еще не достигнута (на 7,8 проц.)

Банки в начале 1937 г.

Pangad 1937. a. algul.

К концу февраля т. г. сумма вкладов (нетто-) составила 96 млн. крон против 80 млн. в феврале прошлого года, а сумма ссуд — 100 млн. крон против 84 млн. в прошлогоднем феврале.

Доходы по госбюджету за 1936 год.

Riigitulud 1936. a.

Общая сумма доходов госбюджета за 1936 г. равнялась 89,2 млн. крон против 78,1 млн. в 1935 г., что составляет значительный рост на 11,1 млн. крон, или 14,1 проц.; в докризисном 1929 г. доходов поступило больше —

всего 92,3 млн. крон, но в виду тогдашнего более высокого уровня цен общая покупательная сила их была ниже 1936 г. Относительно госдоходов за 1936/36 бюджетный год, окончившийся 31 марта, полных данных пока не имеется; во всяком случае смета перевыполнена.

Смета госбюджета на 1937/38 г. *Riigieelarve 1937/38. a. peale.*

Смета госбюджета на 1937/38 бюджетный год, утвержденная правительством в сумме 89,9 млн. крон, на 15,1 проц. превышает смету предыдущего 1936/37 бюджетного года (78,1 млн. кр.).

Прочая хроника. MUU KROONIKA.

Цены в 1936 г.

Hinnad 1936. a.

Динамика оптовых цен в отчетном году была следующей:

Динамика оптовых цен (1913 г. = 100).
Suurmüügihindade liikumine.

	1929 г.	1935 г.	1936 г.
Общий индекс	117	84	91
в т. ч.:			
пищевые продукты	113	76	86
промышлен. продукты	110	83	86

Общий индекс оптовых цен в среднем за 1936 г. повысился против 1935 г. на 8,3 проц., гл. обр. за счет пищевых продуктов, возросших на 13,2 проц. (а также сырых материалов), при росте цен промпродуктов только на 3,6 проц. Уровень цен, имевшийся в докризисном 1929 г., остается все еще значительно не достигнутым.

«Ножницы» цен сельского хозяйства продолжали сжиматься:

Движение цен продажных и покупных товаров сельского хозяйства (1929 г. = 100).

Põllumajanduse müügi- ja ostuhindade liikumine.

	1929 г.	1935 г.	1936 г.
Продажные товары	100	55	64
Покупные товары	100	76	82

Цены на продаваемые сельским хозяйством товары повысились против 1935 г. гораздо больше, чем цены на покупаемые им товары (соответственно на 16,4 проц. и 7,9 проц.), и в силу этого покупные цены превышают продажные приблизительно уже не на треть, как в 1935 г., а на четверть, если взять за основу соотношение между ними, существовавшее в докризисном 1929 г.

Индекс стоимости жизни, в котором отражаются розничные цены, показал дальнейший рост со средних за 1935 г. в 88 до 98 в 1936 г. (1913 г. = 100), т. е. на 11,4 проц., что превышает повышение оптовых цен; докризисный уровень стоимости жизни в 1929 г., составивший 117, далеко не достигнут.

Цены в I квартале 1937 г.

Hinnad I veerandil 1937. a.

В I квартале текущего года по всей линии рост цен продолжался быстрым темпом. Оптовые цены выросли в среднем против I квартала 1936 г. на 10 проц. (99 против 90), на этот раз в равной мере по продуктам питания и промышленным товарам; индекс стоимости жизни повысился против I квартала прошлого года на 9,5 проц. (104 против 95). Оба эти индекса показали рост также против предыдущего IV квартала 1936 г., когда оптовые цены стояли в среднем на уровне 94, а индекс стоимости жизни — 100. «Ножницы» цен для сельского хозяйства за первые 2 мес. т. г. (январь — февраль) сильно сжались. Продажные цены повысились в среднем против тех же месяцев 1936 г. на целых 17,1 проц., а покупные — лишь на 4,4 проц., и в результате покупные цены еще только на 1/6 выше продажных; следующие месяцы должны показать, удержится ли этот сильно сжатый раствор «ножниц».

Экономические переписи.

Majandusloendused.

В текущем году будет впервые проведена перепись народного хозяйства Эстонии, охватывающая промышленность, ремесла, торговлю, транспорт (включая судоходство) и отрасли по обслуживанию населения (театры, гостиницы и т. д.). Одновременно проводится исследование бюджетов наемнотруidящихся и ремесленников; подобное исследование в отношении городских рабочих состоялось уже в 1925 г., но данные его, лежащие в основу индекса стоимости жизни, сильно устарели. Далее начались подготовительные работы по устройству переписи сельского хозяйства в 1938 г.; эта перепись является третьей по очереди после переписей 1925 и 1929 гг.

X эстонская выставка-месса в Таллине.

X Eesti näitus-mess Tallinnas.

С 13 до 22 августа т. г. в Таллине после трехгодичного перерыва состоится юбилейная X эстонская выставка-месса. На выставке

имеется 23 отделения: силовых и рабочих машин (промышленных и сельскохозяйственных), средств для транспорта, текстильных товаров, стеклянных и каучуковых изделий, электропромышленности и радиоаппаратов, продуктов химической промышленности, пищевых продуктов и т. д. Участие других

стран предусмотрено в виде специальных выставок, устраиваемых государственной или хозяйственной организацией соответствующей страны. В настоящее время ведутся переговоры с рядом стран, заинтересованных в участии на мессе.

Сводки-переводы.

Kokkuvõtted-tõlked.

Финансы СССР.

I. Финансовый план и госбюджет.

Для выполнения гигантской программы социалистического строительства СССР требовались и требуются громадные средства, добываемые путем успешного накопления, доля которого в народном доходе составляет ок. $\frac{1}{4}$, что в 3—5 раз превышает нормы накопления в передовых капиталистических странах — США, Германии и Англии. Накопление ресурсов и израсходование их происходит на строго плановых началах и охватывается пятилетними и годовыми финансовыми планами, входящими в общую систему планирования всего народного хозяйства. Важнейшей частью финансового плана является государственный бюджет СССР. Руководством финансового дела и объединением финансовой политики по всему СССР ведают наркомат финансов СССР.

Единый финансовый план, официально введенный с 1931 г., охватывает все накопления общественного хозяйства (прибыли, налог с оборота, амортизацию и т. д.), средства, получаемые от населения (налоги, займы, вклады и т. д.) и денежную эмиссию. Вместе с тем финансовым планом перераспределяются все эти ресурсы. Балансовые итоги единого финансового плана выросли за 3 года (1932—35 гг.) в 2 раза. Из общей суммы доходов за 1935 г., в размере 87,1 млрд. руб., $\frac{1}{5}$ поступило от общественного хозяйства и израсходовалось почти на $\frac{2}{3}$ на нужды народного хозяйства; на соц.-культ. нужды шло свыше $\frac{1}{5}$ всех расходов. Насколько широко финансовым планом охватывается народное хозяйство, показывает то, что сейчас ок. $\frac{3}{4}$ всего народного дохода планируется им.

Основной системой, мобилизующей доходы финансового плана и перераспределяющей их между отдельными отраслями, является госбюджет; через него поступает и израсходуется $\frac{3}{4}$ всех доходов финансового плана.

Сводный бюджет СССР состоит из единого госбюджета, включающего союзный госбюджет и госбюджеты союзных республик, и из местных бюджетов автономных республик, областей или краев, районов, городов, сел и т. д.

Союзный госбюджет финансирует гл. обр. народное хозяйство и организацию обороны, тогда как госбюджетами союзных республик и местными бюджетами удовлетворяются, наряду с нуждами предприятий местного значения, преимущественно соц.-культурные потребности населения и $\frac{2}{3}$ всех расходов на соц.-культ. мероприятия производится местными бюджетами. Большинство доходов местных бюджетов составляют субвенции, получаемые ими от единого госбюджета. Решающая роль принадлежит союзному госбюджету, на который приходится $\frac{3}{4}$ общей суммы расходов; на госбюджеты союзных республик приходится 6% и на местные бюджеты — $\frac{1}{5}$.

Как доходы, так и расходы сводного бюджета показали крайне быстрый рост почти в 20 раз за последние 11 лет, составив в 1935 г. 68,8 млрд. руб. против 3,6 млрд. в 1924/25 г.; на 1937 г. бюджет утвержден в весьма значительно большей сумме в 104 млрд. руб. Рост обусловлен в основном огромным развитием народного хозяйства и лишь в небольшой мере повышением цен, и годовой темп роста (в среднем ок. 30% за последние годы) в много раз превышает темпы других передовых стран — США, Англии и т. д. Громадное большинство ($\frac{2}{3}$) доходов состоит из налоговых поступлений, причем налог с оборота дает свыше 90% всех налоговых поступлений. Доходы от общественного хозяйства составляют почти 90% общей суммы доходов. Громадный рост расходов произошел, в первую очередь, за счет финансирования народного хозяйства, на которое идет половина всех расходов. Еще более сильный темп роста показали расходы на соц.-культурные мероприятия (просвещение, здравоохранение и т. д.) — в 26 раз, и на них падает $\frac{1}{5}$ всех расходов. В связи с усилением военной опасности для СССР за последние годы крайне резко выросли расходы на оборону; если в 1932 г. они составили только 4% всех расходов, то в 1935 г. — 13%, а в 1937 г. они достигнут суммы в 14,8 млрд. руб., т. е. почти $\frac{1}{5}$ общей суммы расходов. — В довоенном госбюджете

царской России, напр. за 1913 г. доходы равнялись 3,5 млрд. руб., причем четверть из них поступила от винной монополии (теперь ниже 10%), а $\frac{2}{3}$ всех расходов шло на вооружение, погашение госдолгов и содержание административного аппарата; на соц.-культурные нужды израсходовалось только ок. 11%.

В налоговой системе СССР доминирующее место занимают косвенные налоги (90% общей суммы налоговых поступлений). Важнейшим налогом является налог с оборота, дающий почти весь доход от косвенных налогов.

В СССР, где отсутствует эмиссия капиталов акционерных обществ, выпуск государственных займов представляет собой не чрезвычайное финансовое мероприятие, как в капиталистических странах, а нормальный способ финансирования народного хозяйства через госбюджет. Таким образом, ресурсы, мобилизуемые займами, идут на продуктивные нужды, а не на покрытие текущих расходов государства. Всего до настоящего времени выпущено 31 заем разных видов. получившие массовое распространение — ок. 50 млн.

Народное хозяйство СССР в 1936 г. и план 1937 г.

Возникшее во II половине 1935 г. стахановское движение получило в предпоследнем году II пятилетки — в 1936 г. дальнейшее развитие во всех отраслях экономики СССР. В силу вызванной этим движением производительности труда усилился подъем во всем народном хозяйстве, и этот год с полным правом носит название стахановского года.

Продукция промышленности выросла (в ценах 1926/27 гг.) с 66,8 млрд. руб. в 1935 г. до 85,8 млрд. в 1936 г., т. е. на 28 проц., что превышает плановую наметку в 23%. Продукция средств производства увеличилась с 39 млрд. до 50 млрд. руб. (на 29%), а предметов потребления — с 28 млрд. до 36 млрд. руб. (на 27%). Подобный сильный рост производства предметов потребления означает резкое улучшение снабжения населения, составляющее за 4 года II пятилетки (1933—36 гг.) почти 2 раза, в соответствии с таким же расширением производства потребительских товаров. Развитие советской промышленности оставляет далеко за собой темп развития прочего мира. Если мировая пром-продукция (без СССР) все еще не восстановила на 5 проц. своего довоенного уровня 1929 г., хотя довоенный уровень и превзойден на треть, то промпродукция СССР превысила уровень 1929 г. почти в $3\frac{1}{2}$ раза и довоенный — почти в 6 раз. — Вместе с тем производительность труда выросла против 1935 г. на 22% (при плановой наметке в 20%), и себестоимость продукции снижена на 4,4% (при наметке в 6,2%). II пятилетка уже выполнена по производительности труда, размерам продукции тяжелой и крупной

чел. являются владельцами облигаций займов. Поступления по займам выросли с 0,1 млрд. руб. в 1924/25 г. до 6 млрд. в 1937 г. (по плану); доля их в общей сумме доходов сводного бюджета невысока: она поднялась с 4% в 1924/25 г. до 12% в 1932 г., но в 1937 г. понижается до 6%. Сумма госдолга показала рост с 0,25 млрд. руб. в 1924/25. до прибл. 30 млрд. к началу 1937 г.; из этой суммы на долю рабочих и служащих приходится около половины, а крестьян — ок. 20% и обобществленного хозяйства — четверть. Расходы по погашению займов и уплате процентов по ним, в отличие от капиталистических стран, где доходит до $\frac{1}{3}$ и даже $\frac{1}{2}$ всех госрасходов (в США, Германии и т. д.), не обременительны для советского госбюджета, составляя, напр. в 1937 г., только ок. 2,5% всей суммы госрасходов. Что касается внешних долгов СССР, то они пали с 6,4 млрд. руб. в 1931 г. до незначительной суммы в 400 млн. руб. к середине 1936 г.; эта сумма в десятки раз меньше внутренней задолженности СССР.

пищевой пром-сти. На 1937 год планом предусмотрено перевыполнение II пятилетнего плана при дальнейшем росте продукции на 20%, росте производительности труда на 19,5% и снижении себестоимости на 3,1 проц.

Из опубликованных пока данных о сельском хозяйстве за 1936 г. вытекает, что общая продукция значительно выросла за год, несмотря на крайне неблагоприятные метеорологические условия, губительное влияние которых было в основном парализовано, благодаря наличию вооруженного передовой техникой социалистического крупного земледелия. Наибольшие успехи достигнуты по хлопку, валовой сбор которого вырос на треть и превысил наметку пятилетия на 1937 г. Значительно увеличилось поголовье скота, напр., по крупному рогатому скоту — на 15%, по свиньям — на 35%. Сильно повысился агротехнический уровень, усилилось техническое вооружение сельского хозяйства, так, мощность тракторов увеличилась с 5,7 млн. лощ. сил в 1935 г. до 7,2 млн. В колхозы объединилось уже 91,5% всех крестьянских хозяйств, и во владении социалистического сектора (совхозы и колхозы) находится почти вся (98,2%) посевная площадь. — На 1937 г. планом намечено, гл. обр. на основании роста урожайности, резко увеличить валовой сбор всех культур и поголовье скота; значительно будет усилена мощность тракторного парка, и новых с.-х. машин поступит всего на громадную сумму в 1,2 млрд. руб. При осуществлении всех этих наметок II пятилетка была бы в области сельского хозяйства выполнена в срок.

В области транспорта по важнейшей отрасли его — железным дорогам — II пятилетка уже выполнена в отношении грузооборота: грузов было перевезено на 24% больше 1935 г. — 484 млн. тонн против пятiletки на 1937 г. в 475 млн. тонн. Водный транспорт, однако, своего годового плана не выполнил. — В 1937 г. грузооборот жел. дорог будет, согласно плану, увеличен на 16,7%, водный транспорт же должен ликвидировать свое отставание.

В области внутренней торговли 1936 г. был за последние семь лет первым годом свободной торговли без всякого нормирования сбыта. Обороты внутренней торговли (без базарной) выросли против 1935 г. на 31%, составив 107 млрд. руб., причем цены в среднем немного пали; это свидетельствует о сильном удешевлении снабжения населения. В 1937 г. должен произойти дальнейший рост товарооборота на 23%. — Во внешней торговле происходившее с 1931 г. сокращение оборотов впервые прекратилось, и наблюдался незначительный рост в 1,7%, именно за счет импорта, возросшего на 28% при падении экспорта на 16%. Активность баланса сократилась с 552 млн. руб. 1935 г. до 6 млн. В общем значение внешней торговли незначительно, и обороты ее составляют только ок. 2% общей стоимости промышленной и с.-х. продукции.

Наряду с ростом производительности труда, крупное содействие успехам 1936 г. оказало и строительство новых заводов, жел.-дор. линий и т. д. Капиталовложения во все народное

хозяйство достигли суммы в 32 млрд. руб. против 24,7 млрд. в 1935 г.; на 1937 г. намечено проведение строительства на сумму в 32,5 млрд. руб.

Численность рабочих и служащих во всех отраслях экономики увеличилась с 24,7 млн. 1935 г. до 25,7 млн. чел. Зарплата повысилась в среднем на одного наемнотрудающегося на 22%. В 1937 г. число рабочих и служащих будет доведено до 26,3 млн., а средняя зарплата повышена на 7,4%. Доходы колхозников, значительно выросшие в отчетном году, должны еще более увеличиться.

План единого госбюджета СССР на 1936 г. был перевыполнен, и сумма доходов (83,4 млрд. руб.) выросла против 1935 г. на 1/4, с превышением доходов над расходами на 1,7 млрд. руб. На 1937 г. намечен рост доходов до 98,1 млрд. руб. (на 18%).

Обобщающий показатель развития всего народного хозяйства — народный доход — увеличился против 1935 г. на 26% и составил сумму в 84 млрд. руб. (в ценах 1926/27 г.), превысив свой годовой план. Тот факт, что 99% всего народного дохода приходится на долю общественного сектора, свидетельствует о полном господстве социализма в народном хозяйстве.

Блестящими итогами 1936 г. уже предпрещено не только выполнение плана 1937 г. и тем самым всего II пятилетнего плана, но и перевыполнение их по народному хозяйству в целом.

Помещенные в разделе «Экономика СССР» — «Стахановское движение и подъем жизненного уровня трудящихся» и «СССР — самая платежеспособная страна» представляют собой: первое — изложение речи представителя СССР проф. Б. Маркуса на международной конференции труда в Женеве, а второе — выдержки из статьи в «Правде».

Eesti majandus 1936. aastal.

1936. aastal Eesti majanduses kestis elavnemine, milline algas pärast 1933. a. II poolel kriisis toimunud murrangut ja juba eelmisel 1935. a. viis kriisi ületamisele ja uue tõusu algamisele mõnes majandusharus.

Põllumajanduses oli 1936. aastal märgata seisakut, mida põhjustasid ainult ebasoodsad ilmastikuolud. Külvipind jäi peagu eelmise aasta tasemele (877 tuh. ha 873 tuh. vastu 1935. a.), kuid põua mõjul hektarisaagid olid märksa madalamad, ja seetõttu tähtsama kultuuri — teravilja kogusaak langes 553 tuh. tonnilt 505 tuhandele. Teiste kultuuride kogusaigid näitasid tõusu, peale linaku, mille saak langes 17% võrra. Karjaarv

näitas enamjaolt vähenemist, eriti sigades (—15,2%); loomühikutes arvatult, karjaarv langes 1935. a. 929 tuh. pealt 899 tuh. peale (—3,2%). Kogu põllumajandustoodangu kogust (s. o. hinnakoikumiste kõrvaldades) hinnatakse 1935. a. vastu langenuks mõne protsendi võrra. Siiski jäi toodang kõrgemale (umbes 9—10% võrra) kriisieelse tasemest. Võrreldes kriisieelse 1925—29. aa. keskmisega, külvipind suurenes 799 tuh. ha pealt 877 tuh. peale, teravilja kogusaak — 480 tuh. tonnilt 505 tuh. tonnile, samuti teiste kultuuride saagid, karjaarv tõusis, loomühikutes võetult, 1929. a. 853 tuh. pealt 899 tuh. peale (1928. a. oli ta

küll kõrgem — 908 tuh.). Üldse, kogu kriisi kestel, tänu riiklikele abinõudele, toodang ei näidanud langust, vaid vastuoksa kasvu. Kriisi halvav mõju avaldus ülitugevas põllumajandussaaduste hinnalanguses, mis järjult ületab põllumajanduse poolt ostetavate kaupade hinnalanguse. See hinnavahe on tänini likvideerimata, kuigi märksa vähenenud, eriti 1936. a. Võttes lähtekohaks 1929. a. hinnataseme, osutuvad ostukaubad müügikaupadest kallimaks mitte enam $\frac{1}{3}$ võrra, nagu 1935. a., vaid $\frac{1}{4}$ võrra; 1936. a. keskmiselt võrdusid põllumajanduse müügikaupade hinnad 64-le ja ostukaupade — 82-le (1929. a. kummalgi = 100). Võrreldes üleilmilise põllumajandustoodanguga, milline püsib kriisieelsel tasemel, on Eesti toodangu seis parem.

Tööstuse alal arenemistempo kiirenes. Võrreldes 1935. a., tõusis suurtööstuse toodangu kogus (milline moodustab üle $\frac{1}{2}$ kogu tööstustoodangust), hinnamuudatuste kõrvaldades, 12,1% võrra, seejuures tootmisvahendid 12,4% ja tarvituskaubad 14,9%; suurenes kõigi tööstusharude toodang, peale puu- ja paberitööstuse. Kriisieelne 1929. a. toodangu tase on ületatud 20% võrra, sellest tootmisvahendite 36% ja tarvituskaupade 8%, kuigi 1932. a. oli kogu toodang laskunud $\frac{1}{5}$ võrra madalamale kriisieelsest. 1929. a. kogus on ületatud kõigis harudes, peale puu-, poligraafia- ja toitainetetööstuse. Ka tööstuse suhtes on Eesti seisukord parem, sest maailma tööstustoodangu kogus (ilma Nõuk. Liiduta) oli 1936. a. ikka veel 5% võrra madalam kriisieelsest 1929. aastast.

Transpordi alal olid edusammud samuti suured. Raudteede kaubavedu suurenes 1935. aasta 214 milj. tonn-km pealt 263 miljoni peale, reisijatevedu — 269 miljoni reisija-km pealt 313 miljoni peale ja Tallinna sadama kaubaläbikäik (milline moodustab umbes $\frac{2}{3}$ kogu merekaubaveost) 599 tuh. tonnilt 635 tuhandele. Raudteede kauba- ja reisijateveos on ületatud kriisieelse 1929. a. arvud (vastavalt 233 milj. tonn-km ja 291 milj. reisija-km), kuid merekaubaveos jääb vähe puudu (1929. a. — 670 tuh. tonni Tallinna sadamalt).

Vastavalt majanduses valitsevale tõusu-suunale kerkisid ka hinnad. Suur müügihindade tase osutus 1935. a. omast kõrgemaks 8,3% ja elumaksumuse — 11,4% võrra.

Siiski on nad madalamad 1929. a. tasemest — vastavalt 22 ja 16 prots. võrra.

Väliskaubandus, milline omab suure tähtsuse Eesti majandusele, eriti seetõttu, et suur osa tööstus- ja põllumajandustoodangust läheb ekspordiks, märksa suurenes, Sisseveo kogus (s. o. hinnakõikumiste kõrvaldades) kasvas 1935. a. vastu 28%, väljaveo kogus aga ainult 1,5% võrra. Bilanss muutus seetõttu 1935. aasta 11,4 miljoni krooniga aktiivsest 3,7 miljoni passiivseks. Kriisieelse 1929. a. kogus on väljaveos ületatud juba 10% võrra, kuid sisseveos puudub 12%. Ka väliskaubanduses on üleilmilist arengust ette jõutud: maailma väliskaubanduse kogus võrdus vaid ca 85%-le 1929. a. kogusest, kuna Eesti — 98%-le.

Majanduslik tõus avaldas soodsat mõju ka raha- ja krediitmajandusele. Pangaühenduste emisjon suurenes 1935. a. lõpul olnud 40 miljoni 44,5 miljoni kr. ja väärt-kindel kate — 35,7 miljoni 43 miljoni kr.; vastavalt sellele tõusis katteprotsent 51% pealt 56,5% peale, mis on kõrgem 1929. a. 54,1%-st. Kroonikurs, mis on teatavasti seotud Inglise naelaga, osutus aastakeskmiselt langenuks 40% võrra oma kullapariteedi vastu, mis tähendab 1,7%-ist tõusu 1935. a. vastu, mil kroonikurs oli kullapariteedist madalam 41% võrra. Hoiused ja laenu pankades näitasid tugevat suurenemist, eriti esimesed, milledes kriisieelsest summast on juba möödunud. Riigitulusid laekus 89,2 miljonit kr., s. o. 14,1% rohkem kui 1935. a. (78,1 milj. kr.). 1929. a. oli tulusid küll rohkem — 92,3 milj. kr., kuid krooni siseostujõud on selle eest nüüd tunduvalt kõrgem. 1937/38. a. riigieelarves on tulusid ette nähtud 89,9 milj. kr. suuruses.

Ülaltoodust nähtub, et kui 1935. a. kriisist jõudsid välja tööstus ja väljavedu, siis 1936. a. toimus sama raudteetranspordiga ja riigi finantsidega. Kuid ka meretranspordis ja sisseveos leidis aset suur tõus, mis lubab eeldada 1937. aastal ka neil aladel kriisi ületamist, ja seega oleks kogu rahvamajandus astunud elavnemise astmelt uue tõusu teele. Tumedaks punktiks jääb olemasolev hinnavahe põllumajanduse kahjuks, mis eriti mõjub põllumajanduse suurima tähtsuse tõttu Eesti rahvamajanduses. Iseloomulik on, et Eesti majandus on kriisi ületamises saavutanud suuremat edu kui maailma majandus.

„Eesti majanduse“ osas avaldatud „Eesti rahvamajanduse arendamise eeldused“ ja „Eesti tööstuse tootmistugevuse indeks“ on koostatud ajakirja „Konjunktuur“ artiklite alusel.
